

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Υπεύθυνος Καθηγητής: Θ. ΠΑΛΑΣΚΑΣ

«Η Εξέλιξη των Οργανισμών Διεθνούς Εμπορίου στα
Πλαίσια της Παγκοσμιοποίησης»

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΠΙΣ

A.M.: 0899M019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλεγόμενα	I
Εισαγωγή	II
Κεφάλαιο 1: Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT)	1
Εισαγωγή	2
Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT)	3
1.1 Οι στόχοι της GATT	6
1.2 Η δομή της GATT	7
1.3 Οι αρχές που διέπουν την GATT	8
1.3.1 Άσκηση μη διακριτικής πολιτικής	8
1.3.2 Αμοιβαιότητα	10
1.3.3 Διαφάνεια	11
1.4 Οι εξαιρέσεις των κανονισμών της GATT	12
1.5 Η εξέλιξη των Διαπραγματεύσεων που έγιναν στα πλαίσια της GATT	19
1.5.1 Ο Γύρος του Κέनेντι (1964-1967)	20
1.5.2 Ο Γύρος του Τόκιο (1973-79)	22
1.5.3 Ο Γύρος της Ουρουγουάης (1986-1994)	24
Κεφάλαιο 2: Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ)	28
Εισαγωγή	29
Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ)	30
2.1 Τα κύρια γεγονότα της μετάβασης από την GATT στον ΠΟΕ	31
2.2. Ο ΠΟΕ ως κώδικας συμπεριφοράς της εμπορικής πολιτικής των χωρών	33
2.3 Οι στόχοι του ΠΟΕ	35
2.4 Οι λειτουργίες του ΠΟΕ	36
2.5 Δομή του ΠΟΕ	38
2.6 Οικονομικοί πόροι	40
2.7 Διαδικασία λήψης αποφάσεων	41
2.8 Ο ΠΟΕ και η σχέση του με άλλους Διεθνείς Οργανισμούς	44

Κεφάλαιο 3: Διεύρυνση του ΠΟΕ	46
Εισαγωγή	47
3.1 Διαδικασία προσχώρησης στον ΠΟΕ	48
3.2 Υποψηφιότητες για νέα μέλη	51
3.3 Η ένταξη στον ΠΟΕ της Κίνας και της Ταϊβάν	53
3.4 Διυπουργική Διάσκεψη στην Ντόχα	55
Κεφάλαιο 4: Οι αναπτυσσόμενες χώρες στα πλαίσια του ΠΟΕ	59
Εισαγωγή	60
4.1 Αναπτυσσόμενες χώρες και ΠΟΕ	61
4.2 Συσχέτιση του Εμπορίου και των Εισοδηματικών ανισοτήτων	62
4.3 Διάρθρωση του εμπορίου στις αναπτυσσόμενες χώρες	64
4.4 Διάρθρωση του εμπορίου στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες	66
4.5 Οι Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες (Λ.Α.Χ.) και ο ΠΟΕ: ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά για τις Λ.Α.Χ	68
4.6 Το Πρόγραμμα εργασίας του ΠΟΕ για την επιτάχυνση της εμπορικής ανάπτυξης των Λ.Α.Χ. και η Υπό-Επιτροπή για τις Λ.Α.Χ.	72
4.7 Γεωργία και Αναπτυσσόμενες Χώρες	80
Συμπεράσματα	83
Παράρτημα	88
Βιβλιογραφία	90

Προλεγόμενα

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης για την απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή Παλάσκα Θεοδόσιο για τη πολύτιμη καθοδήγηση και συμβολή του στην υλοποίηση αυτής της εργασίας, καθώς και τους καθηγητές Πάκο Θ. και Φωτεινοπούλου Κ. για τα χρήσιμα σχόλια και τις υποδείξεις τους.

Εισαγωγή

Στη παρούσα εργασία, επιχειρείται μια ανάλυση της εξέλιξης των Οργανισμών Διεθνούς Εμπορίου από το 1948 έως σήμερα. Κατά την περίοδο αυτή, από την θεωρία του μερκαντιλισμού – μεγιστοποίηση των εξαγωγών και ελαχιστοποίηση των εισαγωγών (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 354), η οποία είχε ως στόχο την αύξηση των αποθεμάτων χρυσού και αργύρου (ιστορικός κανόνας του εμπορικού συστήματος), θεμελιώθηκε η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, που πρεσβεύει το άνοιγμα των αγορών, την κατάργηση των διακρίσεων και τον παγκόσμιο ανταγωνισμό στο διεθνές εμπόριο (*The Political Economy of the World Trading System*, B.Hoekman, M.Kostecki, 1995, p. 2-3).

Τόσο η νεοκαλαστική σχολή όσο και οι στρουκτουραλιστές αναγνωρίζουν ότι το εμπόριο θα είναι πάντοτε σημαντικό για την μεγέθυνση των αναπτυσσόμενων χωρών. Το νεοκλασσικό δόγμα φαίνεται να είναι εκείνο που διέπει τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις - οι κυριότερες από τις οποίες είναι γνωστές ως Γύροι του Κένεντι, του Τόκιο και της Ουρουγουάης – με επιστέγασμα τον τελευταίο να οδηγεί στην παγκόσμια απελευθέρωση του εμπορίου (*The anticipated effects of the implementation of the Uruguay Round Agreement on poverty in Developing Countries*, T.B. Palaskas and T.J. Crowe). Οι κανόνες του Γύρου της Ουρουγουάης περιορίζουν την προστασία των εισαγωγών και τις επιδοτήσεις των εξαγωγών (πολιτικές προστατευτισμού) και εφαρμόζουν γενικά πολιτικές ενθάρρυνσης της ανάπτυξης της αγοράς των αναπτυσσόμενων χωρών.

Υπήρξε ένας αριθμός οικονομετρικών μελετών που αποπειράθηκαν να εκτιμήσουν τις επιπτώσεις των διαφόρων Γύρων στην Παγκοσμιοποίηση των αγορών. Οι πλέον πρόσφατες αναφέρονται στον αντίκτυπο του Γύρου της Ουρουγουάης. Αυτές οι εκτιμήσεις επικεντρώθηκαν κυρίως στη μείωση των δασμών και στα μη δασμολογικά εμπόδια, ιδιαίτερα για την υφαντουργία και την γεωργία. Η υπόθεση στην οποία στηρίχθηκαν οι εκτιμήσεις αυτές ήταν ότι όλοι οι συμμετέχοντες στον Γύρο της Ουρουγουάης θα ωφελούνταν από την επιτυχή κατάληξη της απελευθέρωσης του εμπορίου. Τα οφέλη αυτά προέρχονται τόσο από την πιο αποτελεσματική χρήση των διαθέσιμων εγχώριων πόρων όσο και από την αυξημένη πρόσβαση των

αναπτυσσόμενων χωρών στην οικονομική ευημερία και μεγέθυνση των αναπτυγμένων χωρών. Οι κύριες επιπτώσεις οι οποίες εκτιμήθηκαν αφορούν στο εμπόριο, στην ευημερία και στην απασχόληση λόγω της ανακατανομής των εγχώριων πόρων σε διάφορους τομείς της οικονομίας (*The anticipated effects of the implementation of the Uruguay Round Agreement on poverty in Developing Countries*, T.B. Palaskas and T.J. Crowe).

Στην παρούσα εργασία μετά την γενική επισκόπηση των διαδικασιών που κατέληξαν στην σημερινή κατάσταση, γίνεται μια προσπάθεια καταγραφής και αποτίμησης των επιπτώσεων που είχε η απελευθέρωση του εμπορίου μέσω της μείωσης των δασμολογικών και μη εμποδίων, στη διαμόρφωση της εμπορικής συμπεριφοράς τόσο των ανεπτυγμένων όσο και αναπτυσσόμενων χωρών μελών. Βάση αυτής της καταγραφής αποτελούν η βιβλιογραφική ανασκόπηση, οι οικονομικές και στατιστικές μελέτες της Παγκόσμιας Τράπεζας και οι έρευνες της Γραμματείας του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

Ειδικότερα, η ανάλυση επικεντρώνεται :

- στο παρελθόν και το παρόν του διεθνούς εμπορικού συστήματος και στην ανασκόπηση των γεγονότων και θεσμών που σχετίζονται με την απελευθέρωση του εμπορίου,
- στη διαδικασία διεύρυνσης του ΠΟΕ με νέα μέλη,
- στην επίδραση που είχε ο ΠΟΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες και στην άμβλυνση των εισοδηματικών διαφορών και την εξάλειψη της φτώχειας στις χώρες αυτές.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας, παρουσιάζεται η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση του παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, ενώ στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται μια συνοπτική αναφορά στους στόχους, στη δομή και στις λειτουργίες του Οργανισμού.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, παρουσιάζονται η διαδικασία ένταξης νέων χωρών στον ΠΟΕ, οι υποψηφιότητες των νέων μελών, η ένταξη της Κίνας και της Ταϊβάν καθώς και η τέταρτη Διυπουργική Διάσκεψη στην Ντόχα.

Το τέταρτο κεφάλαιο αφιερώνεται στις αναπτυσσόμενες χώρες, περιγράφεται η διάρθρωση του εμπορίου τους καθώς και το πρόγραμμα του ΠΟΕ για την επιτάχυνση της εμπορικής πολιτικής των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την συνολική ανάλυση της εξέλιξης του διεθνούς εμπορίου παρουσιάζονται στο τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας. Γενική διαπίστωση είναι ότι οι δυναμικές επιπτώσεις που προέρχονται από την απελευθέρωση του εμπορίου διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών ανάλογα με παράγοντες, όπως η δυνατότητα προσαρμογής, η διαφοροποίηση της οικονομίας και η προσαρμογή των ακολουθούμενων πολιτικών. Ειδικότερα προβλέπεται ότι το ετήσιο όφελος σε παγκόσμιο εισόδημα θα κυμανθεί από 110 έως 510 δισεκατομμύρια δολάρια κατά το έτος 2005 με την κατανομή των ωφελημάτων να διαφέρει από περιοχή σε περιοχή και τις δυναμικές οικονομίες της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας να είναι οι κύρια ωφελημένες. Οι χώρες του ΟΟΣΑ ωφελούνται περισσότερο από την απελευθέρωση του εμπορίου, ενώ οι ελλειμματικές σε τρόφιμα χώρες παρουσιάζουν απώλειες.

Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν οικονομικούς και νομισματικούς περιορισμούς και έλλειψη επενδύσεων, γεγονός που έχει επιπτώσεις στην ανεργία, την ανταγωνιστική παραγωγή, στις εξαγωγές και κατά συνέπεια στην φτώχεια. Απαιτούνται πολιτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις καθώς και εξωτερική αρωγή.

Όσον αφορά το εμπόριο, οι ίδιες εκτιμήσεις δείχνουν ότι το εμπόριο αγαθών θα αυξηθεί από 9% έως 24% το έτος 2005, όπου οι ομάδες προϊόντων στις οποίες αναμένονται μεγαλύτεροι ρυθμοί ανάπτυξης περιλαμβάνονται στους τομείς των βιομηχανικών αγαθών, των υφαντουργικών, του ενδύματος, του μεταφορικού εξοπλισμού, των προϊόντων αλιείας και άλλων βιομηχανικά επεξεργασμένων ειδών, με ταυτόχρονη ανάπτυξη και του εμπορίου υπηρεσιών από τις χώρες του ΟΟΣΑ προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Γενικά οι αναπτυσσόμενες χώρες αναμένεται να έχουν οριακό κέρδος εξαιτίας της χαμηλής εισοδηματικής ελαστικότητας για τα αγαθά τα οποία εξάγουν και του μικρού βαθμού διαφοροποίησης της παραγωγής, ενώ οι χώρες του ΟΟΣΑ θα εξακολουθήσουν να απολαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών από την απελευθέρωση του εμπορίου (*The anticipated effects of the implementation of the Uruguay Round Agreement on poverty in Developing Countries*, T.B. Palaskas and T.J. Crowe).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Εισαγωγή

Η Γενική Συμφωνία για τους Δασμούς και το Εμπόριο (GATT), που έγινε το 1948, έθεσε την θεσμική βάση για την διεξαγωγή εμπορικών διαπραγματεύσεων. Θεμελιακός σκοπός της GATT ήταν η επίτευξη συνθηκών πιο ελεύθερου και πιο δίκαιου εμπορίου με την μείωση των δασμών και την κατάργηση των άλλων εμπορικών φραγμών.

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται οι στόχοι, η δομή και οι αρχές που διέπουν την λειτουργία της συμφωνίας. Επίσης αναλύεται η Αρχή του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους και εξετάζονται οι περιπτώσεις που δεν ακολουθείται πιστά η συμφωνία. Ένα μεγάλο μέρος του κεφαλαίου είναι αφιερωμένο στους πολυμερείς γύρους διαπραγματεύσεων που έγιναν στα πλαίσια της GATT και κυρίως στον Γύρο της Ουρουγουάης που είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

1. Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (GATT)

Η εμπορική πολιτική και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού περιείχε ιδέες οι οποίες συγκρούονταν μεταξύ τους. Στην μια πλευρά η αμερικανική κυβέρνηση υποσχόταν την προώθηση της ιδέας του ελεύθερου εμπορίου ανά τον κόσμο αλλά την ίδια στιγμή αποφάσιζε δασμούς με σκοπό την προστασία των παραγωγών χάλυβα και αγροτικών προϊόντων.

Οι ευρωπαίοι από την άλλη πλευρά του ωκεανού έστελναν τα ίδια αντικρουόμενα μηνύματα. Μονομερείς εμπορικές συμφωνίες είχαν γίνει από πολλές χώρες με θεαματικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη.

Κλασικό παράδειγμα ήταν η Βρετανία η οποία στο μέσο του 19ου αιώνα έπαιξε τον ρόλο που έχουν σήμερα οι ΗΠΑ ή η Ε.Ε. Μετά από μεγάλες συζητήσεις στο Βρετανικό Κοινοβούλιο σταμάτησε η ισχύς του προστατευτικού νόμου του 1846. Άλλες χώρες ακολούθησαν το βρετανικό παράδειγμα με αποτέλεσμα ο κόσμος να μπει στη χρυσή εποχή για το εμπόριο και την ανάπτυξη, μέχρι τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο.

Στα μέσα του 20ού αιώνα η Χιλή και το Μεξικό μονομερώς μείωσαν τα εμπόδια που έθεταν φραγμούς στις εμπορικές συναλλαγές με αποτέλεσμα να μην αντιμετωπίζουν τα οικονομικά προβλήματα που έχουν γειτονικές τους χώρες όπως είναι η Βραζιλία και η Αργεντινή.

Το ίδιο συνέβη και με την Ινδία η οποία ενσωματώθηκε στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα καταργώντας τις άδειες εισαγωγής και κάνοντας μείωση των δασμών. Το αποτέλεσμα ήταν αξιοσημείωτο. Οι ρυθμοί ανάπτυξης της χώρας αυξήθηκαν, πολλοί φτωχοί άνθρωποι κινήθηκαν προς την μεσαία τάξη ενώ άλμα σημείωσε η βιομηχανική παραγωγή.

Φυσικά η ιδέα των ανοιχτών αγορών στις εισαγωγές είχε πολλούς εχθρούς - όπως

ήταν η βιομηχανία χάλυβα και η κλωστοϋφαντουργία στις ΗΠΑ - και τα αγροτικά συμφέροντα και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Οι οικονομολόγοι όμως ήταν σαφείς: Οι εισαγωγές πρόσφεραν τη δυνατότητα πολλών επιλογών στους καταναλωτές όπως είναι η υψηλή ποιότητα και οι χαμηλές τιμές. Οι εισαγωγές ανταγωνιστικών προϊόντων σήμαιναν και εισαγωγή τεχνογνωσίας. Χώρες με μεγάλες εμπορικές σχέσεις ήταν σε καλύτερη θέση ώστε να μπορούν να απορροφήσουν την τεχνολογική πρόοδο από περισσότερο τεχνολογικά ανεπτυγμένες χώρες. Το αποτέλεσμα ήταν γρηγορότερη ανάπτυξη της παραγωγής.

Εάν οι Ευρωπαϊκές χώρες και οι ΗΠΑ αποφάσιζαν να σταματήσουν τις αντικρουόμενες εμπορικές τους πολιτικές και τις μονομερείς εμπορικές συμφωνίες, θα έστελναν ένα μήνυμα ανάπτυξης και στον υπόλοιπο κόσμο. Οι πολιτικοί όλων των παρατάξεων βρίσκονταν εγκλωβισμένοι από τα συμφέροντα του προστατευτισμού.

Αμερικανοί και ευρωπαίοι ως οι μεγαλύτερες οικονομικές δυνάμεις δεν είχαν άλλη επιλογή. Το ζητούμενο ήταν να οδηγήσουν το παγκόσμιο εμπόριο σε καλύτερο δρόμο και ο μοναδικός τρόπος για να συμβεί αυτό ήταν η ενθάρρυνση των πολυμερών εμπορικών συμφωνιών.

Η Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου υπογράφηκε μεταξύ των οικονομιών του δυτικού κόσμου μετά τη λήξη του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, αφού ο Ανατολικός συνασπισμός και ορισμένες λιγότερο ανεπτυγμένες Χώρες δεν αποδέχτηκαν τις αρχές της (*Sustaining the International Economic System*, M. Whitman, 1977, p. 33 - 35). Η GATT αποτέλεσε ένα πεδίο διαπραγματεύσεων για τη μείωση των δασμών και την άρση άλλων εμπορικών φραγμών. Ουσιαστικά η GATT συντάχθηκε ως μία συμφωνία μεταξύ χωρών για να παρεμποδιστούν κάποιες χώρες από την εφαρμογή συγκεκριμένων νόμων και πολιτικών που μπορεί να είχαν αρνητικό αντίκτυπο στις υπόλοιπες. Ωστόσο ενώ η αρχική GATT επικεντρωνόταν αποκλειστικά σε ένα είδος πολιτικής (παγκόσμιοι κανόνες για την διεξαγωγή της εμπορικής πολιτικής) με το πέρασμα του χρόνου διεύρυνε την κάλυψή της σε πολλές άλλες πολιτικές, όπως είναι η περιβαλλοντική νομοθεσία (*From GATT to WTO*,

B.Hoekman, M.Kostecki, 1995, p. 18). Η GATT κάλυπτε το εμπόριο στα περισσότερα βιομηχανικά προϊόντα αλλά είχε εξαιρεθεί από τομείς όπως η κλωστοϋφαντουργία και τα ενδύματα. Επίσης δεν είχε καμία αρμοδιότητα στην γεωργία και δεν κάλυψε το εμπόριο των υπηρεσιών.

Σήμερα περίπου 100 χώρες έχουν υπογράψει την συμφωνία της GATT, αποτελώντας το 80% περίπου του παγκόσμιου εμπορίου. Άλλες 29 χώρες έχουν συμφωνήσει να ακολουθήσουν τους κανόνες της GATT ενώ παράλληλα διαμορφώνουν την δική τους εμπορική πολιτική. Η Κίνα, η Ταϊβάν¹ και η πρώην Σοβιετική Ένωση δεν είναι μέλη της GATT.

1. Χώρες που δεν είναι μέλη της GATT μπορούν να γίνουν μέλη του ΠΟΕ διαπραγματευόμενες την προσχώρησή τους, αφού συμφωνήσουν ότι θα λάβουν μέτρα για την συμμόρφωση της εθνικής τους νομοθεσίας προς τους κανόνες των πολυμερών συμφωνιών. Η Κίνα και η Ταϊβάν το 2002 προσχώρησαν στον ΠΟΕ.

1.1 Οι στόχοι της GATT

Σκοπός της GATT ήταν, σύμφωνα με το προοίμιο της συμφωνίας «... αμοιβαία επωφελείς ρυθμίσεις με κατεύθυνση την ουσιαστική μείωση των δασμών και των άλλων περιορισμών του εμπορίου και την εξάλειψη της πρακτικής της διαφορετικής μεταχείρισης στο διεθνές εμπόριο...».

Ο σκοπός αυτός θα μπορούσε να αναλυθεί σε τρεις επιμέρους στόχους. Ο πρώτος ήταν η παροχή ενός θεσμικού πλαισίου για την διεξαγωγή της εμπορικών διαπραγματεύσεων. Ο δεύτερος στόχος αφορούσε στην παροχή ενός θεσμικού πλαισίου για την σταδιακή μείωση των εμπορικών εμποδίων. Και ο τρίτος στόχος ήταν η παροχή μίας σειράς κανόνων (κώδικας συμπεριφοράς) που θα απέτρεπε τις χώρες να ακολουθήσουν διακριτική πολιτική. Αξίζει να αναφέρουμε ότι η ύπαρξη απλώς ενός θεσμικού πλαισίου δεν εγγυάται την ομαλή πορεία των εξελίξεων. Απαραίτητος όρος είναι η πολιτική βούληση των συμβαλλόμενων μερών για την τήρηση της συμφωνίας.

Οι στόχοι της GATT, σύμφωνα με τον R. Gilpin, προέρχονταν από την επιθυμία των συμβαλλόμενων μερών να αντισταθούν στον προστατευτισμό του 1930 (*Η Πολιτική Οικονομία των Διεθνών Σχέσεων*, Robert Gilpin, 1998, p. 228 α' τόμος) και να αποτρέψουν ένα παρόμοιο κίνημα να δημιουργηθεί².

Τελικώς η GATT κατόρθωσε να πραγματοποιήσει τους δύο πρώτους στόχους που είχαν τεθεί, κυρίως δε την μείωση των δασμών, αν και παρατηρήθηκε ότι οι μειώσεις των δασμών αφορούσαν κατά βάση βιομηχανικά προϊόντα μεταξύ ανεπτυγμένων χωρών.

2. Σύμφωνα με τους οπαδούς του προστατευτισμού ή αλλιώς οικονομικού εθνικισμού, η προστασία έναντι των εισαγωγών με τους δασμούς οδηγεί σε προώθηση των εξαγωγών. Με την δημιουργία φραγμών στις εισαγωγές, τη χρησιμοποίηση κρατικών επιδοτήσεων και τη διαχείριση της εγχώριας ζήτησης για να δοθεί κάποιο πλεονέκτημα στις εγχώριες επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις μίας χώρας είναι δυνατόν να αποκτήσουν οικονομίες κλίμακας και άλλα πλεονεκτήματα που τους επιτρέπουν να κυριαρχούν στις παγκόσμιες αγορές.

Οι υποστηρικτές της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου δέχονται ότι το ελεύθερο εμπόριο έχει την τάση να ωφελεί τον ισχυρό, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, ωστόσο όλοι μπορούν να αποκομίσουν οφέλη σε απόλυτους όρους και μερικοί ωφελούνται και απόλυτα και σχετικά.

1.2 Η δομή της GATT

Η Συμφωνία έχει την μορφή τριάντα οκτώ (38) «Άρθρων» που είναι οργανωμένα σε τέσσερα (4) «Μέρη». Το Μέρος I (Άρθρα I και II) ασχολείται με τις υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών. Το Μέρος II (Άρθρα III – XXIII) παρέχει ένα κώδικα για «δίκαιο» εμπόριο, διάφορες τεχνικές διαδικασίες και συνθήκες κάτω από τις οποίες οι δασμοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Το Μέρος III (Άρθρα XXIV – XXXV) εξηγεί λεπτομερώς την διαδικασία ένταξης στην Συμφωνία. Τέλος, το Μέρος IV περιλαμβάνει τα Άρθρα XXXVI – XXXVIII, που αφορούν το εμπόριο των Λιγότερο Ανεπτυγμένων Χωρών.

Στα πλαίσια της GATT πραγματοποιήθηκαν οκτώ γύροι πολύπλευρων και αυξανόμενης πολυπλοκότητας εμπορικών διαπραγματεύσεων, οι οποίοι κορυφώθηκαν με τον Γύρο της Ουρουγουάης.

1.3 Οι αρχές που διέπουν την GATT

Η GATT έχει λειτουργήσει στην βάση τριών αρχών (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 352 - 356):

1.3.1 Άσκηση μη διακριτικής πολιτικής

Η βασική αρχή που διέπει την GATT είναι η άσκηση μη διακριτικής πολιτικής, που αναφέρεται και στο Άρθρο I. Τα συμβαλλόμενα μέρη αποδέχονται την εφαρμογή της αρχής του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους. Αυτό σημαίνει ότι κάθε χώρα που συμμετέχει συμφωνεί να μην μεταχειρίζεται ευνοϊκότερα καμία τρίτη χώρα εκτός από εκείνες που συμμετέχουν στην GATT. Η αρχή του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους αποκλείει οποιαδήποτε προτιμησησική μεταχείριση μεταξύ των χωρών αναφορικά με την εμπορική πολιτική, εκτός μεταξύ εκείνων που είναι μέλη της GATT ή καθορίζεται σε άρθρα της Συμφωνίας. Αυτό σημαίνει ότι αν οποιαδήποτε χώρα ακολουθήσει προτιμησησική μεταχείριση σε κάποια άλλη χώρα μέλος της GATT τότε το ίδιο καθεστώς αυτόματα επεκτείνεται και στις άλλες χώρες μέλη της, ώστε όλα τα συναλλασσόμενα μέρη να ωφελούνται στον ίδιο βαθμό. Αντίστοιχα αν κάποια ενέργεια υιοθετείται από κάποια χώρα με σκοπό την προστασία της εγχώριας βιομηχανίας της (για παράδειγμα επιβολή ποσοστώσεων) τότε η ενέργεια αυτή εφαρμόζεται από όλες τις χώρες μέλη της GATT.

Η αρχή του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους είναι απαραίτητη ώστε οι διμερείς συμφωνίες – διαπραγματεύσεις για την μείωση των δασμών να μετατραπούν σε πολυμερείς συμφωνίες. Η αρχή φυσικά δεν εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση διμερών συμφωνιών. Αν για παράδειγμα συμφωνηθεί σε κάποιο τομέα μείωση των δασμών, τότε η αρχή του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους απαιτεί η μείωση αυτή να εφαρμοστεί χωρίς διακρίσεις σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη.

Επιπρόσθετα, η υποχρέωση παροχής ίσης μεταχείρισης, δεν περιορίζεται μόνο στους δασμούς, αλλά εφαρμόζεται ακόμη:

- Για επιβαρύνσεις που επιβάλλονται σε συνάρτηση με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές. (GATT 1994, Άρθρο I.1)
- Για την μέθοδο επιβολής δασμών και τέτοιων επιβαρύνσεων. (GATT 1994, Άρθρο I.1)

- Στους κανόνες και στις διατυπώσεις σε σχέση με τις εισαγωγές ή εξαγωγές. (GATT 1994, Άρθρο I.1)
- Στους εσωτερικούς φόρους και επιβαρύνσεις επί των εισαγόμενων προϊόντων και τους νόμους, κανονισμούς και απαιτήσεις που επηρεάζουν την πώλησή τους. (GATT 1994, Άρθρο I.1)
- Στη διαχείριση των ποσοτικών περιορισμών, όταν επιτρέπονται περιορισμοί του είδους αυτού βάσει των διατάξεων περί εξαιρέσεων. (GATT 1994, Άρθρο XIII)

Οι κανόνες της GATT αναγνωρίζουν ότι οι δασμοί και οι άλλοι φραγμοί του εμπορίου μπορεί να μειώνονται πάνω σε προτιμησιακή βάση στην περίπτωση των περιφερειακών συμφωνιών. Οι χαμηλότεροι ή μηδενικοί συντελεστές δασμών που εφαρμόζονται στο εμπόριο μεταξύ μελών περιφερειακών ρυθμίσεων δεν απαιτείται να επεκτείνονται και σε άλλες χώρες. Οι περιφερειακές προτιμησιακές ρυθμίσεις αποτελούν μια σημαντική εξαίρεση στον κανόνα του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους. Προκειμένου να προστατευθούν τα εμπορικά συμφέροντα χωρών μη μελών, η GATT καθιερώνει αυστηρούς όρους για τη διαμόρφωση τέτοιων ρυθμίσεων. Οι όροι αυτοί προβλέπουν μεταξύ άλλων, (GATT 1994, Άρθρο XXIV), ότι οι χώρες μέλη περιφερειακών ρυθμίσεων πρέπει να άρουν τους δασμούς και άλλους φραγμούς του διεθνούς εμπορίου που επηρεάζουν ουσιαστικά το σύνολο του μεταξύ τους εμπορίου και ότι η ρύθμιση αυτή δεν πρέπει να καταλήγει στην επιβολή νέων φραγμών στο εμπόριο με τις άλλες χώρες.

Οι ρυθμίσεις του είδους αυτού μπορούν να πάρουν τη μορφή τελωνειακών ενώσεων ή ζωνών ελευθέρων συναλλαγών. Και στις δύο περιπτώσεις, το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών λαμβάνει χώρα πάνω σε βάση απαλλαγής από δασμούς, ενώ το εμπόριο με τις άλλες χώρες συνεχίζει να υπόκειται στους δασμολογικούς περιορισμούς της ρήτηρας του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους. Στην περίπτωση των τελωνειακών ενώσεων, οι δασμοί των χωρών μελών εναρμονίζονται και εφαρμόζονται σε εισαγωγές από έξω χώρες πάνω σε ενιαία βάση. Στις ζώνες ελευθέρων συναλλαγών, οι χώρες μέλη συνεχίζουν να χρησιμοποιούν, χωρίς εναρμόνιση, τους δασμούς που ορίζονται στα επί μέρους εθνικά τους δασμολόγια.

Η αρχή του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους έχει διαδραματίσει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην ενθάρρυνση των χωρών να διαπραγματευθούν την απελευθέρωση του

εμπορίου. Η εμπιστοσύνη μεταξύ των χωρών αυξάνεται, αφού από την στιγμή που αποφασισθεί ότι θα γίνει μία δασμολογική μείωση, όλες οι χώρες συμμορφώνονται με την επιταγή αυτή, εκτός αν προβλέπεται κάποια διαφορετική διαδικασία από την GATT.

Η μη διακριτική πολιτική ενσωματώνεται επίσης στην εθνική πολιτική αφού από την στιγμή που αγαθά εισαχθούν σε μία χώρα υπόκεινται στους ίδιους φόρους και κανονισμούς που εφαρμόζονται στα εγχώρια αγαθά.

Η ύπαρξη της αρχής του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στις ΗΠΑ, που έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον να ενσωματώσουν την αρχή αυτή στην εμπορική τους πολιτική. Το ενδιαφέρον αυτό ξεκίνησε από το 1930, με τις προσπάθειες της κυβέρνησης Ρούσβελτ να αντισταχθούν στον προστατευτισμό και να φιλελευθεροποιήσουν την εμπορική τους πολιτική, αφού η αρχή αυτή χαρακτηριζόταν από δικαιοσύνη και ισότητα.

1.3.2. Αμοιβαιότητα

Η αμοιβαιότητα ποτέ δεν προσδιορίστηκε επισήμως, ωστόσο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο των διαπραγματεύσεων της GATT. Η αρχή της αμοιβαιότητας συνεπάγεται ότι μία χώρα που ζητάει βελτιωμένη πρόσβαση στην αγορά άλλων χωρών με δασμολογικές διαπραγματεύσεις ή με την άρση άλλων φραγμών, όπως οι ποσοτικοί περιορισμοί, πρέπει να είναι διατεθειμένη να κάνει παραχωρήσεις στους δασμούς και σε άλλους τομείς που οι άλλες χώρες θεωρούν ότι είναι ευνοϊκές και αμοιβαίας ή ισοδύναμης αξίας με τις παραχωρήσεις που αυτές κάνουν. Στην πιο απλή της μορφή η αμοιβαιότητα μπορεί να αφορά δύο χώρες οι οποίες συμφωνούν για δασμολογικές μειώσεις στις εξαγωγές, η κάθε μία της άλλης, κάτι που θα άφηνε το διμερές εμπορικό ισοζύγιο τους αμετάβλητο.

Ο κανόνας της πλήρους αμοιβαιότητας δεν εφαρμόζεται πάντως σε διαπραγματεύσεις μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Οι αναπτυσσόμενες χώρες απαιτείται να προβούν σε παραχωρήσεις με τη μορφή δασμολογικών μειώσεων με βάση την σχετική αμοιβαιότητα, που λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι, λόγω του χαμηλότερου επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης και των εμπορικών και χρηματοδοτικών αναγκών, μπορεί να μην είναι σε θέση να κάνουν παραχωρήσεις πάνω στην ίδια βάση, όπως οι ανεπτυγμένες χώρες. Ο κανόνας πάντως αναγνωρίζει

ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν είναι όλες στο ίδιο επίπεδο ανάπτυξης. Μερικές από αυτές, ιδιαίτερα οι πρόσφατα εκβιομηχανισμένες χώρες (Newly Industrialized Countries - NICs), έχουν επιτύχει ανώτερα στάδια ανάπτυξης. Οι χώρες αυτές πρέπει να προσφέρουν αυξημένη συμβολή και παραχωρήσεις υπό μορφή δασμολογικών μειώσεων και δεσμεύσεων σε σχέση με τις χώρες εκείνες που βρίσκονται σε χαμηλότερο βαθμό οικονομικής ανάπτυξης. Η αντίληψη αυτή είναι γνωστή με τον όρο «βαθμίδωση» και προβλέπει ότι καθώς η αναπτυσσόμενη χώρα αναπτύσσεται, θα αναβαθμίζεται σε ανώτερη θέση και τελικά θα είναι σε θέση να κάνει δασμολογικές παραχωρήσεις και να αποδέχεται κανόνες και σε άλλους τομείς, πάνω σε βάση ταυτόσημη με εκείνη των ανεπτυγμένων χωρών.

1.3.3 Διαφάνεια

Το Άρθρο XI της GATT απαγορεύει την χρησιμοποίηση άμεσων ελέγχων στο εμπόριο, κυρίως ποσοτικών περιορισμών, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις (όπως είναι κρίσεις στο ισοζύγιο πληρωμών, που προβλέπεται από το Άρθρο XII).

Η λογική της απαγόρευσης των ποσοστώσεων θεωρεί ότι ο ποσοτικός περιορισμός είναι ένα λιγότερο αδιάβλητο εργαλείο για την μείωση των εισαγωγών σε σχέση με τους δασμούς. Η παραπάνω θέση έχει δύο προεκτάσεις. Σε περίπτωση εφαρμογής των δασμών, οι παραγωγοί που εξάγουν προϊόντα στην ενδιαφερόμενη χώρα έχουν γνώση των εμποδίων που θα πρέπει να ξεπεράσουν προκειμένου να πουλήσουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες τους. Με έναν ποσοτικό περιορισμό, από την άλλη πλευρά, αντιμετωπίζουν με αβεβαιότητα την ποσότητα που θα τους επιτραπεί να εξάγουν και κατ' επέκταση το καθαρό μοναδιαίο κέρδος τους. Ταυτόχρονα όμως, με τους δασμούς, το αποτέλεσμα της αύξησης των τιμών αντικατοπτρίζεται άμεσα στους καταναλωτές της εισαγωγέας χώρας, δηλαδή ένας δασμός της τάξεως του 20% συνεπάγεται ότι οι εγχώριες τιμές θα είναι 20% αυξημένες σε σχέση με τις παγκόσμιες. Επομένως η επίδραση της αύξησης της τιμής λόγω των ποσοστώσεων γίνεται λιγότερο εμφανής, εκτός αν είναι διαθέσιμες πληροφορίες για το πώς κυμαίνονται οι τιμές σε παγκόσμιο επίπεδο.

1.4 Οι εξαιρέσεις των κανονισμών της GATT

1. Προβλήματα στο Ισοζύγιο πληρωμών³

Τα μέλη της GATT έχουν το δικαίωμα να εφαρμόσουν ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές τους προκειμένου να αντιμετωπίσουν σοβαρά προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους. Οι ανεπτυγμένες χώρες υπόκεινται στο Άρθρο XII, ενώ οι Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες στο Άρθρο XVIII(B).

Αν μία ανεπτυγμένη χώρα προχωρήσει σε ποσοτικούς περιορισμούς στα πλαίσια του Άρθρου XII τότε αυτομάτως τίθεται υπό παρακολούθηση από τα Συμβαλλόμενα μέρη. Ποσοτικοί περιορισμοί λόγω κρίσεων του ισοζυγίου πληρωμών δεν έχουν καμία επίδραση σε συστήματα κυμαινόμενων ισοτιμιών.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν κάνει εκτενώς χρήση του Άρθρου XVIII(B), και έχουν διατηρήσει τους ποσοτικούς περιορισμούς για μεγάλες χρονικές περιόδους. Η επιτήρηση της GATT απέτρεψε ελάχιστα την χρησιμοποίηση τέτοιων πολιτικών. Παρόλο που είναι προφανές ότι πολλές Λ.Α.Χ. – Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες (LDCs - Less Developed Countries) έχουν σοβαρά και συνεχή προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους, είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς γιατί οι ποσοτικοί περιορισμοί προτιμώνται σε σχέση με άλλα εργαλεία για τον περιορισμό των εισαγωγών. Ένα πιθανό επιχείρημα είναι ότι η αγορά είναι πολύ λιγότερο ανεπτυγμένη σε πολλές Λ.Α.Χ., και επομένως μπορούν να διαχειρισθούν τις ποσοστώσεις πολύ πιο εύκολα σε σχέση με τους δασμούς καθώς επίσης το γεγονός ότι οι ποσοστώσεις παρέχουν ένα πιο βέβαιο αποτέλεσμα. Ωστόσο η χρησιμοποίηση ποσοτικών περιορισμών μπορεί να προκαλέσει διατάραξη στην κατανομή των πόρων και να έχει επιβλαβείς επιπτώσεις σε μακροχρόνιο επίπεδο (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 356).

2. Τοπικές Ομάδες

Η βασική εξαίρεση της Αρχής του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους περιλαμβάνεται στο Άρθρο XXIV, που επιτρέπει την δημιουργία ζωνών ελεύθερου εμπορίου και

3. Μία χώρα θεωρείται ότι αντιμετωπίζει δυσχέρειες στο ισοζύγιο πληρωμών όταν τα έσοδα από το εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών και η ροή των επενδύσεων και δανεισμού απέχουν κατά πολύ από το να επαρκούν για τις υποχρεώσεις της για εξωτερικές πληρωμές και όταν τα νομισματικά αποθέματα για την αντιμετώπιση των άμεσων οφειλών της πέφτουν. Στις αναπτυσσόμενες χώρες που

τελωνειακών ενώσεων. Η βασική προϋπόθεση αυτής της οικονομικής ολοκλήρωσης είναι ότι δεν μπορούν να γίνουν αυξήσεις των δασμών ή των εμποδίων στο εμπόριο μεταξύ μη-μελών και των χωρών της GATT, και ότι θα πρέπει να αφορά σχεδόν όλες τις μορφές εμπορίου μεταξύ των μελών.

Η εξαίρεση αυτή αντανακλά την σημασία που δόθηκε στην μεταπολεμική περίοδο για την αναδιάρθρωση των Ευρωπαϊκών οικονομιών. Αυτή η εξαίρεση δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς την βοήθεια των ΗΠΑ οι οποίες βοήθησαν ενεργά στην προώθηση της Ευρωπαϊκής αναδιάρθρωσης με το Πρόγραμμα Μάρσαλ και την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας (OEEC), ο προκάτοχος του σημερινού ΟΟΣΑ. Η οικονομική ολοκλήρωση της δυτικής Ευρώπης θεωρήθηκε ως ένα μέσο για την προώθηση της αναδιάρθρωσης (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 357).

Οι τελωνειακές ενώσεις και ειδικότερα οι Ζώνες Ελεύθερων Συναλλαγών ευνοήθηκαν από την δημιουργία της GATT. Οι τρεις ομάδες που δημιουργήθηκαν μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών είναι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών και η προσφάτως δημιουργημένη Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών των ΗΠΑ και του Καναδά. Οι ομάδες μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών περιλαμβάνουν την Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών της Λατινικής Αμερικής, που ονομάζεται τώρα ALADI, την Καραϊβική Κοινότητα (CARICOM), τον Σύνδεσμο Νοτιο –Ανατολικών Ασιατικών Χωρών (ASEAN), την Δυτικο - Αφρικανική Οικονομική Κοινότητα (CEAO), την Mano River Ένωση (MRU), την Οικονομική Κοινότητα των Δυτικο – Αφρικανικών Κρατών (ECOWAS) που αποτελείται από τις CEAO και MRU και την Κεντρικό – Αφρικανική Τελωνειακή και Οικονομική Ένωση (UDEAC).

3. Δασμολογικές προτιμήσεις

Οι δασμολογικές προτιμήσεις για συγκεκριμένες ομάδες χωρών αποτελούν άλλη μία εξαίρεση της Αρχής του Πλέον Ευνοούμενου Κράτους. Τα προτιμησιακά συστήματα που λειτουργούσαν πριν την υπογραφή της GATT, επιτράπηκε να συνεχίσουν να

αντιμετωπίζουν δυσχέρειες στο ισοζύγιο πληρωμών, οι κανόνες της GATT παρέχουν μεγαλύτερη ευελιξία στη χρήση ποσοτικών περιορισμών στις εισαγωγές.

λειτουργούν. Τέτοια εξαίρεση ήταν η Βρετανική Κοινοπολιτεία, η οποία προκάλεσε αντιθέσεις μεταξύ του Ην. Βασιλείου και των ΗΠΑ.

Η GATT επίσης δεν αντιτέθηκε στις διάφορες προτιμησιακές συμφωνίες μεταξύ των ανεπτυγμένων χωρών και των υπερπόντιων κτήσεών τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Συνθήκη του Λομέ που αφορούσε την ΕΟΚ και κάποιες πρώην αποικίες της (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 358).

4. Ντάμπινγκ

Το Άρθρο VI της GATT επιτρέπει της άσκηση διακριτικής πολιτικής για προϊόντα που βρίσκονται υπό καθεστώς «ντάμπινγκ» (dumping). Κατά την κοινή αντίληψη όλες οι εισαγωγές χαμηλού κόστους χαρακτηρίζονται ως εισαγωγές υπαγόμενες σε «ντάμπινγκ». Αυτό θεωρείται ότι συμβαίνει εφόσον η τιμή εισαγωγής είναι χαμηλότερη από την τιμή που ισχύει για το όμοιο προϊόν στην εξάγουσα χώρα⁴ ή όταν ένα προϊόν πωλείται σε τιμή κατώτερη του κόστους παραγωγής του. Προκειμένου η χώρα που κάνει τις εισαγωγές να επικαλεσθεί τις διατάξεις του Άρθρου VI πρέπει να δείξει (μετά από έρευνα που διεξάγεται από αυτήν) ότι τα αγαθά πωλούνται κάτω από την «κανονική τους τιμή» και ότι προκαλούν «υλικές βλάβες» σε μία υπάρχουσα βιομηχανία ή ότι «επιβραδύνουν υλικά» την δημιουργία μίας εγχώριας βιομηχανίας. Οι Συμφωνίες για τις Πρακτικές Αντιντάμπινγκ και για τις επιδοτήσεις και τα Αντισταθμιστικά Μέτρα παρέχουν στις χώρες το δικαίωμα επιβολής συμψηφιστικών δασμών σε εισαγωγές προϊόντων που επωφελούνται αθέμιτων εμπορικών πρακτικών. Οι έρευνες για την επιβολή των επιβαρύνσεων αυτών κανονικά αρχίζουν μετά από αίτηση που γίνεται από ή για λογαριασμό βιομηχανίας που ισχυρίζεται ότι οι εισαγωγές της προκαλούν ζημιά (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 358).

4. Για να εξασφαλιστεί στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό ότι το ντάμπινγκ καθορίζεται με βάση τη σύγκριση μεταξύ εξαγωγικής τιμής και τιμής εγχώριας κατανάλωσης στην εξάγουσα χώρα, η Συμφωνία ορίζει την λεγόμενη «αντιπροσωπευτική διαδικασία». Αυτό σημαίνει ότι οι αρχές έρευνας για την σύγκριση των τιμών πρέπει να χρησιμοποιούν τιμές που χρεώνονται στις αγορές τρίτων χωρών ή να προσφεύγουν στη χρήση κατασκευασμένων αξιών που υπολογίζονται με βάση το κόστος

5. Πολυϊνική Συμφωνία

Η κλωστοϋφαντουργία αποτέλεσε μία πολύ οργανωμένη αγορά. Το 1950 η υπερβάλλουσα παραγωγικότητα στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας πολλών ανεπτυγμένων χωρών συνέπεσε με την αυξημένη προσφορά από τις αναπτυσσόμενες χώρες που μόλις έμπαιναν στην αγορά. Αυτό οδήγησε πολλές χώρες να διαπραγματευθούν με τους νέους προμηθευτές (κυρίως την Ιαπωνία, το Χονγκ Κονγκ και την Ινδία).

Αυτές τις διμερείς συμφωνίες διαδέχτηκαν το 1961 πολυμερείς συμφωνίες μέσα στα πλαίσια της GATT, οι οποίες σχεδιάστηκαν για να αντιμετωπίσουν αυτά τα βραχυχρόνια προβλήματα. Η Βραχυπρόθεσμη Συμφωνία στις Βαμβακερές Ίνες σκοπό είχε την «διασφάλιση της εισόδου» στις αγορές των ανεπτυγμένων χωρών και την αποφυγή «διαταράξεων της αγοράς» οι οποίες προέρχονται από πραγματική ή δυνητική αύξηση των εισαγωγών ορισμένων προϊόντων από συγκεκριμένες πηγές. Εάν αυτό επρόκειτο να συμβεί τότε η χώρα που έκανε τις εισαγωγές θα μπορούσε να επιβάλλει ποσοτώσεις (μέσα σε ορισμένα όρια). Μία τέτοια συμφωνία έρχεται σε σύγκρουση με πολλές από τις αρχές που διέπουν την GATT: επιτρέπει μεμονωμένες δράσεις, ενισχύει τις ποσοτώσεις από τους δασμούς και ασκεί διακριτική πολιτική.

Η Βραχυπρόθεσμη Συμφωνία διήρκησε μόνο ένα χρόνο, αλλά αντικαταστήθηκε από την Μακροπρόθεσμη Συμφωνία σχετικά με το εμπόριο των Πολυϊνών. Η τελευταία περιείχε πολλά από τα χαρακτηριστικά της Βραχυπρόθεσμης Συμφωνίας αλλά ενσωμάτωσε και άλλα διαχειριστικά χαρακτηριστικά, κυρίως σε θέματα ελέγχου του μεγέθους των εισαγωγών. Αυτή η συμφωνία κάλυψε τα επόμενα πέντε χρόνια, και επαναπροσδιορίστηκε το 1967 και 1970.

Η Μακροπρόθεσμη Συμφωνία αντικαταστήθηκε από την Πολυϊνική Συμφωνία το 1974 (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 359). Η Συμφωνία αυτή είχε 39 συμβαλλόμενες χώρες (μία από αυτές ήταν και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα), και επεκτάθηκε στο εμπόριο τόσο των χειροποίητων όσο και των φυσικών ινών. Κάλυπτε περίπου το 75% του παγκόσμιου εμπορίου της κλωστοϋφαντουργίας. Η Πολυϊνική Συμφωνία είχε σχεδιαστεί να τελειώσει στα τέλη του 1992, αλλά η διάρκεια της επιμηκύνθηκε μέχρι την ολοκλήρωση του Γύρου της

παραγωγής, αν η αξία των πωλήσεων στην εγχώρια αγορά της εξαγουσας χώρας συνιστά το 5% ή περισσότερο των πωλήσεων των προϊόντων στην εισάγουσα χώρα.

Ουρουγουάης. Η Πολυϊνική Συμφωνία, όπως και οι προηγούμενες συμφωνίες, ακολουθεί ποσοτικούς περιορισμούς στις εισαγωγές και στην διαχείριση του μεγέθους των εισαγωγών. Η Πολυϊνική Συμφωνία αποτελεί μία σημαντική απόκλιση από τις αρχές της GATT⁵ διότι θέτει εκτός των διαπραγματεύσεων της GATT έναν ολόκληρο τομέα, αυτόν της κλωστοϋφαντουργίας.

Στο τέλος του 1994, όταν έπαυε να ισχύει η Συμφωνία, η Πολυϊνική Συμφωνία περιελάμβανε 39 χώρες μέλη. Οκτώ από αυτές ήταν ανεπτυγμένες χώρες και ορίζονταν ως «εισαγωγικές», οι άλλες 31 ήταν αναπτυσσόμενες χώρες μέλη και θεωρούνταν «εξαγωγικές». Η Πολυϊνική Συμφωνία παρότρυνε τις εξαγωγικές και εισαγωγικές χώρες να προβαίνουν στη σύναψη διμερών ρυθμίσεων που επέβαλλαν στις εξαγωγικές χώρες να περιορίσουν τις εξαγωγές τους σε όλες ή ορισμένες κατηγορίες υφαντουργικών και ενδύματος. Όταν τέθηκε σε εφαρμογή η Συμφωνία για τα Υφαντουργικά και το Ένδυμα την 1 Ιανουαρίου 1995, ορισμένες εισάγουσες χώρες (οι ΗΠΑ, Καναδάς, Ευρωπαϊκή Ένωση, η Νορβηγία, η Φιλανδία και η Αυστραλία) διατηρούσαν ένα σύνολο 90 διμερών συμφωνιών περιορισμού με εξαγουσες χώρες. Επιπλέον υπήρχαν 29 συμφωνίες εκτός Πολυϊνικής Συμφωνίας ή μονομερή μέτρα που επέβαλλαν περιορισμούς στις εισαγωγές υφαντουργικών.

Η διατήρηση των περιορισμών αυτών δεν ήταν σύμφωνη με τους κανόνες της GATT. Βασικός στόχος της Συμφωνίας για τα Υφαντουργικά και το Ένδυμα είναι η ενσωμάτωση του εμπορίου των υφαντουργικών στην GATT, επιβάλλοντας στις χώρες μέλη που διατηρούν τους περιορισμούς να τους καταργήσουν κατά στάδια σε μία περίοδο δέκα ετών. Μετά την εκπνοή της δεκαετούς περιόδου δηλαδή από την 1^η Ιανουαρίου 2005, καμία χώρα μέλος δεν θα μπορεί να διατηρεί περιορισμούς στις εισαγωγές υφαντουργικών⁶.

6. Γεωργία

Η GATT μέχρι τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης, απέτυχε να ασχοληθεί με τα προβλήματα που απασχολούσαν το εμπόριο των αγροτικών προϊόντων. Αποτελεί κοινή πρακτική το να διαιρούνται τα αγροτικά προϊόντα σε δύο

5. Η Πολυϊνική Συμφωνία παρείχε νομική κάλυψη για παρέκκλιση από τους όρους της GATT.

ομάδες, δηλαδή τα τροπικά και τα άλλα προϊόντα. Δεν υπάρχει συμφωνημένος ορισμός των τροπικών προϊόντων⁷. Στα χρόνια που ακολούθησαν την ίδρυση της GATT, τα προϊόντα αυτά υπάγονταν τόσο σε υψηλούς δασμούς, όσο και σε εσωτερικούς φόρους στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες. Δεδομένου ότι αποτελούν αντικείμενο εξαγωγικού ενδιαφέροντος των αναπτυσσόμενων χωρών, κατά τους προηγούμενους γύρους διαπραγματεύσεων της GATT δόθηκε προτεραιότητα στην άρση των φραγμών που επηρεάζουν το εμπόριο των προϊόντων αυτών. Σαν αποτέλεσμα αυτού, ακόμα και πριν από τον Γύρο της Ουρουγουάης, ένας μεγάλος αριθμός των προϊόντων αυτών, τόσο αμεταποίητα όσο και μεταποιημένα, εισέρχονταν στις ανεπτυγμένες αγορές είτε με απαλλαγή από δασμούς είτε βάσει προτιμησιακών ρυθμίσεων.

Σχεδόν όλες οι ανεπτυγμένες χώρες πάντως, υποστήριζαν τον αγροτικό τους τομέα με κάποιον τρόπο. Πολλές από αυτές τις πολιτικές που ακολούθησαν είχαν εμπορικό προσανατολισμό, με τις εισαγωγικές χώρες να χρησιμοποιούν δασμούς και ποσοτώσεις στις εισαγωγές και τις εξαγωγικές χώρες να χρησιμοποιούν επιδοτήσεις των εξαγωγών. Άλλες χώρες είχαν εγχώριο προσανατολισμό, όπως είναι η επιδότηση της παραγωγής επηρεάζοντας ωστόσο το μέγεθος του εμπορίου.

Αλλά και οι αναπτυσσόμενες χώρες επέβαλαν δασμούς και περιόριζαν τις εισαγωγές αγροτικών προϊόντων με την εφαρμογή ποσοτικών περιορισμών. Οι εισαγωγές τροφίμων και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης μερικές φορές γίνονταν μέσω κρατικών οργανισμών εμπορίας.

Η μεγάλη ποικιλία των μηχανισμών υποστήριξης της απελευθέρωσης των αγροτικών προϊόντων και των δυσκολιών που προκύπτουν στην προσπάθεια να γίνουν συγκρίσεις, είχε ως αποτέλεσμα να προκύψουν δυσκολίες στην επίτευξη μίας διεθνούς συμφωνίας. Η Συμφωνία για την Γεωργία που αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγμάτευσης στον Γύρο της Ουρουγουάης, καθιέρωσε ένα πρόγραμμα για το βαθμιαίο ανασχηματισμό του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων. Το πρόγραμμα απέβλεπε στην καθιέρωση «ενός ισότιμου και ισοδίκαιου συστήματος εμπορίας

6. Κατ' εξαίρεση μόνο, μία εισάγουσα χώρα μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς μόνο όταν, μετά την διενέργεια έρευνας μπορεί να αποδείξει ότι αυξημένες εισαγωγές προκαλούν σοβαρή ζημιά στην εγχώρια βιομηχανία υφαντουργικών της.

7. Αφηνήματα όπως το τσάι, ο καφές και το κακάο, ίνες βαμβακιού, φρούτα όπως οι μπανάνες, τα μάνγκο και τα γκουάβα, όπως και άλλα προϊόντα που παράγονται σχεδόν αποκλειστικά στις αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζονται ως τροπικά.

αγροτικών προϊόντων, προσανατολισμένον προς την οικονομία της αγοράς» (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 359).

7. Υπηρεσίες

Το εμπόριο των υπηρεσιών δεν είχε περιληφθεί στις διαπραγματεύσεις της GATT αλλά αποτέλεσε ένα από τα αντικείμενα διαπραγμάτευσης του Γύρου της Ουρουγουάης. Η Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο των Υπηρεσιών (GATS), έχει ως στόχο την υπαγωγή του εμπορίου υπηρεσιών υπό διεθνείς κανόνες.

Αρχικώς οι ανεπτυγμένες χώρες (με εξαίρεση τις ΗΠΑ οι οποίες θεωρούσαν ότι είχαν ένα συγκριτικό πλεονέκτημα στις υπηρεσίες), θεώρησαν ότι το εμπόριο των υπηρεσιών αποτελεί ζήτημα ελάσσονος σημασίας αλλά άλλαξαν στάση στις διαπραγματεύσεις όταν διαπίστωσαν ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα άρχισε να δραστηριοποιείται ενεργά στο εμπόριο υπηρεσιών. Οι Λ.Α.Χ. έδειξαν μικρό ενδιαφέρον στον τομέα αυτό, πιθανόν γιατί φοβούνταν ότι οι διαπραγματεύσεις στο εμπόριο θα αποσπούσε την προσοχή από τομείς που τις ενδιέφεραν περισσότερο (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 360).

1.5 Η εξέλιξη των Διαπραγματεύσεων που έγιναν στα πλαίσια της GATT.

Οι διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα στα πλαίσια της GATT, οριοθετούνται σε φάσεις – γύρους. Η GATT ξεκίνησε με έναν γύρο διαπραγματεύσεων, τον Γύρο της Γενεύης, το 1947, όπου είκοσι τρεις χώρες έλαβαν μέρος. Υπογράφηκαν 123 συμφωνίες που κάλυπταν μόνο το μισό του παγκόσμιου εμπορίου. Ο πρώτος Γύρος πέτυχε την μείωση των δασμών σε μεγάλο βαθμό λόγω της προσπάθειας των ΗΠΑ για ελεύθερο εμπόριο, που ήταν διατεθειμένη να άρει τους δασμούς στις εισαγωγές από την Ευρώπη και παράλληλα ασκούσε πίεση στις Ευρωπαϊκές χώρες να εγκαταλείψουν τους ποσοτικούς τους περιορισμούς στις εισαγωγές.

Οι διαπραγματεύσεις για την επίτευξη του παραπάνω και οι επόμενοι τέσσερις γύροι έγιναν σε διμερή βάση. Μία μερίδα χωρών αντάλλαξε δύο λίστες, εκ των οποίων η μία περιείχε τις απαιτήσεις της χώρας που έκανε τις μειώσεις των δασμών στην χώρα που έκανε εξαγωγές και η άλλη μία σειρά προσφορών για την άρση ή την μείωση των δασμών στα αγαθά για τα οποία η δεύτερη χώρα ήταν ο βασικός προμηθευτής της πρώτης.

Αυτές οι λίστες κυκλοφόρησαν επίσης μεταξύ και των άλλων διαπραγματευόμενων εταίρων, οι οποίοι μπορούσαν να λάβουν μέρος στις διαπραγματεύσεις με την πρώτη ομάδα χωρών αν εκτιμούσαν ότι θα είχαν οφέλη. Αυτή η διαδικασία κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να μεταφέρει τα αποτελέσματα των διμερών διαπραγματεύσεων σε πολυμερή βάση.

Οι τέσσερις Γύροι που ακολούθησαν δεν σημείωσαν σημαντικές δασμολογικές μειώσεις. Μεταξύ των παραγόντων (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 360) που εμπόδισαν την απελευθέρωση της αγοράς ήταν η μείωση της διαπραγματευτικής εξουσίας της Διοίκησης των ΗΠΑ από το Κογκρέσο, η απροθυμία της Βρετανίας και των χωρών της Κοινοπολιτείας να μειώσουν τα προτιμησιακά καθεστώτα και η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Επιπλέον κατέστη φανερό ότι οι υπάρχοντες διαδικασίες ήταν δύσκολο να οδηγήσουν σε σημαντικό βαθμό φιλελευθεροποίησης, κυρίως λόγω των αυξανόμενων συνασπισμών συμφερόντων.

1.5.1 Ο Γύρος του Κένεντι (1964-1967)

Καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση εξελίχθηκε σε μία ολοκληρωμένη τελωνειακή ένωση, οι ΗΠΑ άρχισαν να νιώθουν την προστατευτική της ροπή, κυρίως στον αγροτικό τομέα. Επιπλέον, εκείνη την περίοδο το Ην. Βασίλειο και κάποιες ευρωπαϊκές χώρες φαίνονταν πρόθυμες να λάβουν μέρος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα στο εγγύς μέλλον. Για να αντιδράσει σε αυτές τις εξελίξεις η κυβέρνηση Κένεντι το 1962 εισήγαγε ένα νομοσχέδιο το οποίο στόχευε σε αμοιβαίες δασμολογικές μειώσεις. Ονομάστηκε Πράξη για την Επέκταση του Εμπορίου και ψηφίστηκε από το Κογκρέσο εκείνη την χρονιά. Από πολιτική σκοπιά, αυτό το νομοσχέδιο ήταν απαραίτητο προκειμένου να διατηρήσουν οι ΗΠΑ την Ατλαντική Συμμαχία με την Δυτική Ευρώπη, η οποία αποτελέσε τον ακρογωνιαίο λίθο την αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Έχει υποστηριχθεί ότι θα ευνοούσε και το αμερικανικό ισοζύγιο πληρωμών, παρόλο που ο λόγος για τον οποίο, μία δασμολογική μείωση βελτιώνει το ισοζύγιο πληρωμών μίας χώρας, δεν ερμηνεύθηκε ποτέ.

Το οικονομικό περιεχόμενο της Πράξης για την Επέκταση του Εμπορίου ήταν ότι το Κογκρέσο θα απέδιδε στην Διοίκηση το δικαίωμα να κάνει μειώσεις της τάξεως του 50% στους δασμούς όλων των αγαθών. Σε όλα αυτά κυριάρχησε η αρχή του «κυρίαρχου προμηθευτή». Σύμφωνα με αυτήν, για την ομάδα των προϊόντων για τα οποία οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έκανε το 80% ή περισσότερο των εμπορικών τις συναλλαγών με μη κομμουνιστικές χώρες, οι δασμοί θα μειώνονταν μέχρι και 100%. Οι δασμοί θα μπορούσαν επιπλέον να εξαλειφθούν τελείως αν οι δασμοί των ΗΠΑ κυμαίνονταν κάτω από 5% και στα τροπικά προϊόντα, υπό την προϋπόθεση ότι και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα ακολουθούσε την ίδια τακτική. Οι αγροτικές πολιτικές των χωρών συζητήθηκαν επίσης καθώς επίσης και τα μη δασμολογικά εμπόδια.

Φυσικά ενυπήρχε έντονα το στοιχείο της ιδιοτέλειας των ΗΠΑ. Αυτό φαίνεται καλύτερα στις συμφωνίες που έγιναν με βάση την αρχή του «κυρίαρχου προμηθευτή». Η αρχή αυτή επέτρεπε οι μεγαλύτερες δασμολογικές μειώσεις να γίνουν στα προϊόντα τα οποία ήταν ιδιαίτερος σημαντικά για το εμπόριο μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι Λ.Α.Χ. κατευνάστηκαν από το γεγονός ότι

προβλέπονταν μεμονωμένες δασμολογικές μειώσεις από τις βιομηχανικές χώρες για τα τροπικά προϊόντα.

Η Πράξη για την Επέκταση του Εμπορίου υιοθετήθηκε από το Κογκρέσο το 1962. Ο ενθουσιασμός των Ευρωπαϊκών χωρών ήταν σημαντικά μικρότερος από αυτόν που ανέμεναν οι ΗΠΑ, παρόλα αυτά οι διαπραγματεύσεις του Γύρου Κένεντι δρομολογήθηκαν σταδιακά μέσα στο 1963.

Μία σημαντική καινοτομία σε σχέση με τις προηγούμενες διαδικασίες που είναι εμφανής στον Γύρο του Κένεντι ήταν η χρησιμοποίηση του τύπου άρσης των δασμών σε μία ευρεία βάση (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 360). Αυτός ο τύπος ήταν το αντικείμενο διαφωνιών μεταξύ των ΗΠΑ, οι οποίες υποστήριζαν μία αναλογική μείωση, και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η οποία υποστήριζε μία προοδευτική μείωση των δασμών, δηλαδή μεγαλύτερες μειώσεις στους υψηλότερους δασμούς. Η πηγή των διαφωνιών ήταν μία ομάδα δασμών οι οποίοι κυμαίνονταν σε χαμηλότερα επίπεδα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε σχέση με τις ΗΠΑ. Τελικώς συμφωνήθηκε να μειωθούν οι δασμοί αναλογικά κατά 35% (*From GATT to WTO*, B. Hoekman and M. Kostecki, 1995, p. 18).

Εξαιρέσεις στην αναλογική μείωση των δασμών επιτρέπονταν και όπως αποδείχθηκε ήταν αρκετά σημαντικές. Κάποια σημαντικά πρωτογενή εξαγωγικά προϊόντα εξαιρούνταν και διαπραγματεύονταν με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας. Στις αναπτυσσόμενες χώρες επιτρεπόταν να συναλλάσσονται με βάση την παραδοσιακή αρχή της αμοιβαιότητας και η πλειοψηφία των χωρών αυτών έκανε χρήση του δικαιώματος αυτού. Ο Finger έδειξε σε σχετική μελέτη του ότι οι εννέα αναπτυσσόμενες χώρες που έκαναν εμπόριο με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας κατά την διάρκεια του Γύρου του Κένεντι κέρδισαν σημαντικά μεγαλύτερες παραχωρήσεις στις εξαγωγές τους προς τις ΗΠΑ σε σχέση με τις υπόλοιπες (είχαν μία μέση μείωση των δασμών της τάξης του 33%, ενώ οι υπόλοιπες μόλις 5%).

Ένα άλλο χαρακτηριστικό του Γύρου Κένεντι ήταν η δημιουργία ομάδων εργασίας ανά τομείς για την συζήτηση των πέντε ευαίσθητων κατηγοριών προϊόντων (αλουμίνιο, χημικά, χαρτί και πολτός, χάλυβας, κλωστοϋφαντουργία και ένδυση). Η δημιουργία αυτών των ομάδων εργασίας επέτρεψε την παρασκηνιακή συμπεριφορά των ενδιαφερόμενων ομάδων παραγωγών, περιόρισε την διαπραγματευτική

ικανότητα των κυβερνήσεων και εμπόδισε την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαιότητας.

Ο Γύρος του Κένεντι ήταν ο πρώτος γύρος διαπραγματεύσεων στον οποίο σημειώθηκαν δυσκολίες για να επιτευχθεί μία τελική συμφωνία. Οι διαπραγματεύσεις έφτασαν σε αδιέξοδο και χρειάστηκε η παρέμβαση του Γενικού Διευθυντή της GATT και των πολιτικών των ΗΠΑ, του Ην. Βασιλείου και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για να ξεπεραστεί η κρίση.

Οι δασμολογικές μειώσεις που επιτεύχθηκαν στον Γύρο του Κένεντι από τις ανεπτυγμένες χώρες εκτιμούνται περίπου 36-39% και επηρέασαν το 75% της αξίας του παγκόσμιου εμπορίου. Οι μειώσεις αυτές αφορούσαν κατά κύριο λόγο τα βιομηχανικά προϊόντα που ήταν πρωταρχικής σημασίας για τις ανεπτυγμένες χώρες ή αφορούσαν ακατέργαστες πρώτες ύλες που ήταν απαραίτητες στην βιομηχανία τους. Ωστόσο οι δασμολογικές μειώσεις στα ακατέργαστα προϊόντα ήταν γενικά χαμηλότερες σε σχέση με αυτές στα τελικά προϊόντα. Σχετικώς μικρότερες μειώσεις των δασμών σημειώθηκαν στην κλωστοϋφαντουργία και στην ένδυση και οι αναπτυσσόμενες χώρες αναγκάστηκαν να αποδεχτούν στην Μακροχρόνια Πολυϊνική Συμφωνία.

Τα αγροτικά προϊόντα γενικώς αποκλείστηκαν από τον Γύρο του Κένεντι λόγω της απόκλισης του ενδιαφέροντος μεταξύ των γεωργικών εξαγωγέων των ΗΠΑ και την τάση για αυτάρκεια και ανεξαρτησία των γεωργικών παραγωγών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Άλλοι τομείς οι οποίοι παραμελήθηκαν ήταν τα τροπικά προϊόντα, οι εγχώριες επιχορηγήσεις και τα μη δασμολογικά εμπόδια.

1.5.2 Ο Γύρος του Τόκιο (1973-79)

Το οικονομικό κλίμα κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων του Γύρου του Τόκιο δεν ήταν καθόλου ενθαρρυντικό. Η δεκαετία του '70 ήταν μία δεκαετία οικονομικής αναστάτωσης. Το πρόβλημα του υπερπληθωρισμού, η επανάσταση του OPEC και η κατάρρευση του συστήματος Bretton – Woods όξυναν σοβαρά τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Η παγκόσμια οικονομία χαρακτηριζόταν από στασιμοπληθωρισμό, μη δασμολογικά εμπόδια και οι εμπορικές σχέσεις μεταξύ των

ΗΠΑ, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ιαπωνίας ήταν περιορισμένες. Πολλά προβλήματα τα οποία είχαν εξεταστεί στον Γύρο του Κένεντι, αλλά δεν είχαν επιλυθεί, κυρίως η γεωργία και τα μη δασμολογικά εμπόδια μπήκαν ξανά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 363).

Η διαδικασία απελευθέρωσης των δασμών προχώρησε αντιμετωπίζοντας λίγα προβλήματα. Όπως και στον Γύρο του Κένεντι, οι βασικοί πρωταγωνιστές των διαπραγματεύσεων ήταν οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, οι πρώτοι υποστήριζαν μία ομοιόμορφη μείωση των δασμών ενώ η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επιθυμούσε μεγαλύτερη εξομοίωση των δασμών. Μετά από τέσσερα χρόνια συζητήσεων έφτασαν στην Ελβετική φόρμουλα όπως αποκαλείται, η οποία είχε εξισωτικά χαρακτηριστικά. Η φόρμουλα αυτή μπορεί να διατυπωθεί ως εξής:

$$t_1 = ct_0 / c + t_0$$

Όπου t_0 είναι ο αρχικός δασμός και t_1 ο τελικός δασμός (και οι δύο εκφρασμένοι ως ποσοστά). Οι διαπραγματεύσεις κατέληξαν ότι η τιμή του c είναι 16. Η εφαρμογή αυτού του τύπου προκάλεσε ουσιαστικές μειώσεις στους ονομαστικούς δασμούς, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα. Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν την μείωση των φόρων υπήρχε ένδειξη για κλιμάκωση των δασμών και ότι οι μειώσεις των δασμών αύξησαν αυτή την κλιμάκωση.

Πίνακας 1, Δασμολογικές αλλαγές στον Γύρο του Τόκιο.

	Δασμοί (%)*		
	Πριν τον Γύρο του Τόκιο	Μετά τον Γύρο του Τόκιο	Μείωση (%)
Σύνολο βιομηχανικών προϊόντων	7,2	4,9	33
Ακατέργαστα προϊόντα	0,8	0,4	52
Ημι – κατεργασμένα	5,8	4,1	30
Μεταποιημένα προϊόντα	10,3	6,9	33

Πηγή : GATT (1979), σελ. 120.

*Οι μέσοι όροι υπολογίζονται με βάση τις εισαγωγές των Πλέον Ευνοούμενων Κρατών.

Τα κύρια αποτελέσματα του γύρου αυτού ήταν η μείωση στους δασμούς των βιομηχανικών προϊόντων. Αντίθετα δεν σημειώθηκε πρόοδος στον τομέα της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου αγροτικών προϊόντων. Επίσης, η κλωστοϋφαντουργία και η ένδυση, το δέρμα, η υπόδηση και τα ταξιδιωτικά αγαθά είχαν μικρές δασμολογικές μειώσεις και συχνά καμία. Τα τροπικά προϊόντα ωστόσο κέρδισαν ορισμένα προνόμια, αποκτώντας ελεύθερη προσπέλαση στις αγορές. Πολλές από τις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες που συμμετείχαν στην GATT δεν υπέγραψαν τις συμφωνίες αυτές.

Ο Γύρος του Τόκιο ασχολήθηκε με την θεσμοθέτηση κανόνων για την εμπορική πολιτική. Δημιουργήθηκαν αρκετές ομάδες μελέτης. Μία ομάδα ασχολήθηκε με τα μη δασμολογικά εμπόδια στο εμπόριο, και η ομάδα αυτή διαιρέθηκε σε πέντε υποομάδες: για τα τεχνικά εμπόδια, τους ποσοτικούς περιορισμούς, τις επιχορηγήσεις, τις κρατικές προμήθειες και τα τελωνειακά ζητήματα.

Το μεγαλύτερο επίτευγμα του Γύρου του Τόκιο, που ήταν η περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου μέσω δασμολογικών μειώσεων θα πρέπει να αντιπαρατεθεί στην αποτυχία να επιλυθούν διάφορα ζητήματα. Τα αγροτικά προβλήματα δεν επιλύθηκαν και αποτέλεσαν πηγή προστριβών και στον Γύρο της Ουρουγουάης. Η αποτυχία να επιλυθούν τα ζητήματα προστασίας μπορούν να θεωρηθούν ως μία συνέπεια της συνεχούς μεγέθυνσης των μη δασμολογικών εμποδίων. Τέλος, οι Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες παρέμειναν ανικανοποίητες λόγω της αποτυχίας να επιτύχουν μεγαλύτερες παραχωρήσεις.

1.5.3 Ο Γύρος της Ουρουγουάης (1986-1994)

Ο Γύρος Ουρουγουάης ήταν ο όγδοος και τελευταίος γύρος διαπραγματεύσεων που έγιναν υπό την αιγίδα της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου. Πήρε το όνομα του από την Υπουργική Σύνοδο που εγκαινίασε τις διαπραγματεύσεις το Σεπτέμβριο του 1986 και που συνήλθε στην Punta del Este της Ουρουγουάης.

Η περίοδος που ακολούθησε τον Γύρο του Τόκιο χαρακτηριζόταν από μία από της μεγαλύτερες οικονομικά υφέσεις αλλά και από προστριβές μεταξύ των τριών μεγαλύτερων ομάδων χωρών, των ΗΠΑ, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της

Ιαπωνίας. Οι διαμάχες μεταξύ των ΗΠΑ και της Ε. Κ. οφείλονταν κυρίως στα αγροτικά θέματα (η επιτυχία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας να διεισδύσει στις αγορές τις οποίες παραδοσιακά οι ΗΠΑ θεωρούσαν δικές τους). Παράλληλα, οι ΗΠΑ προσπαθούσαν να πείσουν την Ιαπωνία να ανοίξει την εγχώρια αγορά της στα ξένα προϊόντα, κυρίως τα αμερικανικά, ενώ η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προσπαθούσε να μειώσει το μέγεθος των ιαπωνικών εξαγωγών.

Η αποτυχία του Υπουργικού Συμβουλίου της GATT, τον Νοέμβριο του 1982 να επιλύσει τα προβλήματα που δεν επιλύθηκαν στο Γύρο του Τόκιο αλλά και η όξυνση του προστατευτισμού στο εμπόριο στις ΗΠΑ και στην Ε. Κ. οδήγησαν στην έναρξη του νέου γύρου διαπραγματεύσεων (*From GATT to WTO*, B. Hoekman and M. Kostecki, 1995, p. 20).

Πιο συγκεκριμένα, τρεις εξελίξεις οδήγησαν έναν αριθμό κρατών μελών της GATT στη συνειδητοποίηση της ανάγκης διενέργειας ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων (*International Economics*, Bo Sodersten and Geoffrey Reed, 1994, p. 365).

Πρώτο, είχε γίνει προφανές ότι, παρά το γεγονός ότι, μετά την υιοθέτηση των συναφών συμφωνιών, οι ρυθμίσεις της GATT είχαν ενδυναμωθεί σε ένα αριθμό περιπτώσεων, οι κανόνες της δεν είχαν εφαρμογή σε δύο σημαντικούς εμπορικούς τομείς, την γεωργία και τα υφαντουργικά προϊόντα. Στον αγροτικό τομέα, πολλές ανεπτυγμένες χώρες είχαν επωφεληθεί από το κενό, καθιερώνοντας πολιτικές που δεν ήταν πάντοτε εναρμονισμένες με τις αρχές της GATT. Στον τομέα των υφαντουργικών, ένας αριθμός από τις χώρες αυτές επέβαλε περιορισμούς στις εισαγωγές κυρίως τις προερχόμενες από αναπτυσσόμενες χώρες. Την πρακτική αυτή εφάρμοζαν με την κάλυψη της αποκαλούμενης Ρύθμισης για τα Πολυϊνικά (Ρύθμιση που αφορά το Διεθνές Εμπόριο Υφαντουργικών MFA), η οποία παρείχε νομική αιτιολογία για παρέκκλιση από τους κανόνες της GATT εναντίον της χρήσης ποσοτικών περιορισμών. Ρυθμίσεις όπως εκείνη του αυτοπεριορισμού στις εξαγωγές έπαιρναν διαρκώς και μεγαλύτερη έκταση εφαρμογής, βάσει δε αυτών μερικές ανεπτυγμένες χώρες περιόριζαν τις ανταγωνιστικές εισαγωγές ορισμένων προϊόντων. Δεύτερο, μέχρι την ίδια περίπου εποχή, είχε γίνει φανερό ότι το εμπόριο των υπηρεσιών είχε αναδειχθεί σε σημαντικό συστατικό στοιχείο του διεθνούς εμπορίου. Οι κανόνες της GATT είχαν εφαρμογή μόνο στο εμπόριο αγαθών, και δεν υπήρχαν διεθνείς κανόνες για τα μέτρα που οι χώρες έπαιρναν για την προστασία του τομέα

των υπηρεσιών. Έτσι κέρδιζε έδαφος η αντίληψη ότι, τόσο για την δυναμική εξέλιξη του τομέα των υπηρεσιών στις διάφορες χώρες, όσο και για την ανάπτυξη του εμπορίου των υπηρεσιών, ήταν αναγκαία η υπαγωγή του εμπορίου αυτού σε κανόνες διεθνούς εμπορίου.

Τρίτο, οι βιομηχανικοί και εμπορικοί φορείς διαμαρτύρονταν ότι, λόγω των διαφορετικών εθνικών προτύπων προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας και τα εμπορικά σήματα, καθώς και της αναποτελεσματικής εφαρμογής από τα κράτη των εθνικών κανόνων που προέβλεπαν τα δικαιώματα αυτά, παρουσίαζε έξαρση το εμπόριο παραποιημένων εμπορευμάτων. Η έλλειψη επαρκούς προστασίας θεωρήθηκε αποτρεπτικός παράγοντας των ξένων επενδύσεων για την παραγωγή εμπορευμάτων υπό την κάλυψη δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας και ένας πρόσθετος λόγος της απροθυμίας των βιομηχανιών των ανεπτυγμένων χωρών να πωλούν ή να παρέχουν δικαίωμα άδειας για την χρήση τεχνολογίας σε βιομηχανίες αναπτυσσόμενων χωρών.

Από την άλλη πλευρά, ορισμένες εξελίξεις είχαν θετικό αντίκτυπο τόσο στην διαπραγματευτική διαδικασία του γύρου της Ουρουγουάης όσο και στα τελικά της αποτελέσματα. Αυτές ήταν:

- Μία μεταστροφή της εμπορικής πολιτικής των αναπτυσσόμενων χωρών από την υποκατάσταση των εισαγωγών προς πολιτικές ενθάρρυνσης της ανάπτυξης με εξαγωγικό προσανατολισμό.
- Η κατάρρευση του κομμουνισμού και το τέλος του ψυχρού πολέμου.
- Η υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων προσανατολισμένων προς την οικονομία της αγοράς.

Από πολλές απόψεις, η έναρξη των διαπραγματεύσεων συνέπεσε με την απόφαση ενός αριθμού αναπτυσσόμενων χωρών να επαναπροσανατολίσουν το εμπόριο και την οικονομική τους πολιτική προς την ανάπτυξη με εξαγωγικό προσανατολισμό, αντί της υποκατάστασης των εισαγωγών. Τα μέτρα που έπαιρναν για τη μείωση των δασμών, την απελευθέρωση του συστήματος ελέγχου των εισαγωγών και το άνοιγμα προς τις ξένες επενδύσεις ήταν συμβατά με τις αρχές, τη φιλοσοφία και την προσέγγιση της GATT. Παρά το ότι τα μέτρα αυτά ήταν μονομερή και δεν επηρεάστηκαν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων, έδωσαν τη δυνατότητα στις αναπτυσσόμενες χώρες, ακόμα και εκείνες που αρχικά ήταν επιφυλακτικές να υιοθετήσουν μία περισσότερο

εποικοδομητική στάση απέναντι στα συζητούμενα θέματα και να συμφωνήσουν να ενταχθούν πληρέστερα στο σύστημα που διαμορφωνόταν.

Η μετάπτωση αυτή της εμπορικής πολιτικής και η υιοθέτηση μεταρρυθμίσεων με προσανατολισμούς προς την οικονομία της αγοράς οδήγησαν ακόμη έναν αριθμό αναπτυσσόμενων χωρών να επιζητήσουν να γίνουν μέλη της GATT.

Ταυτόχρονα με την πτώση του κομμουνισμού, οι πολιτικές που ευνοούσαν την ιδιωτικοποίηση και τη μεταρρύθμιση προς την οικονομίας αγοράς ώθησαν τις περισσότερες από τις χώρες αυτές να ζητήσουν την είσοδό τους ως μέλη της GATT.

Οι διαπραγματεύσεις στα πλαίσια του γύρου της Ουρουγουάης σχεδιάζονταν να ολοκληρωθούν σε διάστημα τεσσάρων χρόνων αλλά λόγω των κρίσεων και των αδιεξόδων που προέκυψαν κατά καιρούς, παρατάθηκαν για περισσότερο από επτά χρόνια. Έκλεισαν επίσημα κατά την Υπουργική Σύνοδο που έγινε τον Απρίλιο του 1994 στο Μαρακές του Μαρόκου. Η Τελική Πράξη στην οποία ενσωματώθηκαν τα αποτελέσματά τους τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου 1995.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Εισαγωγή

Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι οι εμπορικές πολιτικές επιδρούν καθοριστικά τόσο στην λειτουργία του παγκόσμιου πολιτικού συστήματος όσο και στην φύση και λειτουργία της διεθνούς οικονομίας.

Στα πλαίσια του ελέγχου των πολιτικών εντάσεων που προκύπτουν από τις αυξανόμενες διεθνείς αλληλεξαρτήσεις, η δημιουργία του ΠΟΕ στις αρχές του 1995 αποτελεί ένα γεγονός σταθμό. Ο ΠΟΕ δημιούργησε την ελπίδα ανάπτυξης ενός αποτελεσματικού συστήματος παγκόσμιας διακυβέρνησης για το εμπόριο. Σε σύγκριση με τον προκατόχο του, την GATT, ο νέος οργανισμός διέπεται από έναν πιο δυνατό μηχανισμό για την επίλυση των διαφορών που προκύπτουν στον τομέα του εμπορίου.

Ο ΠΟΕ έχει έναν σημαντικό θεσμικό ρόλο, ο οποίος υπερβαίνει απλώς την ενθάρρυνση ενός πιο ελεύθερου εμπορίου. Ο ΠΟΕ με τους κανονισμούς του σχετικά με το τι είναι αποδεκτή συμπεριφορά στην εμπορική πολιτική και τον Μηχανισμό Επίλυσης Διαφορών για την επιβολή αυτών των κανονισμών προστατεύει τις ανίσχυρες χώρες από τις ισχυρές αλλά και από τις ίδιες. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τις μικρές χώρες αλλά κυρίως για αυτές που είναι φτωχές. Συνεπώς παρά το γεγονός ότι το κείμενο της συμφωνίας του ΠΟΕ συντάχθηκε κατά κύριο λόγο από τις πλούσιες χώρες και ακόμη από τα ειδικά συμφέροντα των μεγάλων επιχειρήσεων, αυτοί που ωφελούνται περισσότερο από τον ΠΟΕ είναι μάλλον οι φτωχές χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου.

Στο Κεφάλαιο που ακολουθεί αναφέρονται οι στόχοι, η δομή και οι λειτουργίες του ΠΟΕ καθώς και η σχέση του με άλλους διεθνείς οργανισμούς.

2. Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ)

Η δημιουργία του ΠΟΕ αποτέλεσε ένα σημαντικό γεγονός στην ιστορία του παγκόσμιου εμπορίου. Ο ΠΟΕ είναι ένας διεθνής εμπορικός οργανισμός, ο οποίος βασίζεται στις αρχές της GATT για αμοιβαιότητα και μη διακριτική πολιτική.

Ο ΠΟΕ αποτελεί οριζόντιου χαρακτήρα οργανισμό, αρμόδιο για την επόπτευση της εφαρμογής όλων των πολυμερών συμφωνιών που αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων στον Γύρο της Ουρουγουάης, όπως και εκείνων που θα τύχουν διαπραγματεύσεων στο μέλλον. Οι βασικοί του στόχοι είναι ανάλογοι με εκείνους της GATT, που έπαψε να υπάρχει και αποτέλεσε μέρος του ΠΟΕ. Οι στόχοι αυτοί επεκτάθηκαν και παρασχέθηκε στον ΠΟΕ η εντολή να ασχολείται και με το εμπόριο υπηρεσιών. Επιπρόσθετα στην Ιδρυτική Συμφωνία του ΠΟΕ στο Μαρακές διευκρινίζεται ότι κατά την «προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης με την επέκταση του εμπορίου», θα δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος.

Ο ΠΟΕ αποτελεί τον βασικό θεσμό, ο οποίος είναι υπεύθυνος για το διεθνές εμπορικό σύστημα και διέπεται από το ίδιο καθεστώς που διέπονται και άλλοι διεθνείς θεσμοί όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ο ΠΟΕ είναι νομικό πρόσωπο και χαρακτηρίζεται από τα προνόμια και τις εξαιρέσεις που χαρακτηρίζουν τους θεσμούς των Ην. Εθνών. Διευθύνεται από ένα Διυπουργικό Συμβούλιο όλων των Χωρών Μελών, που συνέρχεται τουλάχιστον κάθε δύο χρόνια.

Σε σχέση με την GATT, παρατηρούμε πιο συχνή συμμετοχή των Υπουργών εμπορίου, προκειμένου να ενισχυθεί η πολιτική καθοδήγηση του ΠΟΕ και να αυξηθούν η διαφάνεια και η αξιοπιστία των κανόνων του στις εγχώριες πολιτικές αρένες.

2.1 ΑΠΟ ΤΗΝ GATT ΣΤΟΝ ΠΟΕ: τα κύρια γεγονότα.

Ημερομηνία	Γεγονότα
1947	Η GATT δημιουργείται για να καταγράψει τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων για τους δασμούς μεταξύ 23 χωρών.
1948	Η GATT μπαίνει σε λειτουργία. Ο Οργανισμός Διεθνούς Εμπορίου (ITO - International Trade Organization) ο οποίος είχε ως σκοπό να ενσωματώσει την GATT ολοκληρώνεται.
1949	Ο Γύρος του Annecy: δασμολογικές διαπραγματεύσεις, 11 χώρες συμμετέχουν.
1950	Η Δημοκρατία της Κίνας αποσύρεται από την GATT. Οι ΗΠΑ εγκαταλείπουν τις προσπάθειες να επικυρώσουν μέσω του Κογκρέσου τον Οργανισμό Διεθνούς Εμπορίου (ITO).
1951	Ο Γύρος του Torquay. Μία Επιτροπή δημιουργείται προκειμένου να οργανώσει ψηφοφορία για τα ζητήματα που αφορούν εμπορικά μέτρα για την προστασία του ισοζυγίου πληρωμών. Η Γερμανία (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία) γίνεται μέλος της GATT.
1955	Μια αναθεωρητική συνεδρίαση τροποποιεί πολλές από τις διευθετήσεις της GATT. Μία κίνηση που έχει ως στόχο να μετατραπεί η GATT σε έναν επίσημο διεθνή οργανισμό, δημιουργώντας τον Οργανισμό Εμπορικής Συνεργασίας (Organization for Trade Co-operation – OTC), αποτυγχάνει. Οι ΗΠΑ παραιτούνται του δικαιώματος να περιλάβουν ορισμένες αγροτικές πολιτικές στην GATT. Η Ιαπωνία προσχωρεί στην GATT.
1956	Ο τέταρτος γύρος πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων πραγματοποιείται στη Γενεύη.
1957	Δημιουργείται η ΕΟΚ.
1960	Συμβούλιο Αντιπροσώπων αναλαμβάνει τα εσωτερικά ζητήματα της GATT. Ο Γύρος του Ντιλόν ξεκινάει και ολοκληρώνεται το 1961.
1962	Η Μακροχρόνια Συμφωνία για τις Βαμβακερές Ίνες ξεκινάει. Αρχίζουν ξανά οι διαπραγματεύσεις το 1967 και συνεχίζονται για τα επόμενα τρία χρόνια μέχρι το 1970.
1964	Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) δημιουργείται προκειμένου να υπερασπιστεί τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών στα εμπορικά ζητήματα.
1964	Ξεκινάει ο Γύρος του Κένεντι (ο οποίος θα ολοκληρωθεί το 1967).
1965	Το Μέρος IV «Σχετικά με το Εμπόριο και την Ανάπτυξη» προστίθεται στην GATT, θέτοντας νέες οδηγίες για τις εμπορικές πολιτικές των / προς Λιγότερο Ανπτυγμένων Χωρών.
1967	Η Πολωνία είναι η πρώτη κεντρικά διευθυνόμενη χώρα που προσχωρεί στην GATT.

- 1973** Ξεκινάει ο Γύρος του Τόκιο που θα ολοκληρωθεί το 1979.
- 1974** Η Πολυϊνική Συμφωνία τίθεται σε εφαρμογή, περιορίζοντας το μέγεθος των εισαγωγών κατά 6% ετησίως. Γίνονται διαπραγματεύσεις ξανά το 1977 και 1982 και συνεχίζονται το 1986, 1991 και 1992.
- 1982** Το Υπουργικό Συμβούλιο της GATT – το πρώτο σε μία δεκαετία – αποτυγχάνει να θέσει τα θέματα συζήτησης για την εκκίνηση ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων.
- 1986** Ξεκινάει ο Γύρος της Ουρουγουάης στην Punta del Este.
- 1988** Υπουργικό Συμβούλιο της GATT με στόχο την επισκόπηση της προόδου στον Γύρο της Ουρουγουάης, συγκαλείται στο Μόντρεαλ τον Δεκέμβριο.
- 1990** Ο Καναδάς επισήμως εισάγει μία πρόταση να δημιουργηθεί ένας διεθνής οργανισμός (Πολυμερής Εμπορικός Οργανισμός) που θα καλύπτει την GATT, GATS και τα άλλα πολυμερή όργανα που συμφωνήθηκαν στον Γύρο της Ουρουγουάης.
- 1990** Το Υπουργικό Συμβούλιο της GATT στις Βρυξέλλες αποτυγχάνει να ολοκληρώσει τον Γύρο της Ουρουγουάης.
- 1993** Τον Ιούνιο το Κογκρέσο παραιτείται – μέχρι την 15^η Δεκεμβρίου του δικαιώματος να μπορεί να προτείνει τροποποιήσεις στα συμπεράσματα των διαπραγματεύσεων. Την 1^η Ιουλίου ο Peter Sutherland γίνεται Γενικός Διευθυντής της GATT.
- 1994** Στο Μαρακές, στις 15 Απριλίου, οι Υπουργοί υπογράφουν την Τελική Πράξη που εγκαθιδρύει τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), ο οποίος ενσωματώνει τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης.

2.2 Ο ΠΟΕ ως κώδικας συμπεριφοράς της εμπορικής πολιτικής των χωρών

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου περιλαμβάνει μία σειρά συγκεκριμένων νομικών κανόνων (*From GATT to WTO*, B.Hoekman, M.Kostecki, 1995, p. 23), οι οποίοι ρυθμίζουν τις εμπορικές πολιτικές των χωρών μελών. Πρόκειται για τους κανόνες που έχουν ενσωματωθεί στις συμφωνίες των GATT, GATS⁸, TRIPs⁹ και έχουν σκοπό να βοηθήσουν στην επίτευξη των στόχων των θεμελιωτών της GATT το 1947: την ενίσχυση της οικονομικής μεγέθυνσης μέσω της άσκησης μη διακριτικής πολιτικής και προοδευτικής φιλελευθεροποίησης του εμπορίου. Οι κανόνες και οι αρχές του ΠΟΕ περιορίζουν την ελευθερία των κυβερνήσεων να χρησιμοποιήσουν συγκεκριμένα εργαλεία εμπορικής πολιτικής. Επηρεάζουν την ισορροπία μεταξύ των ομάδων εκείνων που ζητούν προστατευτισμό και αυτών που υποστηρίζουν το άνοιγμα των αγορών μεταξύ των χωρών μελών. Η εξωτερική εμπορική πολιτική γενικά χαρακτηρίζεται από αντικρουόμενα συμφέροντα καθώς επίσης και από εξωτερικούς παράγοντες. Οι βιομηχανικές ενώσεις, τα εργατικά συνδικάτα, οι περιφερειακές αρχές, τα λόμπι των καταναλωτών και οι κυβερνητικές αντιπροσωπείες αλληλεπιδρούν στον καθορισμό της πολιτικής. Ο ΠΟΕ είναι ένας μηχανισμός μέσω του οποίου η αποτυχία της πολιτικής της αγοράς που ενυπάρχει σε πολλές κοινωνίες (τόσο βιομηχανοποιημένες όσο και αναπτυσσόμενες) μπορεί να διορθωθεί, τουλάχιστον μερικώς, διότι η απομάκρυνση από τις φιλελεύθερες υποσχέσεις επιβάλλει την αποζημίωση των εμπορικών εταίρων. Αυτό αυξάνει τόσο το κόστος όσο και την υιοθέτηση αναποτελεσματικών εμπορικών πολιτικών προκειμένου να εξευμενιστούν οι εγχώριες ομάδες συμφερόντων. Ωστόσο, πολλά εξαρτώνται από την θέληση των κυβερνήσεων. Οι κανόνες και οι κανονισμοί του ΠΟΕ έχουν πολλές τρύπες και «παραθυράκια» τα οποία οι κυβερνήσεις μπορούν να χρησιμοποιήσουν, εφόσον το επιθυμούν.

Τέσσερις βασικές αρχές έχουν καθοριστική σημασία στην κατανόηση του ΠΟΕ: (1) η μη διακριτική πολιτική, (2) η αμοιβαιότητα, (3) η πρόσβαση στην αγορά, και (4) ο δίκαιος ανταγωνισμός. Οι αρχές αυτές δεν είναι πάντοτε συνεπείς, ή

8. Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών. Ο ΠΟΕ έχει καταμετρήσει 150 τομείς υπηρεσιών

9. Συμφωνία για τις σχετιζόμενες με το Εμπόριο Πλευρές των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Περιλαμβάνει το δικαίωμα επί της πνευματικής παραγωγής, τα δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, τα βιομηχανικά σχέδια και τα εμπορικά σήματα.

συμπληρωματικές μεταξύ τους. Υπάρχει πρόβλημα μεταξύ των αρχών της αμοιβαιότητας και της μη διακριτικής πολιτικής από την μία μεριά και μεταξύ της πρόσβασης της αγοράς και του δίκαιου ανταγωνισμού από την άλλη. Από τις τέσσερις αυτές αρχές, η μη διακριτική πολιτική είναι ένας βασικός και καθοριστικός κανόνας. Η αρχή της αμοιβαιότητας από την άλλη είναι ένας μηχανισμός ή εργαλείο που χρησιμοποιείται προκειμένου να επιτευχθεί φιλελευθεροποίηση και επιπρόσθετη επεξεργασία του πολυμερούς κώδικα συμπεριφοράς (*From GATT to WTO*, B.Hoekman, M.Kostecki, 1995, p. 24). Η πρόσβαση της αγοράς και ο δίκαιος ανταγωνισμός θεωρούνται ως οι στόχοι που ακολουθούνται μέσω της ενίσχυσης και της διεύθυνσης της μη διακριτικής πολιτικής και άλλων κανόνων συμπεριφοράς που στηρίζονται στην αμοιβαιότητα. Η απαίτηση για διαφάνεια διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο σε όλη αυτήν την διαδικασία.

2.3 Στόχοι του ΠΟΕ

Στο προοίμιο της, η Συμφωνία για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου επαναλαμβάνει τους στόχους της GATT. Αυτοί είναι: η ανύψωση του επιπέδου ζωής και των εισοδημάτων, η εξασφάλιση πλήρους απασχόλησης, η διεύρυνση της παραγωγής και του εμπορίου και η ορθολογική χρήση των παραγωγικών πόρων. Το προοίμιο επεκτείνει τους στόχους αυτούς και στον τομέα των υπηρεσιών και τους κάνει περισσότερο σαφείς.

Εισάγει την ιδέα της «ολοκληρωμένης ανάπτυξης» σε συνάρτηση με την ορθολογική χρήση των παγκόσμιων πόρων και την ανάγκη προστασίας και διατήρησης του περιβάλλοντος κατά τρόπο εναρμονισμένο με τα διάφορα επίπεδα εθνικής οικονομικής ανάπτυξης.

Επίσης αναγνωρίζει ότι υπάρχει η ανάγκη να εξασφαλιστεί οι αναπτυσσόμενες χώρες και ιδιαίτερα οι ελάχιστα ανεπτυγμένες χώρες να έχουν ένα καλύτερο μερίδιο από την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

2.4 Λειτουργίες του ΠΟΕ

Η Συμφωνία ίδρυσης του ΠΟΕ (WTO site, www.wto.org) προβλέπει ότι ο Οργανισμός θα εκτελεί τις εξής τέσσερις λειτουργίες:

Πρώτον, θα διευκολύνει την εφαρμογή, διαχείριση και λειτουργία των νομικών κειμένων του Γύρου της Ουρουγουάης και κάθε νέας συμφωνίας που θα αποτελέσει αντικείμενο διαπραγματεύσεων στο μέλλον (Συμφωνία ΠΟΕ, Άρθρο III,1).

Δεύτερον, θα αποτελεί βήμα περαιτέρω διαπραγματεύσεων μεταξύ των χωρών μελών σε θέματα που καλύπτονται από τις συμφωνίες, όπως και σε νέα θέματα που εμπίπτουν στην εντολή του (Συμφωνία ΠΟΕ, Άρθρο III,2).

Τρίτον, θα έχει αρμοδιότητες διευθέτησης διαφορών και αμφισβητήσεων μεταξύ των κρατών μελών του (Συμφωνία ΠΟΕ, Άρθρο III,3).

Τέταρτον, θα έχει την ευθύνη διενέργειας περιοδικής επανεξέτασης των εμπορικών πολιτικών των κρατών μελών του (Συμφωνία ΠΟΕ, Άρθρο III,4).

Επομένως διευκολύνει την διείσδυση και λειτουργία των Πολυμερών Εμπορικών Συμφωνιών, παρέχει ένα forum διαπραγματεύσεων για θέματα που έχουν κατά το παρελθόν συζητηθεί ή για καινούργια ζητήματα που προκύπτουν, διευθύνει την διαδικασία επίλυσης διαφορών και τον Μηχανισμό Επανεξέτασης Εμπορικών Πολιτικών (TPRM), και τέλος συνεργάζεται με την Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προκειμένου να επιτύχει «μεγαλύτερη σύγκλιση στις παγκόσμιες οικονομικές πολιτικές» (Άρθρο III ΠΟΕ).

Ο ΠΟΕ παρέχει ένα «ενιαίο θεσμικό πλαίσιο για τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των Μελών του σε θέματα που σχετίζονται με συμφωνίες και συνδέονται με νομικά εργαλεία που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα της Συμφωνίας. Υπάρχουν τέσσερα τέτοια Παραρτήματα, τα οποία περιλαμβάνουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Μελών. Το Παράρτημα 1 έχει τρία μέρη: το Παράρτημα 1Α που έχει τον τίτλο Πολυμερής Συμφωνία στο Εμπόριο Αγαθών, και αφορά την GATT – 1994, το Παράρτημα 1Β, που περιλαμβάνει το Εμπόριο των Υπηρεσιών (GATS) και το Παράρτημα 1Γ, την Συμφωνία για τα TRIPs (πνευματικά δικαιώματα). Το Παράρτημα 2 αποτελείται από μία επεξήγηση των Κανόνων και των Διαδικασιών που διέπουν την επίλυση των διαφορών – τον μηχανισμό επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ.

Το Παράρτημα 3 περιλαμβάνει τον Μηχανισμό Αναθεώρησης της Εμπορικής Πολιτικής, ένα εργαλείο παρακολούθησης της εμπορικής πολιτικής των χωρών μελών. Τέλος, το Παράρτημα 4 – που έχει τον τίτλο Πλειοψηφικές (Plurilateral) Εμπορικές Συμφωνίες και περιλαμβάνει τους κανόνες του Γύρου του Τόκιο, που δεν εφαρμόστηκαν στον Γύρο της Ουρουγουάης και είναι υποχρεωτικοί μόνο για τα συμβαλλόμενα μέλη. Τα Παραρτήματα 1-3 ως σύνολο αποτελούν τις Πολυμερείς Εμπορικές Συμφωνίες.

2.5 Δομή του ΠΟΕ¹⁰

Το ύπατο όργανο του ΠΟΕ για την λήψη αποφάσεων είναι η Διάσκεψη των Υπουργών που πραγματοποιείται κάθε δύο χρόνια. Μεταξύ των συνόδων, το έργο της Διάσκεψης διεκπεραιώνεται από το Γενικό Συμβούλιο. Το Γενικό Συμβούλιο συνέρχεται ως Σώμα Διευθέτησης Διαφορών, όταν ερευνά παράπονα και λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την διευθέτηση των διαφορών μεταξύ των κρατών μελών και είναι ακόμα αρμόδιο για την διενέργεια επανεξέτασης της εμπορικής πολιτικής των επί μέρους χωρών με βάση εκθέσεις που καταρτίζονται από την Γραμματεία του ΠΟΕ (Σώμα Αναθεώρησης της Εμπορικής Πολιτικής). Τρία δευτερεύοντα Συμβούλια λειτουργούν κάτω από την γενική καθοδήγηση του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ: το Συμβούλιο για το εμπόριο υπηρεσιών, το Συμβούλιο για το εμπόριο προϊόντων και το Συμβούλιο για το εμπόριο που σχετίζεται με τα πνευματικά δικαιώματα. Ξεχωριστές Επιτροπές υπάρχουν και ασχολούνται πρωταρχικώς με τα συμφέροντα των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών (Εμπόριο και Ανάπτυξη), με την εποπτεία των δράσεων που έχουν ως στόχο εμπορικούς περιορισμούς, προκειμένου να επιτευχθεί ισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών, την συσχέτιση εμπορίου και περιβάλλοντος και τέλος την διοίκηση και χρηματοδότηση του ΠΟΕ. Επιπλέον επιτροπές ή ομάδες εργασίας ασχολούνται με ζητήματα που αφορούν τις συμφωνίες των GATT, GATS, TRIPs. Υπάρχουν επιτροπές που λειτουργούν κάτω από την προστασία του Συμβουλίου Εμπορίου Προϊόντων, και ασχολούνται με επιχορηγήσεις, μέτρα αντιντάμπινγκ, τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο. Ομοίως, ειδικές επιτροπές ασχολούνται με ζητήματα των GATT, GATS, TRIPs. Επιτροπές επίσης υπάρχουν προκειμένου να διευθύνουν την Πλειοψηφική Συμφωνία. Ωστόσο δεν βρίσκονται κάτω από την καθοδήγηση του Γενικού Συμβουλίου αλλά λειτουργούν μέσα στο γενικό πλαίσιο του ΠΟΕ και ενημερώνουν το Συμβούλιο για τις ενέργειες τους. Υπάρχουν περισσότερα από τριάντα συμβούλια και εποπτευόμενες επιτροπές στο ΠΟΕ – τουλάχιστον διπλάσια σε αριθμό σε σχέση με ότι ίσχυε στην GATT. Οι βασικοί πρωταγωνιστές στις καθημερινές δραστηριότητες του ΠΟΕ είναι οι αντιπροσωπείες των Μελών (*From GATT to WTO*, Bernard Hoekman, Michel Kostecki, p. 37, 38).

10. Βλέπε και Παράρτημα, Οργανόγραμμα του ΠΟΕ

Από την 1^η Σεπτεμβρίου 2002 επικεφαλής του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) διαδεχόμενος τον Νεοζηλανδό Mike Moore είναι ο Ταϊλανδός πρώην αντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργός Εμπορίου της Ταϊλάνδης Σουπαχάϊ Πανιτσπάκντι, πρώην γενικός διευθυντής του οργανισμού, ο οποίος προέρχεται από αναπτυσσόμενη χώρα και αναμένεται να υποστηρίξει πολλά από τα συμφέροντα του αναπτυσσόμενου κόσμου, σε μελλοντικές εμπορικές συνομιλίες. Πιστεύεται ότι με την εκλογή αυτή, μπορεί να σημειωθεί αλλαγή στον τρόπο άσκησης της ηγεσίας του οργανισμού. Ο κ. Σουπατσάι προσδιόρισε τους στόχους στους οποίους επιθυμεί να εστιάσει την προσοχή του στη διάρκεια της τριετούς θητείας του: βελτίωση της διαδικασίας διευθέτησης των διαφορών, θεσμικές αλλαγές συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, τεχνική βοήθεια για να βοηθηθούν οι φτωχές χώρες να διαπραγματευθούν και να υλοποιήσουν τις συμφωνίες τους με τον ΠΟΕ και στενότερη συνεργασία με άλλους οργανισμούς. (WTO news site, www.wto.org).

2.6 Οικονομικοί πόροι

Η κατάρτιση του προϋπολογισμού του ΠΟΕ βασίζεται στην πρακτική που είχε ακολουθήσει η GATT. Τα εισοδήματα του ΠΟΕ που κατά κύριο λόγο προέρχονται από οικονομικές εισφορές, υπολογίζονται ανάλογα με το μερίδιο κάθε χώρας μέλους στο σύνολο του εμπορίου όλων των χωρών μελών και πιο συγκεκριμένα υπολογίζονται από τον μέσο όρο των τριών ετών των πιο πρόσφατων διαθέσιμων δεδομένων. Αν το μερίδιο μιας χώρας είναι μικρότερο από το 0,12%, υπολογίζεται μία ελάχιστη εισφορά. Το 1995 οι εννέα μεγαλύτερες εμπορικές χώρες συνέβαλαν στα δύο τρίτα των συνολικών εισφορών. Επιχορηγήσεις δίνονται από τις βιομηχανικές οικονομίες για συγκεκριμένους σκοπούς, όπως είναι η παροχή τεχνικής βοήθειας ή η εκπαίδευση προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες.

2.7 Διαδικασία λήψης αποφάσεων

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων στα πλαίσια του ΠΟΕ ακολουθεί την πρακτική της GATT και βασίζεται στις διαπραγματεύσεις και στην σύμφωνη γνώμη. Η σύμφωνη γνώμη δεν πρέπει να ταυτίζεται με την ομοφωνία. Η σύμφωνη γνώμη σημαίνει ότι όλες οι χώρες που εκπροσωπούνται σε συσκέψεις του Συμβουλίου δεν αντιτίθενται σε κάποιο κύριο ζήτημα για το οποίο λαμβάνεται απόφαση. Οι χώρες που δεν ήταν παρούσες ή απείχαν των συσκέψεων δεν λαμβάνονται υπόψη. Η διαδικασία αυτή διασφαλίζει ότι λαμβάνονται αποφάσεις για τις οποίες δεν διατυπώνονται βασικές αντιρρήσεις και επομένως έχουν προοπτική να εφαρμοστούν.

Η λήψη αποφάσεων με ψηφοφορία θεσμοθετήθηκε στον ΠΟΕ για θέματα στα οποία η διαδικασία της σύμφωνης γνώμης δεν μπορούσε να εφαρμοστεί. Βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα (Πίνακα 2) σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιείται η ψηφοφορία.

Πίνακας 2

Κανόνας λήψης απόφασης	Τύπος ζητήματος
Ομοφωνία	Τροποποιήσεις που σχετίζονται με τις γενικές αρχές όπως η Αρχή του Πλέον Ευνοούμενου κράτους.
Πλειοψηφία των τριών τετάρτων	Επεξήγηση των διατάξεων της συμφωνίας και παραίτηση των υποχρεώσεων ενός κράτους.
Πλειοψηφία των δύο τρίτων	Τροποποιήσεις που σχετίζονται με θέματα εκτός των γενικών αρχών της συμφωνίας.
Σύμφωνη γνώμη	Όπου δεν προβλέπεται κάτι διαφορετικό.

Σε αντίθεση με την πρακτική της σύμφωνης γνώμης, όταν απαιτείται ψηφοφορία, η πλειοψηφία υπολογίζεται σε σχέση με το σύνολο των χωρών του ΠΟΕ και όχι με τις χώρες που έτυχε να είναι παρούσες στην σύσκεψη.

Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό της επίδρασης μιας χώρας στο σύστημα λήψης αποφάσεων του ΠΟΕ είναι: το μερίδιο της στο παγκόσμιο εμπόριο, το ποσοστό των εξαγωγών και εισαγωγών σε σχέση με το ΑΕΠ της και το απόλυτο μέγεθος της αγοράς της. Η στάση μιας χώρας όσον αφορά το καθεστώς της

εμπορικής πολιτικής είναι αδιάφορη, δηλαδή οι χώρες που είναι υπέρ της απελευθέρωσης του εμπορίου δεν έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα στην ψήφο από αυτές που χαρακτηρίζονται από προστατευτισμό (*The Political Economy of the World Trading System*, Bernard Hoekman –Michel Kostecki, p.41).

Ωστόσο οι κύριοι παίκτες είναι η Ε.Ε., η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ. Για ορισμένα όμως ειδικά ζητήματα η βαρύτητα της ψήφου μίας χώρας εξαρτάται από την σημασία του ζητήματος αυτού για την πορεία της χώρας αυτής.

Πίνακας 3, Μέτρηση της επίδρασης των κυριότερων εμπορικών εταίρων, 1993

	Μερίδιο (%) στις παγκόσμιες εισαγωγές, 1993.	Μερίδιο (%) εξαγωγών ως προς το ΑΕΠ 1992	ΑΕΠ του 1991 (δισ \$ ΗΠΑ)
ΗΠΑ	15,7	11	5.611
Γερμανία	9,0	24	1.574
Ιαπωνία	6,3	10	3.346
Ην. Βασίλειο	5,4	24	1.008
Γαλλία	5,3	23	1.196
Ιταλία	4,1	20	1.150
Χονγκ Κονγκ	3,7	144	81
Καναδάς	3,6	25	584
Ολλανδία	3,3	54	290
Βέλγιο	2,9	73	206
Κίνα	2,7	20	379
Σιγκαπούρη	2,2	174	10
Κορέα	2,2	29	284
Ισπανία	2,1	17	528
Ταϊβάν	2,0	43	176
Μεξικό	1,7	14	287
Ελβετία	1,6	35	231
Αυστρία	1,3	41	165
Ταϊλάνδη	1,2	29	110
Μαλαισία	1,2	78	47
Αυστραλία	1,2	18	297
ΕΕ (χωρίς το διακοινοτικό εμπόριο)	36,0	18	6.189
ΕΕ (με το διακοινοτικό εμπόριο)	18,8	9	

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, 1993.

Όπως παρατηρούμε στον Πίνακα 3, παρόλο που οι βιομηχανικές οικονομίες έχουν την μεγαλύτερη επίδραση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, οι αναπτυσσόμενες

χώρες διαδραματίζουν και αυτές έναν καθοριστικό ρόλο. Χώρες όπως η Βραζιλία και η Ινδία έχουν παραδοσιακά ασκήσει ουσιαστική επίδραση τόσο λόγω του μεγέθους της οικονομίας τους όσο και επειδή πολλές φορές αντιπροσωπεύουν και τις μικρότερες αναπτυσσόμενες χώρες.

2.8 Ο ΠΟΕ και η σχέση του με άλλους Διεθνείς Οργανισμούς

Μαζί με τους άλλους δύο θεσμούς του Bretton – Woods (την Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) μπορούμε να θεωρήσουμε τον ΠΟΕ ως έναν από τους τρεις θεμελιώδεις λίθους της διεθνούς οικονομικής τάξης. Παρόλο που ο καθένας από τους παραπάνω θεσμούς έχει έναν ξεκάθαρο σκοπό, υπάρχει μεταξύ τους μία έντονη αλληλεξάρτηση. Η Παγκόσμια Τράπεζα ενεργοποιεί οικονομικούς πόρους προς ανακούφιση της φτώχειας και ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης στις χαμηλού εισοδήματος χώρες. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο χρηματοδοτεί σε βραχυπρόθεσμη βάση τις χώρες που αντιμετωπίζουν μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ο ΠΟΕ παρέχει έναν μηχανισμό, ο οποίος προτρέπει τις χώρες να ακολουθήσουν μη διακριτική εμπορική πολιτική και να αμβλύνουν τα εμπόδια στο εμπόριο, ενισχύοντας ωστόσο παράλληλα την αποτελεσματικότητα και την οικονομική μεγέθυνση.

Οι επίσημες σχέσεις μεταξύ της GATT, της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ήταν περιορισμένες. Το μόνο Σώμα της GATT, το οποίο λειτουργούσε σε στενή σχέση με το ΔΝΤ ήταν η Επιτροπή του Ισοζυγίου Πληρωμών, η οποία ήταν υπεύθυνη για τις διαβουλεύσεις σε θέματα περιορισμών του Ισοζυγίου Πληρωμών που σχετίζονται με τα Άρθρα XII, XIII, XIV, XV, και XVIII της Γενικής Συμφωνίας. Αυτού του είδους τα θέματα εξακολουθούν να βρίσκονται σήμερα κάτω από την εποπτεία του ΠΟΕ. Σήμερα εξακολουθεί να υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των θεσμών του ΠΟΕ και του Bretton Woods, πολλές φορές όμως η συσχέτιση αυτή είναι ανεπίσημη ή έμμεση. Οι διακανονισμοί των δανείων, που προέρχονται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Παγκόσμια Τράπεζα κατά κύριο λόγο ενισχύουν την φιλελευθεροποίηση και κατ' επέκταση τους στόχους του ΠΟΕ. Η συσχέτιση όμως μπορεί να γίνει πιο άμεση. Για παράδειγμα η προσχώρηση χωρών όπως το Μεξικό και το Μαρόκο έγιναν με δανεισμό από την Παγκόσμια Τράπεζα. Επίσης η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του ΠΟΕ, της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου συγκαταλέγεται μεταξύ των στόχων του ΠΟΕ. Με άλλα λόγια ο στόχος είναι η ενίσχυση της συνοχής και η σύζευξη των δραστηριοτήτων των τριών διεθνών οργανισμών. Η σχέση εμπορίου και οικονομικής ή μακροοικονομικής πολιτικής είναι σημαντική επειδή οι μη κατάλληλες μακροοικονομικές πολιτικές

μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση του προστατευτισμού. (*The Political Economy of the World Trading System*, Bernard Hoekman –Michel Kostecki, p.52).

Αντιθέτως, προστατευτικά εμπορικά μέτρα μπορεί να περιορίσουν τον αντίκτυπο των διακανονισμών που εισάγονται για την αντιμετώπιση των μακροοικονομικών ανισορροπιών. Η ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ των τριών θεσμών μπορεί να σημαίνει ότι ο ΠΟΕ θα πρέπει να διαδραματίσει έναν πιο ενεργό ρόλο στην πολιτική συνεργασίας από αυτόν που διαδραμάτισε η GATT.

Υπάρχουν και πολλοί άλλοι διεθνείς θεσμοί που ασχολούνται με οικονομικά ζητήματα εκτός από το Ταμείο και την Τράπεζα, όπως ο ΟΟΣΑ, τα Ηνωμένα Έθνη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι περιφερειακές τράπεζες. Οι περισσότεροι από τους θεσμούς αυτούς σχετίζονται σε μικρό βαθμό άμεσα με τον ΠΟΕ. Τα Σώματα που σχετίζονται περισσότερο με τον ΠΟΕ είναι η UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development), ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης (ISO), ο Παγκόσμιος Οργανισμός Δασμών (WCO – World Customs Organization) και η Παγκόσμια Οργάνωση Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO – World Intellectual Property Organization). Ο ΠΟΕ συνεργάζεται με την UNCTAD μέσω του Διεθνούς Κέντρου Εμπορίου (ITC), με τον WIPO μέσω της Συμφωνίας για τα Πνευματικά Δικαιώματα, με τον ISO αφού ο ΠΟΕ πειθαρχεί στα πρότυπα που εφαρμόζονται για τα προϊόντα και με τον WCO προκειμένου να αναπτύξει κανόνες προέλευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΠΟΕ

Εισαγωγή

Οι πιέσεις που ασκήθηκαν για τη φιλελευθεροποίηση του αγροτικού τομέα από τις υπόλοιπες χώρες μη μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις ΗΠΑ αφενός, αλλά και η ανάγκη να ανοίξουν οι χώρες αυτές τις αγορές τους στους Ευρωπαίους και Αμερικανούς παροχείς υπηρεσιών, τηλεπικοινωνιών, χρηματοπιστωτικού τομέα, ακόμη και διανομής νερού, οδήγησε στην διεύρυνση του ΠΟΕ. Η αντίληψη ότι «Ο προστατευτισμός είναι επικίνδυνη επινόηση που οδηγεί στην χαμηλή ανάπτυξη» άρχισε να κυριαρχεί όλο και περισσότερο.

Στη βιομηχανία υφαντικών για παράδειγμα, έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (World Bank, 1999) επισημαίνει ότι κάθε θέση εργασίας στη συγκεκριμένη βιομηχανία που διασφαλίζεται στον ανεπτυγμένο κόσμο από την επιβολή δασμών και ποσοστώσεων «μεταφράζεται» σε απώλεια 35 θέσεων εργασίας στον Τρίτο Κόσμο. Η εξέλιξη αυτή είναι πολύ αρνητική για τις αναπτυσσόμενες χώρες, για τις οποίες ο ιδιαίτερα ευαίσθητος από εργασιακής πλευράς υφαντικός τομέας και η βιομηχανία ρούχων συνιστούν το πρώτο σημαντικό «σκαλοπάτι» για την οικονομική τους ανέλιξη. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, οι Αφρικανοί αγρότες είναι «οι παραγωγοί βάμβακος με το χαμηλότερο κόστος στον κόσμο, οι οποίοι όμως δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τους διεθνείς ανταγωνιστές που λαμβάνουν ετησίως επιδοτήσεις ύψους 4,8 δισ. δολαρίων».

Όλοι οι παραπάνω λόγοι οδήγησαν από την αρχή να τεθεί ανάμεσα στους άμεσους στόχους του ΠΟΕ η συμμετοχή όλο και περισσότερων χωρών προκειμένου να επεκταθεί η σημασία του Οργανισμού σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται σε γενικές γραμμές η διαδικασία προσχώρησης ενός νέου μέλους στον ΠΟΕ, όπως αυτή προβλέπεται από το Καταστατικό του Οργανισμού, τον κατάλογο των υπό ένταξη χωρών, καθώς και ειδική αναφορά για την ένταξη στον Παγκόσμιο Οργανισμό της Κίνας και της Ταϊβάν στα πλαίσια της τέταρτης Διπλωματικής διάσκεψης στην Ντόχα του Κατάρ.

3.1 Διαδικασία προσχώρησης στον ΠΟΕ

Η διαδικασία προσχώρησης στον ΠΟΕ σύμφωνα με τους Κανονισμούς του όπως αυτοί περιγράφονται αναλυτικά στο ίδιο το site του Οργανισμού (www.wto.org/english/thewto_e/col/e/wto08/wto8_53.htm) θα μπορούσε να διακριθεί στα ακόλουθα τέσσερα στάδια:

1. Έναρξη της διαδικασίας

Η διαδικασία προσχώρησης στον ΠΟΕ ξεκινάει όταν μία χώρα υποβάλλει μία αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος σύμφωνα με το Άρθρο XII στον Γενικό Διευθυντή του ΠΟΕ. Το Γενικό Συμβούλιο εξετάζει την αίτηση και δημιουργεί μία ομάδα εργασίας. Σκοπός της ομάδας εργασίας είναι «να εξετάσει την αίτηση προσχώρησης στον ΠΟΕ και να υποβάλλει στον Γενικό Συμβούλιο /Υπουργική Διάσκεψη συστάσεις, οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν ένα πρόχειρο Πρωτόκολλο Προσχώρησης». Οποιοδήποτε μέλος του ΠΟΕ μπορεί να λάβει μέρος στην ομάδα εργασίας. Σε κάθε ομάδα εργασίας υπάρχει ένας επικεφαλής, ο οποίος επιλέγεται μετά από διαβουλεύσεις τις ομάδας εργασίας και της χώρας που κάνει την αίτηση.

2. Η σύσταση της ομάδας εργασίας

Αφού δημιουργηθεί η ομάδα εργασίας, η χώρα που έχει κάνει την αίτηση, υποβάλλει ένα Υπόμνημα όπου περιγράφεται λεπτομερώς το καθεστώς που διέπει την εμπορική της πολιτική, μαζί με πληροφορίες για την δασμολογική της πολιτική καθώς και τους νόμους και τους κανονισμούς που εφαρμόζονται. Όλα τα παραπάνω υποβάλλονται μεταφρασμένα σε μία από τις τρεις επίσημες γλώσσες του ΠΟΕ (αγγλικά, γαλλικά ή ισπανικά).

Μετά την κυκλοφορία του Υπομνήματος, τα μέλη της ομάδας εργασίας υποβάλλουν ερωτήσεις προκειμένου να έχουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς που διέπει την εμπορική πολιτική της ενδιαφερόμενης χώρας. Αφού λάβουν απαντήσεις στα ερωτήματα που έχουν θέσει, η πρώτη συνάντηση της ομάδας εργασίας προγραμματίζεται.

Κατά την πρώτη συνάντηση της ομάδας εργασίας, τα μέλη της εξετάζουν το Υπόμνημα καθώς και τις ερωτήσεις και απαντήσεις που ετέθησαν προκειμένου να

μελετήσουν αν συμφωνεί το καθεστώς που διέπει την εμπορική πολιτική της χώρας με τις απαιτήσεις των Συμφωνιών του ΠΟΕ. Στο τέλος της πρώτης συνάντησης καθώς και μετά στις επόμενες που επακολουθούν, ο επικεφαλής σημειώνει ποια θα είναι τα βήματα για την πραγματοποίηση της επόμενης συνάντησης. Επίσης ανταλλάσσονται γραπτώς, απαντήσεις και λοιπές πληροφορίες. Ειδικά, όταν πρόκειται για Λ.Α.Χ. και μικρές οικονομίες, παρέχεται από την Γραμματεία του ΠΟΕ τεχνική βοήθεια σε κάθε στάδιο της διαδικασίας προσχώρησης.

3. Διμερείς διαπραγματεύσεις

Όταν η εξέταση της εμπορικής πολιτικής της υποψήφιας χώρας προχωρήσει ικανοποιητικά, τα μέλη της ομάδας εργασίας και η υποψήφια χώρα ξεκινούν διμερείς διαπραγματεύσεις για την διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και για συγκεκριμένους όρους που αφορούν την ένταξη. Η φάση αυτή των διαπραγματεύσεων καθώς και το προηγούμενο στάδιο συνήθως προχωρούν παράλληλα. Η παρούσα φάση ξεκινάει είτε όταν η υποψήφια χώρα θέσει επί τάπητος τις παραχωρήσεις που είναι διατεθειμένη να κάνει όσον αφορά τα αγαθά και τις υπηρεσίες είτε όταν τα ενδιαφερόμενα μέλη του ΠΟΕ υποβάλλουν την λίστα των απαιτήσεων τους προς την υποψήφια χώρα. Οι διαπραγματεύσεις για την πρόσβαση στην αγορά αποτελούν το πιο κρίσιμο στοιχείο της διαδικασίας ένταξης καθώς οι χώρες μέλη θέλουν να εξασφαλίσουν ότι η κυβέρνηση της χώρας που προσχωρεί, κάνει παραχωρήσεις που μπορούν να συγκριθούν με τα οφέλη που θα αποκομίσουν από την πρόσβαση στην αγορά. Η δέσμευση της υποψήφιας χώρας στις παραχωρήσεις αποτελούν ουσιαστικά το εισιτήριο εισόδου στον ΠΟΕ.

4. Αναφορά, Πρωτόκολλο ένταξης και έναρξη ισχύος της ένταξης

Η περίληψη των συνομιλιών της ομάδας εργασίας περιλαμβάνεται στην Αναφορά της ομάδας εργασίας μαζί με μια πρόχειρη Απόφαση και ένα Πρωτόκολλο ένταξης στον ΠΟΕ. Το Πρωτόκολλο της ένταξης περιέχει τους όρους της ένταξης, οι οποίοι συμφωνήθηκαν από την υποψήφια χώρα και τα μέλη της ομάδας εργασίας.

Μετά την ολοκλήρωση των διμερών διαπραγματεύσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων χωρών μελών και της υποψήφιας χώρας, ετοιμάζεται το Σχέδιο των υποχωρήσεων και

των δεσμεύσεων για τα αγαθά και αυτό για τις υπηρεσίες. Αυτά τα σχέδια αποτελούν μέρος του πρόχειρου Πρωτοκόλλου ένταξης.

Όταν ολοκληρωθεί η εκπόνηση της πρόχειρης αναφοράς, του πρόχειρου πρωτοκόλλου και τα σχέδια για τα αγαθά και τις υπηρεσίες, η ομάδα εργασίας τα υποβάλλει στο Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ / την Υπουργική Διάσκεψη για έγκριση. Μετά την υιοθέτηση των παραπάνω εγγράφων από το Γενικό Συμβούλιο του ΠΟΕ / την Υπουργική Διάσκεψη, το Πρωτόκολλο ένταξης τίθεται σε ισχύ. Τριάντα μέρες μετά την αποδοχή της υποψηφίας χώρας, αυτή γίνεται επίσημο μέλος του ΠΟΕ.

3.2 Υποψήφια νέα Μέλη

Ο κατάλογος των χωρών που υπέβαλαν αίτηση προσχώρησης στον ΠΟΕ είναι σημαντικός. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τον Ιανουάριο του 2001 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας υπέβαλλε επίσημη πρόταση για προσχώρηση στον ΠΟΕ σύμφωνα με το Άρθρο ΧΠ.. Η ομάδα εργασίας για την υποψηφιότητα αυτή συστάθηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2001 και μέχρι στιγμής δεν έχει ενταχθεί, ενώ η ΠΓΔΜ που είχε υποβάλει αίτηση από το 1994 έγινε προσφάτως επίσημο μέλος.

Χώρες και ημερομηνία αίτησης ένταξης

Αλγερία	17/6/1987
Ανδόρα	22/10/1997
Αρζεμπαιτζάν	16/7/1997
Αρμενία	17/12/1993
Βανουάτου	29/10/2001
Βιετνάμ	31/1/1995
Βοζνία – Ερζεγοβίνη	15/7/1999
Καζακστάν	6/2/1996
Καμπότζη	21/12/1994
Λάος	19/2/1998
Λίβανος	14/4/1999
Λιβύη	10/12/2001
Μπαχάμες	10/5/2001
Μπελαρούς	27/10/1993
Μπουτάν	6/10/1999
Νεπάλ	21/6/1999
Ουζμπεκιστάν	21/12/1994
Ουκρανία	17/12/1994
Πράσινο Ακρωτήρι	12/11/1999
Ρωσία	16/6/1993
Σαμόα	15/7/1998
Σαουδική Αραβία	21/7/1993
Σευχέλλες	11/7/1995
Σουδάν	25/10/1994
Συρία	30/10/2001
Τατζικιστάν	29/5/2001
Τόγκα	15/11/1995
Υεμένη	14/4/2000

(Πηγή : WTO, 2002)

Χώρες που προσφάτως προσχώρησαν στον ΠΟΕ

<i>Χώρα</i>	<i>Ημερομηνία ένταξης</i>
Λιθουανία	8 Μαΐου 2001
Μολδαβία	26 Ιουλίου 2001
Κίνα	11 Δεκεμβρίου 2001
Ταϊβάν	1 Ιανουαρίου 2002
ΠΑΓΜ	Οκτώβριο 2002

(Πηγή : WTO, 2002)

3.3 Η ένταξη στον ΠΟΕ της Κίνας και της Ταϊβάν

Έπειτα από 15 χρόνια διαπραγματεύσεων οι 142 χώρες που ανήκουν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου ενέκριναν στις 10 Νοεμβρίου 2001 την είσοδο της Κίνας στον ΠΟΕ. Η τέταρτη διυπουργική σύνοδος του ΠΟΕ έλαβε χώρα στο εμιράτο του Κατάρ, (WTO, 4th Ministerial Conference, Doha, 2001) καθιστώντας την Κίνα τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο του Οργανισμού και ενισχύοντας το γόητρο της διεθνούς εμπορικής κοινότητας σε μια περίοδο κρίσιμη για την επέκταση του ελεύθερου εμπορίου.

Η αίτηση του ασιατικού κράτους έγινε αποδεκτή από τους Υπουργούς Εμπορίου όλων σχεδόν των κρατών που βρίσκονται στις τάξεις του οργανισμού, σηματοδοτώντας τη μεταμόρφωση της άλλοτε απομονωμένης χώρας σε έναν δυνατό εμπορικό εταίρο. Η Κίνα έγινε νομίμως μέλος του ΠΟΕ 30 ημέρες μετά από την επικύρωση της συμφωνίας από το κινεζικό Κοινοβούλιο.

Η ανακοίνωση της έγκρισης της εισόδου της Κίνας έγινε από τον πρόεδρο του ΠΟΕ, τον Υπουργό Οικονομίας, Οικονομικών και Εμπορίου του Κατάρ, Γιουσέφ Χουσεΐν Καμάλ. Ο Γάλλος Υπουργός Οικονομικών, Λοράν Φαμπιούς, διαπίστωσε ότι ο ΠΟΕ δεν θα μπορούσε να ονομάζεται «παγκόσμιος οργανισμός» χωρίς το πολυπληθέστερο κράτος του κόσμου στις τάξεις του (1,2 δις καταναλωτές).

Όταν μια χώρα τόσο σημαντική όσο η Κίνα αποφασίζει να εισέλθει στον ΠΟΕ αυτό σημαίνει πως υπάρχει μία νέα ώθηση στην εμπορική ανάπτυξη (*The G7 and China and the Management of the International Financial System*, Kirton John, 2001) . Αξίζει να σημειωθεί ότι η κινέζικη οικονομία αναμένεται να αναπτυχθεί με τον ταχύτερο ρυθμό ανάμεσα στις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου, την ίδια ώρα που οι υπόλοιπες ασιατικές οικονομίες παραμένουν στάσιμες ή βυθίζονται στην ύφεση. Ωστόσο η Κίνα θα πρέπει, ανάμεσα στα άλλα μέτρα, να καταργήσει τους φραγμούς στο εμπόριο και τις επενδύσεις σε τομείς όπως οι τράπεζες, οι τηλεπικοινωνίες και η παραγωγή ταινιών και να προσαρμοστεί στους κανόνες του διεθνούς δικαίου για τα πνευματικά δικαιώματα.

Σχεδόν ένα χρόνο αργότερα, το Πεκίνο έχει εκπληρώσει τις περισσότερες υποσχέσεις του εκτός από τον τομέα χρηματοδότησης αυτοκινήτων, όπου η «βαθμολογία» που συγκεντρώνει είναι πολύ χαμηλή.

Παρόλο που το Πεκίνο υποσχέθηκε να επιτρέψει στις ξένες εταιρείες τη σύσταση δραστηριοτήτων χρηματοδότησης από την πρώτη ημέρα ένταξης της Κίνας στον ΠΟΕ, ακόμη δεν έχει προχωρήσει στη σύσταση των κανονισμών που απαιτούνται για την έναρξη δανειοδότησης. Στην Κίνα, λιγότερες από το 10% των αγορών αυτοκινήτου από ιδιώτες πραγματοποιείται μέσω χρηματοδότησης ή μίσθωσης, έναντι 75% στις ΗΠΑ (Ναυτεμπορική, 03/09/2002).

Την είσοδο της Κίνας στον ΠΟΕ ακολούθησε στις 11 Νοεμβρίου 2001 η ένταξη της Ταϊβάν, η οποία αποτελεί τον κυριότερο πολιτικό αντίπαλο του Πεκίνου στην νοτιοανατολική Ασία. Η γνωστή άρνηση της Κίνας να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία της νησιωτικής αυτής χώρας οδήγησε στην απόφαση να ενταχθεί υπό το καθεστώς της «χωριστής τελωνειακής οντότητας».

Η Ταϊβάν διαθέτει ένα επιμελώς προστατευμένο αγροτικό τομέα, εξ ου και συμερίζεται τις ευρωπαϊκές θέσεις περί επιδοτήσεων, αλλά και μία δυναμικά εξελισσόμενη βιομηχανία. Η ένταξη της Ταϊβάν στον Οργανισμό αναμένεται να αυξήσει τις εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές της με την Κίνα. Ωστόσο αρκετοί αναλυτές επισημαίνουν ότι είναι απίθανο να συμβεί το ίδιο και με τις πολιτικές τους σχέσεις. Όπως και στην περίπτωση της Κίνας η Ταϊβάν έγινε νόμιμο μέλος του ΠΟΕ 30 ημέρες μετά την επικύρωση της συμφωνίας από το Κοινοβούλιο της χώρας.

Προς το τέλος της διυπουργικής συνόδου οι εκπρόσωποι των 142 χωρών μελών του ΠΟΕ που συνεδρίαζαν στην Ντόχα του Κατάρ, κατέληξαν σε συμφωνία για την διεξαγωγή νέου γύρου συνομιλιών για την απελευθέρωση του εμπορίου.

Οι υπουργοί Εμπορίου συμφώνησαν να ξεκινήσουν συνομιλίες το 2002 για την μείωση των επιδοτήσεων στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων, ενώ αναμένεται να εξετάσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αναπτυσσόμενες χώρες.

Η απόφαση αυτή ήταν ομόφωνη σύμφωνα με τον Υπουργό Εμπορίου του Κατάρ και προεδρεύοντα της συνάντησης Γιουσέφ Καμάλ. Οι περισσότερες χώρες εκτιμούν ότι πρέπει να διεξαχθεί δεύτερος γύρος συνομιλιών προκειμένου να επιτευχθεί οικονομική ανάπτυξη μέσω του ελεύθερου εμπορίου.

3.4 Διυπουργική Διάσκεψη στην Ντόχα, 14 Νοεμβρίου 2001: τα κυριότερα σημεία.

Η τέταρτη διυπουργική διάσκεψη που έλαβε χώρα στην Ντόχα του Κατάρ, (WTO, 4th Ministerial Conference, Doha, 2001) πέραν της ένταξης των δύο παραπάνω χωρών κατέληξε σε μία συμφωνία για ένα νέο γύρο συνομιλιών. Οι υπουργοί των χωρών μελών του ΠΟΕ ενέκριναν ένα νέο πρόγραμμα εργασίας που περιλαμβάνει διαπραγματεύσεις σε ένα ευρύ πεδίο θεμάτων και πολλές άλλες δραστηριότητες για τα επόμενα χρόνια.

Η διυπουργική αυτή διάσκεψη ασχολήθηκε με τα πιο ευαίσθητα ζητήματα της διεθνούς εμπορικής πολιτικής και πολλές κυβερνήσεις αναγκάστηκαν να συμπορευτούν με τις θέσεις των άλλων εταίρων προκειμένου να επιτευχθεί η συμφωνία αυτή.

Τα βασικά σημεία, τα οποία διαμορφώνουν σε αδρές γραμμές το πλαίσιο των νέων διαπραγματεύσεων, είναι τα εξής:

- Οι αναπτυσσόμενες χώρες έχουν το δικαίωμα να παρασκευάζουν φθηνά φάρμακα για να αντιμετωπίζουν επείγουσες περιπτώσεις έξαρσης και εξάπλωσης ασθενειών.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση συγκατένευσε να περιορίσει ορισμένες αγροτικές επιδοτήσεις.
- Τα κράτη-μέλη του ΠΟΕ αποδέχθηκαν το αίτημα της ΕΕ να συμπεριληφθούν διατάξεις για το περιβάλλον, τις επενδύσεις και τον ανταγωνισμό στην ατζέντα.
- Ως εκπρόσωπος των αναπτυσσόμενων χωρών η Ινδία διατηρεί το δικαίωμα αρνησικυρίας (βέτο) για τα ανωτέρω και σε περίπτωση, που εξασφαλίσει την αναγκαία υποστήριξη, μπορεί να θέσει εκτός ΠΟΕ τις προσθήκες τις ΕΕ, ενώ
- Οι ΗΠΑ συμφώνησαν να χαλαρώσουν ορισμένες ποσοτώσεις στις εισαγωγές.

Το νέο πρόγραμμα εργασίας (WTO, 4th Ministerial Conference, Doha, 2001) μπορεί να συμπυκνωθεί σε δύο προκηρύξεις – μία βασική προκήρυξη η οποία αφορά την βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες να ξεπεράσουν τις δυσκολίες και να ενταχθούν στις συμφωνίες του ΠΟΕ και μία που αφορά τα πνευματικά δικαιώματα (TRIPS) και την δημόσια υγεία.

Η βασική υπουργική προκήρυξη αφορά στην κατάρτιση των στόχων και των χρονοδιαγραμμάτων για τις τρέχουσες διαπραγματεύσεις στην γεωργία και τις

υπηρεσίες, τις διαπραγματεύσεις και πιθανές διαπραγματεύσεις σε μία ευρεία κατηγορία θεμάτων όπως οι βιομηχανικοί δασμοί, το εμπόριο και η ανταγωνιστική πολιτική και κάποιες πτυχές της σχέσης εμπορίου και περιβάλλοντος.

Η προκήρυξη αυτή δίνει ώθηση στις αναπτυσσόμενες χώρες και στις επιτροπές των υπουργών να επικεντρωθούν στα τρωτά σημεία των Λιγότερο Ανεπτυγμένων Χωρών (Λ.Α.Χ.) και στις ειδικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ως προς την διάρθρωση τους στην παγκόσμια οικονομία.

Ο νέος γύρος συνομιλιών δεν θα ολοκληρωθεί νωρίτερα από την 1^η Ιανουαρίου 2005. Μόνη εξαίρεση αποτελούν οι διαπραγματεύσεις που αφορούν στην βελτίωση και αποσαφήνιση του Μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών, οι οποίες θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί μέχρι τα τέλη του Μαΐου 2003.

Άλλα λιγότερο σημαντικά ζητήματα που περικλείονται στο νέο πρόγραμμα εργασίας ολοκληρώθηκαν τα τέλη του 2002 ή θα ολοκληρωθούν μέχρι την επόμενη διυπουργική διάσκεψη (ως γνωστόν κάθε δύο χρόνια πρέπει να συγκαλείται διυπουργική διάσκεψη τουλάχιστον μία φορά).

Στο μεταξύ οι υπουργοί συμφώνησαν να παραχωρήσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση παραίτηση των υποχρεώσεων της για άσκηση μη διακριτικής πολιτικής με σκοπό να επιδώσει προτιμησιακές δασμολογικές παραχωρήσεις στις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ACP), οι οποίες αποτελούσαν παλιές αποικίες των χωρών μελών της Ε.Ε..

Προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με το παραπάνω ζήτημα χρειάστηκαν έντονες διαβουλεύσεις λόγω των ανησυχιών που εγείρονταν από κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες οι οποίες δεν αποτελούν μέλη των ACP χωρών.

Αν και λόγω θέσεως και συνθηκών η εκπροσώπηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι οποίες είχαν δώσει δυναμικό «παρών» στο Σιάτλ, ήταν ελάχιστη στη Ντόχα, ωστόσο, αντιδράσεις υπήρξαν. Οικολογικές οργανώσεις, όπως η Γκρίνπις και οι «Φίλοι της Γης», θεώρησαν ότι το να συμπεριληφθεί η περιβαλλοντική ρήτρα δεν σημαίνει τίποτε ουσιαστικό, εφόσον, κατά την άποψή τους, το απαιτούμενο δεν είναι οι προσθήκες, αλλά η αναθεώρηση των ισχυουσών ρυθμίσεων, ώστε αυτές να κατατείνουν σε μία βιώσιμη ανάπτυξη.

Αντιθέτως, δεν επιτεύχθηκε συμφωνία στο να λαμβάνονται υπόψιν οι εργασιακές συνθήκες στους κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου, εξ ου και ο γενικός διευθυντής

της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Ελεύθερων Εργατικών Συνδικάτων, Μπιλ Τζόρνταν, χαρακτήρισε τον επικείμενο γύρο «συνταγή καταστροφής» (Επιλογή, Μ. Ανδρονόπουλος, 2000). Μιλώντας στο περιθώριο της υπουργικής διάσκεψης στη Ντόχα, προειδοποίησε τον ΠΟΕ ότι τα 140 εκατομμύρια των εργαζομένων και μελών της Συνομοσπονδίας θα συνταχθούν στο πλευρό των διαδηλωτών κατά της παγκοσμιοποίησης. Σημειωτέον ότι η οποιαδήποτε αναφορά στις συνθήκες εργασίας ή την προστασία του περιβάλλοντος εκλαμβάνονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες ως συγκεκριμένες προσπάθειες προστατευτισμού.

Αρχικά, η Ευρωπαϊκή Ένωση (με προεξάρχουσες τη Γαλλία και την Ιρλανδία) προέβαλε σθεναρή αντίσταση στο ζήτημα της μείωσης των επιδοτήσεων των αγροτικών προϊόντων: καθόλου περίεργο, καθώς η Γαλλία είναι η δεύτερη μεγαλύτερη παραγωγός στον κόσμο μετά τις ΗΠΑ. Η άρνησή της να συγκατανεύσει την έφερε αντιμέτωπη με χώρες όπως η Αυστραλία, ο Καναδάς και η Αργεντινή, οι οποίες με την αρωγή των ΗΠΑ υποστήριζαν ότι οι Ευρωπαίοι αγρότες με τις επιδοτήσεις μπορούν και εξάγουν τα προϊόντα τους σε τιμές χαμηλότερες της αγοράς, διαστρεβλώνοντας έτσι τον ανταγωνισμό. Ανάλογη θέση είχαν και τα φτωχότερα αγροτικά κράτη. Πάντως, ο Γάλλος υπουργός Εμπορίου, Φρανσουά Υβάρ, είχε υπαινιχθεί ότι η χώρα του θα πίεζε την ΕΕ να αποχωρήσει από τις διαπραγματεύσεις, παρά να υποχωρήσει. Η ΕΕ από την πλευρά της είχε δηλώσει ότι θα προέβαινε σε σημαντικές μειώσεις, χωρίς, όμως, να σημάνει αυτό ότι θα δεχθεί και την πλήρη κατάργηση των επιδοτήσεων, οι οποίες αποτελούν, άλλωστε, την καρδιά της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ). Η συναίνεση επετεύχθη με τη βοήθεια των λέξεων, εφόσον το τελικό κείμενο ναι μεν αναφερόταν σε «μειώσεις, με στόχο την πλήρη κατάργηση όλων των μορφών εξαγωγικών επιδοτήσεων» στη γεωργία, αλλά συμπληρώθηκε με τη φράση «χωρίς να προδικάζεται το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων» (Επιλογή, Μ. Ανδρονόπουλος, 2000).

Επίσης έγινε δεκτό το ευρωπαϊκό αίτημα για έναρξη συνομιλιών σχετικά με τη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος των διεθνών επιχειρήσεων και την εισαγωγή κανόνων ανταγωνισμού στη λειτουργία του παγκόσμιου εμπορίου. Ταυτόχρονα, θα διασαφηνιστεί ο ρόλος των διεθνών περιβαλλοντικών συμφωνιών στο εμπόριο, καθώς και σε περίπτωση διενέξεων.

Η Ελλάδα είχε ευθυγραμμιστεί με τη Γαλλία, οπότε απεχώρησε ικανοποιημένη, αν και δεν εκπροσωπείται μεμονωμένα στους διεθνείς οργανισμούς, αλλά υπό την αιγίδα της ΕΕ. Παράλληλα, δεν διακυβεύτηκαν τα συμφέροντά της στα κλωστοϋφαντουργικά, τον δεύτερο ευαίσθητο κλάδο για την ελληνική οικονομία.

Αυτό συνέβη γιατί δεν έγιναν αποδεκτές οι θέσεις της Ινδίας, η οποία είχε απαιτήσει από τις πλούσιες χώρες, και κυρίως τις ΗΠΑ και τον Καναδά, να προχωρήσουν σε ταχύτερη απόσυρση των περιορισμών στις εισαγωγές κλωστοϋφαντουργικών. Τελικώς, όμως, υποχώρησε με την προοπτική ότι το θέμα της θα συζητηθεί σε μία από τις αρμόδιες επιτροπές του ΠΟΕ. Αναλόγως, αντέδρασε και στην προοπτική να συνεκτιμηθούν οι παράγοντες του περιβάλλοντος, του ανταγωνισμού και των επενδύσεων στις εμπορικές συναλλαγές. Με τη δέσμευση, όμως, ότι οι σχετικές διαπραγματεύσεις θα ξεκινήσουν μετά από δύο χρόνια, δέχθηκε να συμβιβαστεί και να μην παρεμποδίσει την έναρξη νέου γύρου συνομιλιών. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν επιθυμούν την εισαγωγή νέων στοιχείων ύποπτων για προστατευτισμό, αλλά την επαναδιαπραγμάτευση των παλαιότερων συνθηκών.

Ίσως, όμως, το σημαντικότερο επίτευγμα της Ντόχα για την Ινδία και τις αναπτυσσόμενες χώρες να είναι ότι σε περίπτωση κρίσεων μπορούν να θέσουν κατά μέρος τις πατέντες και να παρασκευάσουν φθηνότερα φάρμακα, ώστε να αντιμετωπίσουν έγκαιρα επιδημίες, όπως το έιτς και η ελονοσία, χωρίς να διατρέχουν τον κίνδυνο να κατηγορηθούν για παραβιάσεις (Dow Jones & Company Inc., 2001). Η Νότια Αφρική, οι Sub-Sahara χώρες και η Βραζιλία υποστήριξαν ότι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώνουν υπέρογκα ποσά σε ακριβά φάρμακα, όταν πρέπει να ανταποκριθούν σε μαζικά κρούσματα. Με βασική εκπρόσωπο των αναπτυσσομένων τη Βραζιλία επετεύχθη μία συμφωνία, η οποία ικανοποίησε ακόμα και τις ανθρωπιστικές οργανώσεις, χωρίς να θίξει τις φαρμακευτικές. Οι τελευταίες ανησυχούσαν μήπως μία χαλάρωση των πνευματικών δικαιωμάτων καταλήξει σε καθολική πειρατεία.

Αν και ορισμένοι ακτιβιστές και αναλυτές επεσήμαναν ότι τα νέα δεδομένα μπορούν να ισχύσουν για όλα τα φάρμακα που μία χώρα χρειάζεται (είτε πρόκειται για επιδημία, είτε για ασθένειες όπως ο διαβήτης και το άσθμα), οι εκπρόσωποι της φαρμακοβιομηχανίας διευκρίνισαν ότι η διατύπωση αφορά σαφώς τις περιπτώσεις κρίσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ Λ.Α.Χ.

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΕ

Εισαγωγή

Η GATT αποτελούνταν κατά κύριο λόγο από ανεπτυγμένες χώρες, μέλη του ΟΟΣΑ. Οι αναπτυσσόμενες χώρες δεν συμμετείχαν πλήρως και ενεργά. Με την δημιουργία του ΠΟΕ η κατάσταση αυτή άλλαξε. Η ενεργή συμμετοχή όλο και περισσότερων αναπτυσσόμενων χωρών αποτέλεσε μια πρόκληση για τον ΠΟΕ.

Ο ΠΟΕ επικεντρώνει το ενδιαφέρον του στην βελτίωση των συνθηκών των αναπτυσσόμενων χωρών, τόσο σε όρους πρόσβασης στην αγορά όσο και σε θέματα τεχνικής υποστήριξης. Λαμβάνονται μέτρα σε θεσμικό επίπεδο τα οποία μπορούν να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να αυξήσουν τις εξαγωγές τους προς άλλα μέλη του ΠΟΕ και να προσελκύσουν επενδύσεις.

Ο προστατευτισμός των πλούσιων χωρών - δασμοί και ποσοτώσεις, αντιντάμπινγκ νομοθεσία, και άλλοι περιορισμοί - «μεταφράζεται» σε τεράστια εμπόδια για τις φτωχότερες χώρες. Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank, 1999) οι αναπτυσσόμενες χώρες θα ενεργούσαν καλύτερα εάν άνοιγαν τις αγορές τους. Όμως τα οφέλη σε ολόκληρο τον κόσμο θα ήταν πολύ μεγαλύτερα εάν ακολουθούσαν και οι πλούσιες χώρες το παράδειγμά τους.

Η άποψη ότι οι εμπορικές συμφωνίες μπορούν να έχουν καλύτερα αποτελέσματα από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στο να πείσουν τα φτωχά κράτη να προωθήσουν μεταρρυθμίσεις, κέρδιζε συνεχώς έδαφος. Αυτή ήταν και η πρόταση του Ρόμπερτ Ζέλικ (World Street Journal, 1999), εμπορικού εκπροσώπου των ΗΠΑ, ο οποίος προσπάθησε να προωθήσει την ιδέα των περιφερειακών εμπορικών συνθηκών μαζί με την προοπτική της ένταξης στον Οργανισμό Παγκόσμιου Εμπορίου προκειμένου να πιέσει για αλλαγές τις οποίες δεν κατάφεραν οι ομάδες του ΔΝΤ, όπως άνοιγμα των αγορών, ενίσχυση του δικαστικού συστήματος, βελτίωση του τραπεζικού τομέα και τόνωση των περιφερειακών οικονομικών σχέσεων.

«Σε αντίθεση με το ΔΝΤ, το οποίο έχει μια πτυχή του G7, να λέει στα κράτη τι να κάνουν, το εμπόριο έχει δύο πτυχές τις οποίες τα αναπτυσσόμενα κράτη θεωρούν λιγότερο προσβλητικές», υποστηρίζει ο κ. Ζέλικ.

Ο Αμερικανός διπλωμάτης παρουσίασε το επιθετικό σχέδιό του για τη χρήση συνθηκών ελεύθερου εμπορίου σε αντάλλαγμα για την προώθηση ριζικών οικονομικών μεταρρυθμίσεων.

4.1 Αναπτυσσόμενες χώρες και ΠΟΕ

Περίπου 100 από τα 142 μέλη του ΠΟΕ είναι αναπτυσσόμενες χώρες. Όπως είναι φυσικό διαδραματίζουν ένα καθοριστικό ρόλο στον ΠΟΕ τόσο λόγω του μεγάλου αριθμού τους όσο και επειδή αυξάνεται συνεχώς η σημασία τους στην παγκόσμια οικονομία. Οι συμφωνίες του ΠΟΕ μεριμνούν ιδιαίτερα για αυτές τις χώρες λαμβάνοντας μια σειρά μέτρων.

Ένα από αυτά είναι μέσω των διαφόρων Επιτροπών. Πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 - Οργανόγραμμα ΠΟΕ) έχει θέσει ένα ευρύ πεδίο στόχων. Βασική προτεραιότητα είναι η εκτίμηση του βαθμού χρησιμοποίησης των μέτρων που ευνοούν τις αναπτυσσόμενες χώρες, η τήρηση των οδηγιών για τεχνική βοήθεια, η αυξημένη συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών στο εμπορικό σύστημα και η βελτίωση της θέσης των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών. Η Υπο – Επιτροπή των Λιγότερο Ανπτυγμένων Χωρών έχει θέσει μία σειρά από πρωτοβουλίες που αφορούν στα φτωχότερα κράτη μέλη του ΠΟΕ (WTO, www.wto.org, 2002).

Όσον αφορά την Τεχνική Συνεργασία στα πλαίσια του ΠΟΕ, αυτή εστιάζεται στην πλήρη υποστήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών προκειμένου να λειτουργήσουν με επιτυχία στο πολυμερές εμπορικό σύστημα. Ο στόχος είναι να βοηθήσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες να χτίσουν τους απαραίτητους θεσμούς και να εκπαιδεύσουν το στελεχιακό δυναμικό τους. Αυτό επεκτείνεται στις εμπορικές πρακτικές και στην αποτελεσματικότητα των διαπραγματεύσεων (*Economic Development and the World Trade Organization After Doha*, Hoekman B., 2002).

4.2. Συσχέτιση του Εμπορίου και των Εισοδηματικών ανισοτήτων

Η συσχέτιση μεταξύ του εμπορίου και των εισοδημάτων των αναπτυσσόμενων χωρών είναι πολύ υψηλή. Το εμπόριο επηρεάζει την κατανομή του εισοδήματος άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά. Η απελευθέρωση του εμπορίου είναι ένας θετικός παράγοντας στην εξάλειψη της φτώχειας αφού επιτρέπει σε μία χώρα να εκμεταλλευθεί πλήρως την παραγωγική της δυνατότητα, ενισχύει την οικονομική της μεγέθυνση και προστατεύει την οικονομία σε περιόδους κρίσεων.

Η παγκόσμια οικονομία χαρακτηρίζεται «από αυξανόμενα εισοδηματικά κενά μεταξύ των φτωχών και πλούσιων χωρών και το εμπόριο μπορεί να αποτελέσει ένα παράγοντα σύγκλισης του εισοδήματος μεταξύ των χωρών». Η σύγκλιση του εισοδήματος λόγω του εμπορίου συνοδεύεται από ταχύτερη μεγέθυνση για τις χώρες που ακολουθούν φιλελευθεροποίηση της εμπορικής τους πολιτικής.

Παρά το γεγονός ότι εμπόριο και φτώχεια δεν σχετίζονται άμεσα, οι ενδείξεις καταδεικνύουν ότι η απελευθέρωση του εμπορίου είναι ένας θετικός παράγοντας για την εξάλειψη της φτώχειας, αφού επιτρέπει την πλήρη χρησιμοποίηση του παραγωγικού δυναμικού, ενισχύει την οικονομική μεγέθυνση, εμποδίζει τις αυθαίρετες πολιτικές επεμβάσεις και συμβάλει στην απομόνωση των κρίσεων. Ωστόσο οι εμπορικές αναθεωρήσεις δημιουργούν και χαμένους, ακόμα και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, και η φτώχεια μπορεί να αυξηθεί προσωρινά. Η κατάλληλη πολιτική απάντηση σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η απομόνωση των μειονεκτημάτων της απελευθέρωσης του εμπορίου και η διευκόλυνση των κανονισμών και όχι η εγκατάλειψη της όλης αναθεωρητικής προσπάθειας.

Το άνοιγμα της οικονομίας συχνά μειώνει τους κινδύνους από τοπικές επιρροές δεδομένου ότι οι παγκόσμιες αγορές είναι σταθερότερες και αντιμετωπίζουν καλύτερα τις κρίσεις.

Στους πίνακες που ακολουθούν και οι οποίοι προέκυψαν από την κοινή συνεργασία της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, διαφαίνεται η σημαντική επίδραση της παγκοσμιοποίησης, στην εξάλειψη της φτώχειας των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.

Πίνακας 4, Πληθυσμός και ποσοστό πληθυσμού με εισόδημα λιγότερο από \$1 την ημέρα, στις αναπτυσσόμενες και μεταβατικές οικονομίες

<i>ΠΕΡΙΟΧΗ</i>	<i>ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (εκατ.)</i>			<i>% ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ</i>		
	1987	1988	2008	1987	1988	2008
Ανατ. Ασία - Ειρηνικός	418	278	183	26,6	15,3	9,2
Όμοια χωρίς την Κίνα	114	65	58	23,9	11,3	9,2
Ν. Ασία	474	522	465	44,9	40,0	31,0
Ανατ. Ευρώπη – Κεντρ. Ασία	1	24	46	0,2	5,1	9,6
Λατ. Αμερική - Καραϊβική	64	78	131	15,3	15,6	22,9
Μ. Ανατολή – Ν. Αφρική	9	6	11	4,3	1,9	3,3
Sub - Sahara	217	291	406	46,6	46,3	51,5
ΣΥΝΟΛΟ	1183	1199	1242	28,3	24,0	21,9
ΣΥΝΟΛΟ χωρίς ΚΙΝΑ	880	986	1117	28,5	26,2	25,9

(Πηγή : World Bank, 2000)

Πίνακας 5, Πληθυσμός και ποσοστό πληθυσμού με εισόδημα λιγότερο από \$2 την ημέρα, στις αναπτυσσόμενες και μεταβατικές οικονομίες

<i>ΠΕΡΙΟΧΗ</i>	<i>ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (εκατ.)</i>			<i>% ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ</i>		
	1987	1988	2008	1987	1988	2008
Ανατ. Ασία - Ειρηνικός	1052	892	632	67,0	49,1	31,8
Όμοια χωρίς την Κίνα	300	260	218	62,9	45,0	34,5
Ν. Ασία	911	1096	1083	86,3	84,0	72,2
Ανατ. Ευρώπη – Κεντρ. Ασία	16	93	101	3,6	19,9	21,2
Λατ. Αμερική - Καραϊβική	148	183	131	15,3	15,6	22,9
Μ. Ανατολή – Ν. Αφρική	65	62	75	30,0	21,9	21,7
Sub - Sahara	357	475	604	76,5	75,6	76,6
ΣΥΝΟΛΟ	2549	2801	2722	61,0	56,0	48,0
ΣΥΝΟΛΟ χωρίς ΚΙΝΑ	1797	2169	2308	58,2	57,6	53,5

(Πηγή : World Bank, 2000)

4.3 Διάρθρωση του εμπορίου στις αναπτυσσόμενες χώρες

Οι αναπτυσσόμενες χώρες συμβάλλουν σημαντικά στην επέκταση της παγκόσμιας παραγωγής και του παγκόσμιου εμπορίου με βάση τα στοιχεία 1990 - 2000 όπως φαίνεται και στον Πίνακα 6.

Πίνακας 6, Εμπόριο και μέγεθος παραγωγής των αναπτυσσόμενων οικονομιών, 1990-2000.

	Αναπτυσσόμενες οικονομίες			Παγκόσμια οικονομία
	1999	2000	Μέσος Όρος 1990-2000	Μέσος Όρος 1990-2000
ΑΕΠ	3.0	5.2	4.5	2.8
Όγκος εξαγωγών	7.0	15.0	9.0	7.0
Όγκος εισαγωγών	4.5	15.5	8.0	7.0
Αξία εξαγωγών	9.5	24.0	9.0	6.0
Αξία εισαγωγών	4.0	21.0	9.0	6.0

(Πηγή : WTO, Annual Report, 2001)

Αύξηση του ΑΕΠ πάνω από 5% στο σύνολο των αναπτυσσόμενων χωρών για το 2000 ήταν η σημαντικότερη όλης της δεκαετίας. Η εκτιμώμενη αύξηση κατά 15% στον όγκο των εξαγωγών εμπορευμάτων από τις αναπτυσσόμενες χώρες ήταν τριπλάσια από την αύξηση του ΑΕΠ τους.

Ως αποτέλεσμα, το μερίδιο των αναπτυσσόμενων χωρών στο παγκόσμιο εμπόριο και στην παγκόσμια παραγωγή εξακολουθεί να αυξάνεται, όπως γινόταν και στην δεκαετία του 90'. Πραγματικά το μερίδιο των αναπτυσσόμενων χωρών στις παγκόσμιες εξαγωγές εμπορευμάτων αυξάνεται σταθερά από το 1986, με μόνη εξαίρεση το 1998 κατά την διάρκεια της ασιατικής οικονομικής κρίσης. Μόνο ένα μικρό μέρος της αύξησης του μεριδίου στο παγκόσμιο εμπόριο των αναπτυσσόμενων χωρών την προηγούμενη δεκαετία ήταν αποτέλεσμα της αύξησης της τιμής του πετρελαίου. Επομένως η ανάπτυξη του εμπορίου των αναπτυσσόμενων χωρών

οφείλεται στην ικανότητά τους να διαχέουν τον ρόλο που διαδραματίζουν στις εξαγωγές επεξεργασμένων προϊόντων, το πιο δυναμικό τμήμα του εμπορίου.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες υπολογίζεται ότι συνέβαλαν κατά 27% στις παγκόσμιες εξαγωγές επεξεργασμένων προϊόντων το 2000, αξιοσημείωτη αύξηση από το 17% που είχαν το 1990. Το μεγαλύτερο μέρος του μεριδίου προέρχεται από την Κίνα, το Μεξικό και την Ανατολική Ασία, οι οποίοι είναι εξαγωγείς εξοπλισμών γραφείου και τηλεπικοινωνιών. Στο σύνολο της δεκαετίας, ένας αριθμός μικρότερων εξαγωγέων, κυρίως στην Ασία, σημείωσαν αύξηση του μεγέθους των εξαγωγών πάνω από τον παγκόσμιο μέσο όρο.

Το μερίδιο των εξαγωγών μεταποιημένων εμπορευμάτων στο σύνολο των εξαγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών αυξήθηκαν σημαντικά την δεκαετία του '90. Οι εξαγωγές εξοπλισμού γραφείων και τηλεπικοινωνιών από μόνες τους αποτελούν το μεγαλύτερο μερίδιο των εξαγωγών σε σχέση με τα γεωργικά προϊόντα ή τα μεταλλεύματα. Σχετικά με τις δύο τελευταίες κατηγορίες προϊόντων, τα μερίδια των αναπτυσσόμενων χωρών ως προς τις εξαγωγές σε παγκόσμιο επίπεδο έχουν παρουσιάσει μικρά κέρδη κατά την διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας άλλα ωστόσο εξακολουθούν να υπερβαίνουν τις εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων.

Οι εξαγωγές και οι εισαγωγές εμπορευμάτων των αναπτυσσόμενων χωρών κινήθηκαν με πιο αργούς ρυθμούς το πρώτο μισό του 2001. Μια πρώτη επεξεργασία των δεδομένων δείχνει ότι οι εξαγωγές των αναπτυσσόμενων χωρών σε δολάρια ΗΠΑ αυξήθηκαν περίπου κατά 2% τους πρώτους έξι μήνες του 2001 και ότι κατά την διάρκεια της ίδιας περιόδου οι εισαγωγές τους αυξήθηκαν κατά 4%. Το εμπόριο των αναπτυσσόμενων χωρών της Ασίας επηρεάστηκε περισσότερο. Σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία οι εξαγωγές και εισαγωγές εμπορευμάτων σε δολάρια παρέμειναν στάσιμες τους πρώτους έξι μήνες, ενώ το εμπόριο ήταν πολύ χαμηλότερο σε σχέση με την ίδια περίοδο το 2000. Χαμηλότερος όγκος παραγωγής αλλά και οι μειώσεις στην ισοτιμία του δολαρίου συνέβαλαν σε αυτό το αποτέλεσμα. Το εμπόριο (εισαγωγές και εξαγωγές) στην Λατινική Αμερική αυξήθηκε κατά 5% έχοντας όμως μία φθίνουσα τάση. Οι εισαγωγές των χωρών που εξάγουν πετρέλαιο έδειξαν να κινούνται καλύτερα παρόλο που σημείωσαν μία μείωση του εξαγωγικού τους όγκου.

4.4 Διάρθρωση του εμπορίου στις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες

Το 2000 η αύξηση του ΑΕΠ των σαράντα εννέα Λ.Α.Χ. ξεπέρασε το 5% και η αξία των εξαγωγών τους σε δολάρια ΗΠΑ αυξήθηκε κατά 28%. Αυτή ήταν η δεύτερη συνεχόμενη χρονιά όπου η αύξηση των εξαγωγών των Λ.Α.Χ. ήταν μεγαλύτερη από την αύξηση των εξαγωγών της παγκόσμιας οικονομίας¹¹.

Ωστόσο αν εξετάσουμε τα δεδομένα για τις χωρών ως σύνολο κρύβουν αποκλίνουσες τάσεις ανάπτυξης σε σχέση με τα δεδομένα που αφορούν κάθε χώρα ξεχωριστά (Πίνακας 7).

Πίνακας 7

	<i>Αξία Ετήσια ποσοστιαία αλλαγή</i>				
	<i>2000</i>	<i>Μέσος όρος 1990-2000</i>	<i>1998</i>	<i>1999</i>	<i>2000</i>
Σύνολο Λ.Α.Χ.	34	7	-6	12	28
Εξαγωγείς πετρελαίου (4) ¹²	15	11	-30	50	63
Εξαγωγείς μεταποιημένων(7) ¹³	11	14	20	5	23
Εξαγωγείς εμπορευμάτων (29)	8	1	-1	-6	-3
Λ.Α.Χ. με εσωτερικές διενέξεις (6) ¹⁴	1	-7	-12	-8	-3
Παγκόσμια οικονομία	6186	6,0	-1,5	4,0	12,5

(Πηγή : WTO, Annual Report, 2001)

Για την καλύτερη ανάλυση είναι χρήσιμη η ταξινόμηση των Λ.Α.Χ. όπως βλέπουμε στον παραπάνω πίνακα σε τέσσερις κατηγορίες:

- Εξαγωγείς πετρελαίου, όπως η Αγκόλα, η Υεμένη, το Σουδάν και η Γουινέα. Οι χώρες αυτές ωφελούνται από τις υψηλότερες τιμές του πετρελαίου και αύξησαν τις εξαγωγές τους από 60% έως 120% το 1999 έναντι του 1998.

11. Αν οι Λ.Α.Χ. ήταν μία μόνο χώρα, τότε θα ήταν η 34^η μεγαλύτερη εξαγωγέας για το 2000 και θα προηγείτο της Βενεζουέλας και της Πολωνίας.

12. Στους εξαγωγείς πετρελαίου ανήκουν η Αγκόλα, η Γουινέα, το Σουδάν και η Υεμένη.

13. Το Μπαγκλαντές, Καμπότζη, Λάος, Λεσόθο, Μαδαγασκάρη, Μιανμάρ και Νεπάλ.

14. Αφγανιστάν, Μπουρουντί, Κονγκό, Ρουάντα, Σιέρα Λεόνε και Σομαλία.

Αυτές οι τέσσερις χώρες πραγματοποιούν το 40% των εξαγωγών των Λ.Α.Χ. στο 2000.

- Οι Λ.Α.Χ. που εξάγουν κατά κύριο λόγο επεξεργασμένα προϊόντα αύξησαν τις εξαγωγές σχεδόν κατά 25% μεταξύ 1999 – 2000. Αυτή η ομάδα χωρών που αποτελείται από το Μπαγκλαντές, την Καμπότζη, το Λαός, το Λεσόθο, την Μαδαγασκάρη, την Μυανμάρ και το Νεπάλ συγκεντρώνουν σχεδόν το ένα τρίτο των εξαγωγών των Λ.Α.Χ.. Ως σύνολο, οι χώρες αυτές κατέγραψαν υψηλές αυξήσεις στον όγκο των εξαγωγών τους την δεκαετία του '90. Σε πολλές περιπτώσεις, οι εξαγωγές από συγχωνεύσεις πολυεθνικών εταιρειών συνέβαλαν στην αξιοσημείωτη εμπορική ανάπτυξη.
- Η μεγαλύτερη ομάδα χωρών αποτελείται από αυτές που εξάγουν πρωτογενή προϊόντα. Η εξαγωγική τους συμπεριφορά καθορίζεται από την κυκλική ζήτηση της αγοράς προϊόντων αλλά και τις αλλαγές του καιρού. Οι εξαγωγές αυτών των χωρών δεν είναι μόνο δύσκολο να προσδιοριστούν αλλά και η μεγέθυνσή τους σε μακροπρόθεσμο επίπεδο παραμένει κάτω από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Ακόμα και το 1999 που υπήρχε ένα ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον, οι περισσότερες χώρες σημείωσαν μείωση των εξαγωγών τους.
- Η τελευταία κατηγορία αφορά στις χώρες που αντιμετωπίζουν ένοπλες διενέξεις και εσωτερικές διαταραχές και γνώρισαν μία σημαντική συρρίκνωση του εμπορίου τους την δεκαετία του '90, φθάνοντας μάλιστα στα επίπεδα χαμηλότερα επίπεδα για τα τελευταία 20 χρόνια. Οι χώρες αυτές – Αφγανιστάν, Μπουρούντι, Κονγκό, Ρουάντα, Σιέρα Λεόνε και Σομαλία - συγκεντρώνουν λιγότερο από το 5% των εξαγωγών των Λ.Α.Χ.

Δεδομένου των διαφορετικών οικονομικών και πολιτικών συνθηκών, καθώς και την διαφορετική δομή του εμπορίου και της παραγωγής αυτών των σαράντα εννέα χωρών, μπορούμε να πούμε ότι τα στοιχεία για τις Λ.Α.Χ. ως σύνολο δεν μας βοηθάνε να προσδιορίσουμε την διάρθρωση του εμπορίου στις χώρες αυτές.

4.5 Οι Λ.Α.Χ. και ο ΠΟΕ: ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά για τις Λ.Α.Χ.

Τα τελευταία χρόνια οι χώρες μέλη του ΠΟΕ επικέντρωσαν το ενδιαφέρον τους στην βελτίωση των συνθηκών των Λ.Α.Χ. μέσα στο πολυδιάστατο εμπορικό σύστημα, τόσο σε όρους πρόσβασης στην αγορά όσο και σε θέματα τεχνικής υποστήριξης. Τα μέτρα που ελήφθησαν στο θεσμικό πλαίσιο του ΠΟΕ μπορούν να βοηθήσουν τις Λ.Α.Χ. να αυξήσουν τις εξαγωγές τους προς άλλα μέλη του ΠΟΕ και να προσελκύσουν επενδύσεις.

Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, αναθεωρήσεις της εμπορικής τους πολιτικής που έλαβαν χώρα εκτός των πλαισίων της αγοράς, οδήγησαν σε ταχύτατη ανάπτυξη, διαφοροποίηση των εξαγωγών και πιο αποτελεσματική συμμετοχή στο εμπορικό σύστημα. Μη λαμβάνοντας υπόψη χώρες που βρίσκονταν σε πόλεμο ή σε μεταβατική περίοδο, ο όγκος των εξαγωγών των Λ.Α.Χ. προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκε από 4,3% ετησίως κατά την δεκαετία του '80 σε 6,4% την δεκαετία του '90. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ αυξήθηκε από 0,4% το χρόνο σε 1,5% ετησίως. (WTO – Ministerial Conferences – Doha)

Ακόμα και οι Λ.Α.Χ. παρουσιάζουν μία μικρή πρόοδο, σαφώς μικρότερη από αυτή που παρουσιάζουν άλλες αναπτυσσόμενες χώρες. Αν πάλι, εξαιρέσουμε τις χώρες που βρίσκονται σε πόλεμο ή σε μεταβατική περίοδο, οι εξαγωγές των Λ.Α.Χ. αυξήθηκαν από 2,9% το χρόνο κατά την δεκαετία του '80 σε 3,2% την δεκαετία του '90. Και παρόλο που το κατά κεφαλήν ΑΕΠ ήταν 0,6% το χρόνο κατά την δεκαετία του '80, αυξήθηκε σε 0,8% το χρόνο κατά την δεκαετία του '90.

Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο ΠΟΕ συνέβαλε στην «απελευθέρωση» των Λ.Α.Χ. στους ακόλουθους τομείς:

1. Σημειώθηκαν σημαντικές βελτιώσεις στις ευκαιρίες για πρόσβαση στην αγορά για τις Λ.Α.Χ.. Είκοσι οκτώ μέλη του ΠΟΕ υποσχέθηκαν βελτιώσεις στην πρόσβαση της αγοράς. Πολλές από αυτές πραγματικά συμφώνησαν να άρουν όλα τα εμπόδια και να είναι ελεύθερη η πρόσβαση για τις εξαγωγές όλων των Λ.Α.Χ.. Ένας αριθμός χωρών ήδη έχει ανοίξει την αγορά του. Ο μέσος όρος των δασμών που εφαρμόζουν οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι στις εξαγωγές των Λ.Α.Χ. μειώθηκε από 10,6% το 1997 σε 6,9% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2001, (Στοιχεία από τα Πρακτικά του ΠΟΕ κατά την τέταρτη Διπλωματική Σύνοδο).

Για παράδειγμα:

- Ο Καναδάς από την 1^η Σεπτεμβρίου 2000 κατήργησε 570 δασμούς που επιβάλλονταν σε προϊόντα που προέρχονταν από Λ.Α.Χ.. επομένως περίπου το 90% των εισαγωγών προϊόντων από τις Λ.Α.Χ. θα κυκλοφορούν ελεύθερα.
- Η Νέα Ζηλανδία, από την 1^η Ιουλίου 2001, κατήργησε τις ποσοτώσεις και προσφέρει ελεύθερη πρόσβαση για όλες τις εισαγωγές από Λ.Α.Χ..
- Η Ε.Ε., η Νορβηγία και η Ελβετία παρέχουν ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά για όλα τα προϊόντα που εξάγουν οι Λ.Α.Χ. (εκτός αν πρόκειται για όπλα). Ωστόσο ορισμένα προϊόντα θα πρέπει να διανύσουν μία μεταβατική περίοδο.
- Η Ιαπωνία τον Δεκέμβριο του 2000 ανακοίνωσε την πρόθεση της να μειώσει κατά 99% τους βιομηχανικούς δασμούς. Τον Απρίλιο του 2001, το ποσοστό των δασμών που επιβάλλονταν στα βιομηχανικά προϊόντα που εξάγουν οι Λ.Α.Χ. μειώθηκαν από 94 σε 99% συμπεριλαμβανομένου των προϊόντων ένδυσης και κλωστοϋφαντουργίας.
- Οι ΗΠΑ κατάρτισαν την «Πράξη για την Αφρικανική Μεγέθυνση και Ευκαιρίες» (African Growth and Opportunity Act – AGOA), που υιοθετήθηκε τον Μάιο του 2000. Τριάντα τέσσερις χώρες που βρίσκονται κάτω από την Σαχάρα αποτελούν τους αποδέκτες αυτής της Πράξης από τον Οκτώβριο του 2000 και έχουν μειώσεις σε 1835 δασμούς από τον Δεκέμβριο του 2000.
- Η Ουγγαρία, η Δημοκρατία της Τσεχίας και η Δημοκρατία της Σλοβακίας παραχωρούν ελεύθερη πρόσβαση στις εισαγωγές από Λ.Α.Χ..
- Η Αίγυπτος σημείωσε δασμολογικές μειώσεις που κυμαίνονται από 10% έως 20% στους ήδη υπάρχοντες για 77 προϊόντα εξαγωγικού ενδιαφέροντος για τις Λ.Α.Χ. και παραχωρεί ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά για περίπου 50 προϊόντα. Επιπλέον, η Αίγυπτος μείωσε τα τελωνειακά τέλη κατά 10% για τα βιομηχανικά προϊόντα που εισάγονται από τις Λ.Α.Χ.

2. Το Ολοκληρωμένο Θεσμικό Πλαίσιο (Integrated Framework – IF) επαναπροσδιορίστηκε και λειτουργεί σε πιλοτική βάση στην Καμπότζη, στην Μαδαγασκάρη και στην Μαυριτανία. Το πλαίσιο αυτό θα βοηθήσει τις Λ.Α.Χ. να προσαρμόσουν το εμπόριο στα εθνικά σχέδια και στις στρατηγικές ανάπτυξης προκειμένου να μειωθεί η φτώχεια. Θα συμβάλλει στην διατήρηση του εμπορίου, που αποτελεί μοχλό ανάπτυξης, ως κεντρικό σημείο στα αναπτυξιακά σχέδια. Επίσης θα διασφαλίσει ότι η ανάπτυξη θα βασιστεί σε μία ενιαία πολιτική και όχι στην

μεμονωμένη πολιτική κάθε χώρας μέλους. Αξίζει να αναφέρουμε ότι έχει δημιουργηθεί ένα Ταμείο για το Ολοκληρωμένο Θεσμικό Πλαίσιο στο οποίο πολλές χώρες –χορηγοί, συγκέντρωσαν συνολικά 6,2 εκατομμύρια δολάρια.

3. Τα μέλη του ΠΟΕ ψάχνουν να βρουν τρόπους να επικουρήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τις Λ.Α.Χ. που βρίσκονται στο στάδιο ένταξης στον ΠΟΕ. Οι Λ.Α.Χ. που πρόκειται να διεισδύσουν στον ΠΟΕ θα πρέπει να μάθουν και να συνειδητοποιήσουν πως ο ΠΟΕ λειτουργεί. Θα πρέπει να στρατολογήσουν τους εγχώριους νόμους που συμπορεύονται με τους κανόνες του ΠΟΕ. Θα πρέπει να βρουν μηχανισμούς ενίσχυσης αυτών των κανόνων. Και θα πρέπει να διαπραγματευτούν με τα υπάρχοντα μέλη για τις απαραίτητες συνθήκες εισόδου τους στον ΠΟΕ. Οι Λ.Α.Χ. που βρίσκονται στο στάδιο εισχώρησής τους στον ΠΟΕ είναι οι ακόλουθες: Μπουτάν, Καμπότζη, Πράσινο Ακρωτήριο, η Δημοκρατική Ομοσπονδία του Λάος, Νεπάλ, Σαμόα, Σουδάν, Βανουάτου και Υεμένη. Η Αιθιοπία και το Σαο Τομ είναι παρατηρητές του ΠΟΕ.

4. Οι χώρες μέλη του ΠΟΕ πήραν την πρωτοβουλία να βοηθήσουν τις Λ.Α.Χ. να συμμετέχουν πιο ενεργά στον ΠΟΕ. Αυτό αφορά:

- Δραστηριότητες για μη μέλη και Παρατηρητές ώστε να διασφαλιστεί ότι ακόμα και οι χώρες που δεν εκπροσωπούνται στην Γενεύη, μπορούν να παρακολουθήσουν στις εργασίες του ΠΟΕ και να αποτελέσουν ένα αθέραίο μέρος της διαδικασίας.
- Θέσπιση της «Εβδομάδας Γενεύης» (Geneva Week): μία ετήσια εκδήλωση η οποία συγκεντρώνει τους κύριους επισήμους από χώρες και ευρωπαϊκές αποστολές – όχι μόνο από Λ.Α.Χ. αλλά και από μικρότερες οικονομίες – και έχει ως στόχο την εκμάθηση και ανταλλαγή απόψεων σχετικά με κρίσιμα ζητήματα του ΠΟΕ.
- Βελτίωση του Μηχανισμού Αναθεώρησης της Εμπορικής Πολιτικής του ΠΟΕ, τόσο από την άποψη της διαλεύκανσης των εμπορικών κανόνων που διέπουν τις χώρες μέλη όσο την υποστήριξη των εμπορικών προτεραιοτήτων στα εθνικά αναπτυξιακά σχέδια και των στρατηγικών άμβλυνσης της φτώχειας.
- Επέκταση των εκπαιδευτικών σεμιναρίων του ΠΟΕ.
- Δημιουργία κέντρων αναφοράς του ΠΟΕ, τα οποία θα συνδέουν τις πρωτεύουσες των Λ.Α.Χ. με τις πηγές πληροφοριών του ΠΟΕ μέσω του Internet.
- Δημιουργία ενός προγράμματος χρηματοδότησης αποστολών χωρών στην Γενεύη.

- Διευκόλυνση της συμμετοχής των Λ.Α.Χ. στις Υπουργικές Διασκέψεις του ΠΟΕ – για παράδειγμα χρηματοδοτώντας τα έξοδα ταξιδιού και διαμονής των Υπουργών Εμπορίου των Λ.Α.Χ.

5. Τέλος, ο ΠΟΕ δίνει την δυνατότητα στις Λ.Α.Χ. να αναφέρουν τα προβλήματα που σχετίζονται με την υγιεινή των τροφίμων και τα πρότυπα ποιότητας σε ένα forum. Οι Λ.Α.Χ. αντιμετωπίζουν δυσκολίες στις εξαγωγές στην προσπάθεια να συμμορφωθούν με τα πρότυπα ποιότητας των ανεπτυγμένων χωρών. Οι συμφωνίες του ΠΟΕ επιβάλλουν στις χώρες που κάνουν εισαγωγές από Λ.Α.Χ. να μειώσουν τις απαιτήσεις τους και ενθαρρύνουν την εφαρμογή διεθνών προτύπων ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή των Λ.Α.Χ. στο διεθνές εμπόριο.

Ο ΠΟΕ αναγνωρίζει ως Λ.Α.Χ. αυτές τις χώρες που χαρακτηρίζονται με αυτόν τον όρο από τα Ηνωμένα Έθνη.

Υπάρχουν σαράντα εννέα χώρες στην λίστα των Ην. Εθνών, εκ των οποίων οι τριάντα είναι μέλη του ΠΟΕ. Αυτές είναι: Αγκόλα, Μπαγκλαντές, Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Μπουρούντι, Δημοκρατία της Κεντρικής Αφρικής, Τσαντ, Κονγκό, Δημοκρατική Ομοσπονδία του Τζιμπουτί, Γκάμπια, Γουινέα, Μπισάο Γουινέα, Αϊτή, Λεσότο, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μαλδίβες, Μάλι, Μαυριτανία, Μοζαμβίκη, Μυανμάρ, Νιγηρία, Ρουάντα, Σενεγάλη, Σιέρα Λεόνε, Νησιά του Σολομώντα, Τανζανία, Τόγκο, Ουγκάντα και Ζάμπια.

Εννέα ακόμα Λ.Α.Χ. είναι στο στάδιο της ένταξης στον ΠΟΕ. Το Μπουτάν, Καμπότζη, Πράσινο Ακρωτήριο, Λάος, Νεπάλ, Σαμόα, Σουδάν, Βανουάτου και Υεμένη.

Επιπλέον η Αιθιοπία και το Σαο Τομ είναι παρατηρητές του ΠΟΕ.

4.6 Το Πρόγραμμα εργασίας του ΠΟΕ για την επιτάχυνση της εμπορικής ανάπτυξης των Λ.Α.Χ.

Το Πρόγραμμα εργασίας του ΠΟΕ για την επιτάχυνση της εμπορικής ανάπτυξης των Λ.Α.Χ., υιοθετήθηκε από την Υπό-Επιτροπή για τις Λ.Α.Χ. στις 12 Φεβρουαρίου 2002 και βασίζεται στις οδηγίες της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα.

Η παράγραφος 42 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα προβλέπει η Υπό-Επιτροπή για τις Λ.Α.Χ. να υποβάλλει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα εργασίας στο Γενικό Συμβούλιο κατά την πρώτη του συνεδρίαση το 2002.

Η Υπουργική Διακήρυξη στην Ντόχα επαναβεβαίωσε τις υποσχέσεις που είχε αναλάβει η Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες (LDC -III) και συμφώνησε ότι ο ΠΟΕ θα έπρεπε να λάβει υπόψη του, κατά τον σχεδιασμό του Προγράμματος Εργασίας του, τα στοιχεία που αναφέρονται στο εμπόριο στην Διακήρυξη των Βρυξελλών και στο Πρόγραμμα Δράσης¹⁵.

Το πιο σημαντικό στοιχείο του προγράμματος της Υπό – Επιτροπής είναι ότι τα συμπεράσματα του λειτουργούν προς όφελος των Λ.Α.Χ.. Η ευρεία και αποτελεσματική συμμετοχή των Λ.Α.Χ. στην κατάρτιση των στόχων της Υπό – Επιτροπής είναι ιδιαίτερα σημαντική για τον σχεδιασμό και την ολοκλήρωση του Προγράμματος Εργασίας. Για να επιτραπεί η μέγιστη δυνατή συμμετοχή των Λ.Α.Χ. που δεν είναι μέλη του ΠΟΕ και των Παρατηρητών, ιδιαίτερα όταν πρόκειται να συζητηθούν θέματα που τους αφορούν (όπως για παράδειγμα η ένταξη τους στον ΠΟΕ), οι συναντήσεις της Υπό –Επιτροπής σχεδιάστηκαν να συμπίπτουν με την Εβδομάδα της Γενεύης (για το 2002 ορίστηκαν για τον Απρίλιο και τον Οκτώβριο). Δεδομένου της περιορισμένης ικανότητας των αποστολών οι οποίες προέρχονται από τις Λ.Α.Χ., το πρόγραμμα εργασίας θα επικεντρωθεί σε θέματα όπου θα μπορέσει να υπάρξει αποτέλεσμα και θα αποφύγει να συμπέσει με τα θέματα των προγραμμάτων εργασίας άλλων Σωμάτων του ΠΟΕ.

15. Η τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες έγινε στις Βρυξέλλες τον Μάιο του 2001.

Ημερολόγιο των Συνσκέψεων της Υπό – Επιτροπής για το 2002

<i>Προτεινόμενη Ημερομηνία</i>	<i>Συνσκέψεις</i>
Ιανουάριος/ Φεβρουάριος	27 ^η Σύνοδος της Υπό – Επιτροπής για τις Λ.Α.Χ.
Μάρτιος / Απρίλιος	28 ^η Σύνοδος της Υπό – Επιτροπής για τις Λ.Α.Χ.
Οκτώβριος	29 ^η Σύνοδος της Υπό – Επιτροπής για τις Λ.Α.Χ.
Δεκέμβριος	30 ^η Σύνοδος της Υπό – Επιτροπής για τις Λ.Α.Χ.

Η Υπουργική Διακήρυξη της Ντόχα αναγνωρίζει τις ιδιαίτερες ανάγκες, συμφέροντα και προβλήματα των Λ.Α.Χ. σε 21 διαφορετικές παραγράφους¹⁶. Οι αναφορές αυτές μπορούν να διακριθούν σε δύο ευρείες κατηγορίες. Η μία κατηγορία αναφέρεται ευρέως σε ζητήματα που αφορούν την δομή του συστήματος και η δεύτερη σε θέματα που αποτελούν μέρος των διαπραγματεύσεων συγκεκριμένων Σωμάτων του ΠΟΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω ζητήματα, το πρόγραμμα εργασίας του ΠΟΕ για τις Λ.Α.Χ. θα πρέπει να επικεντρωθεί στα παρακάτω ζητήματα, τα οποία αναλύονται στη συνέχεια:

1. Την πρόσβαση στην αγορά των Λ.Α.Χ.
2. Την Τεχνική βοήθεια που σχετίζεται με το εμπόριο και την δημιουργία ικανοτήτων για ανάληψη πρωτοβουλιών (Capacity Building Initiatives) από τις Λ.Α.Χ.
3. Την υποστήριξη των φορέων που συμβάλλουν στην διαφοροποίηση της παραγωγής και της εξαγωγικής βάσης των Λ.Α.Χ.
4. Την ένταξη στο πρόγραμμα του ΠΟΕ των στοιχείων που είναι σχετικά με το εμπόριο και αναφέρονται στο Τρίτο Πρόγραμμα Δράσης των Λ.Α.Χ. (LDC – III).
5. Την συμμετοχή των Λ.Α.Χ. στο Πολυμερές Εμπορικό Σύστημα.
6. Την ένταξη των Λ.Α.Χ. στον ΠΟΕ.
7. Την παρακολούθηση και εφαρμογή των υπουργικών Αποφάσεων και Διακηρύξεων του ΠΟΕ.

4.6.1 Η πρόσβαση στην αγορά των Λ.Α.Χ.

Στην παράγραφο 42 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα, τα Μέλη του ΠΟΕ δεσμεύονται για την «επίτευξη της αφορολόγητης, χωρίς επιβολή ποσοστώσεων πρόσβαση στην αγορά των προϊόντων που προέρχονται από τις Λ.Α.Χ.» και «την ανεύρεση επιπρόσθετων μέτρων προκειμένου να βελτιωθεί προοδευτικά η πρόσβαση στην αγορά των Λ.Α.Χ.».

Πιο συγκεκριμένα το πρόγραμμα εργασίας προβλέπει:

- i. Την εξακρίβωση και εξέταση των εμποδίων πρόσβασης στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων των δασμολογικών και των μη δασμολογικών εμποδίων για την είσοδο των προϊόντων των Λ.Α.Χ. στις αγορές που τις ενδιαφέρει.
- ii. Ετήσιες επιθεωρήσεις της Υπό –Επιτροπής για την βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά, σχετικά με οποιαδήποτε μέτρα αναλήφθηκαν από τα μέλη και αφορούν στην πρόσβαση στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της αναγνώρισης των εμποδίων πρόσβασης των προϊόντων των Λ.Α.Χ. Αυτές οι αναφορές θα βασίζονται σε πραγματικές ετήσιες μελέτες της Γραμματείας του ΠΟΕ.
- iii. Την εξέταση πιθανών επιπρόσθετων μέτρων για προοδευτική βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά, ιδιαίτερα την μείωση των δασμολογικών και μη δασμολογικών εμποδίων στις εξαγωγές προϊόντων από τις Λ.Α.Χ. και περαιτέρω βελτίωση των σχεδίων προτιμησιακής πρόσβασης.

Αναφορές σχετικά με τα παραπάνω ζητήματα θα υποβάλλονται ετησίως στη Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης. Αυτές οι αναφορές θα έχουν ως στόχο την αποσαφήνιση των ανησυχιών και προβλημάτων των Λ.Α.Χ. στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων που λαμβάνουν χώρα στα διάφορα Σώματα του ΠΟΕ. Η πρώτη αναφορά θα υποβληθεί μετά την τελευταία συνάντηση της Υπό-Επιτροπής το 2002 ώστε να υπάρξει συνοχή με την επόμενη που θα γίνει το 2003.

16 Στις παραγράφους 2, 3, 9, 15, 16, 21-22, 24-25, 26, 27, 28, 32-33, 36, 38-39, 42-43, 44 και 50.

4.6.2 Τεχνική βοήθεια που σχετίζεται με το εμπόριο και την δημιουργία ικανοτήτων για ανάληψη πρωτοβουλιών (Capacity Building Initiatives) από τις Λ.Α.Χ.

Τα μέλη του ΠΟΕ δημιούργησαν μία φόρμα κατανόησης του σημαντικού ρόλου της τεχνικής συνεργασίας στην παράγραφο 2 της Διακήρυξης της Ντόχα. Ανέλαβαν συγκεκριμένες δεσμεύσεις σχετικά με την τεχνική βοήθεια και την δημιουργία ικανοτήτων για ανάληψη πρωτοβουλιών σε έντεκα (11) λειτουργικές (ενεργητικές) παραγράφους της Διακήρυξης¹⁷. Στις έντεκα αυτές παραγράφους καθώς και στην «Νέα Στρατηγική του ΠΟΕ για Τεχνική Βοήθεια: Τεχνική Συνεργασία για την Ανάπτυξη Ικανοτήτων, Μεγέθυνσης και Ολοκλήρωσης»¹⁸, συμφωνήθηκε ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα, ιδιαίτερα στις Λ.Α.Χ. Η παράγραφος 43 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα οπισθογραφεί το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο για την Τεχνική Βοήθεια που σχετίζεται με το εμπόριο ως βιώσιμο μοντέλο για την ανάπτυξη του εμπορίου των Λ.Α.Χ. και παροτρύνει τους εταίρους των ανεπτυγμένων χωρών να αυξήσουν σημαντικά τις εισφορές τους στο Ταμείο Εμπιστοσύνης (Trust Fund) του Ολοκληρωμένου Πλαισίου. Οι Υπουργοί παρότρυναν επίσης τους φορείς του Ολοκληρωμένου Πλαισίου, σε συνεργασία με τους εταίρους των ανεπτυγμένων χωρών, να ανακαλύψουν τα πλεονεκτήματα του Ολοκληρωμένου Πλαισίου, με στόχο να επεκταθεί το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο σε όλες τις Λ.Α.Χ..

Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, η Υπό – Επιτροπή, θα πρέπει να συμβουλεύει και να κάνει συστάσεις, σχετικά με:

- i. Την διεύρυνση του Πιλοτικού Σχεδίου του Ολοκληρωμένου Πλαισίου και την πιλοτική εφαρμογή του σε κάποιες χώρες.
- ii. Την αναθεώρηση του Ολοκληρωμένου Πλαισίου και την επιβράβευση της εφαρμογής του Πιλοτικού Σχεδίου σε επιλεγμένες χώρες.
- iii. Την επέκταση του σχεδίου και σε άλλες Λ.Α.Χ..
- iv. Την τεχνική βοήθεια που σχετίζεται με το εμπόριο και την δημιουργία ικανοτήτων για την ανάληψη πρωτοβουλιών για τις Λ.Α.Χ., οι οποίες έχουν αναληφθεί από οργανισμούς που εδρεύουν στην Γενεύη, άλλους οργανισμούς

17 Στις παραγράφους 16, 21, 24, 26, 27, 33, 38-40, 42 και 43.

και δωρητές, την προώθηση της κυκλοφορίας των πληροφοριών και τον συντονισμό, την συνοχή της προσέγγισης και την κατάρτιση προτεραιοτήτων με σκοπό την ενίσχυση των στρατηγικών ανάπτυξης των Λ.Α.Χ.. Αυτό περιλαμβάνει την ενίσχυση της διαφοροποίησης της παραγωγής και της εξαγωγικής βάσης των Λ.Α.Χ..

- ν. Την τεχνική βοήθεια που παρέχεται στις Λ.Α.Χ. στους τομείς που συμφωνήθηκε να γίνουν διαπραγματεύσεις στην Ντόχα.

Τα αποτελέσματα της συμβουλευτικής και αναθεωρητικής διαδικασίας της Υπό-Επιτροπής θα πρέπει να αναφέρονται κάθε χρόνο στην Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης και θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του προγράμματος εργασίας.

4.6.3 Την υποστήριξη των φορέων που συμβάλλουν στην διαφοροποίηση της παραγωγής και της εξαγωγικής βάσης των Λ.Α.Χ.

Στην παράγραφο 42 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα, οι Υπουργοί αναγνωρίζουν το γεγονός ότι η ολοκλήρωση των Λ.Α.Χ. μέσω του πολυμερούς εμπορικού συστήματος απαιτεί την ενίσχυση της διαφοροποίησης της παραγωγής και της εξαγωγικής τους βάσης. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η Υπό-Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζει τις προτάσεις υπό το πρίσμα της τεχνικής βοήθειας και των προγραμμάτων ανάπτυξης ικανοτήτων για ανάληψη πρωτοβουλιών σχετικά με την διαφοροποίηση της παραγωγής και της εξαγωγικής βάσης, και θα πρέπει να ενισχύει το έργο των φορέων, που εργάζονται προς επίτευξη του στόχου αυτού.

4.6.4 Ένταξη στο πρόγραμμα του ΠΟΕ των στοιχείων που αναφέρονται στο εμπόριο του Τρίτου Προγράμματος Δράσης των Λ.Α.Χ. (LDC –III), και είναι σχετικές με τους σκοπούς του ΠΟΕ.

18 Η στρατηγική αυτή οπισθογραφήθηκε από τους Υπουργούς Εμπορίου στην παράγραφο 38 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα.

Η ίδια προηγούμενη παράγραφος 42, καλεί τον ΠΟΕ, κατά τον σχεδιασμό τους προγράμματος εργασίας του για τις Λ.Α.Χ. να λάβει υπόψη του τα στοιχεία που αναφέρονται στο εμπόριο στην Διακήρυξη των Βρυξελλών και στο Πρόγραμμα Δράσης. Η Υπό-Επιτροπή θα πρέπει να ανακαλύψει πιθανούς τρόπους ενσωμάτωσης αυτών των στοιχείων καθώς επίσης να ελέγχει και να παραδίδει αναφορές κάθε χρόνο στην Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης.

4.6.5 Συμμετοχή των Λ.Α.Χ. στο Πολυμερές Εμπορικό Σύστημα.

Στην παράγραφο 3 της Υπουργικής διακήρυξης της Ντόχα, οι Υπουργοί του ΠΟΕ αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες και τις δομικές δυσκολίες των Λ.Α.Χ. στην παγκόσμια οικονομία. Επίσης δεσμεύτηκαν «να αμβλύνουν την περιθωριοποίηση των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών στο διεθνές εμπόριο και να διευκολύνουν την αποτελεσματική τους συμμετοχή στο πολυμερές εμπορικό σύστημα. Οι Υπουργοί επίσης συμφώνησαν στην Ντόχα ότι «η ολοκλήρωση των Λ.Α.Χ. στο εμπορικό σύστημα και στην παγκόσμια οικονομία θα αποτελέσει ζήτημα προτεραιότητας για όλες τις χώρες μέλη του ΠΟΕ».

Σε συνδυασμό με την προσπάθεια να ενισχυθεί η συμμετοχή των Λ.Α.Χ. στο πολυμερές εμπορικό σύστημα και στην παγκόσμια οικονομία, η Υπό-Επιτροπή θα πρέπει να αναθεωρεί και να δέχεται συστάσεις κάθε χρόνο, όσον αφορά το παραπάνω ζήτημα. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- i. Την ατζέντα διαπραγματεύσεων των Λ.Α.Χ. στα πλαίσια της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα και των αποφάσεων που ελήφθησαν κατά την διάρκειά της.
- ii. Πρωτοβουλίες υπέρ των Μη-Μελών του ΠΟΕ.
- iii. Υποστήριξη του τομέα των Τεχνολογιών Πληροφορικής (IT).
- iv. Τις μελέτες διάγνωσης της ολοκλήρωσης του εμπορίου, οι οποίες περιλαμβάνονται στο Πιλοτικό Σχέδιο του Ολοκληρωμένου Πλαισίου, εν όψει της ολοκλήρωσης των Λ.Α.Χ. στο πολυμερές εμπορικό σύστημα και στην παγκόσμια οικονομία.
- v. Την συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών, κυρίως των Λ.Α.Χ. στα σώματα καθορισμού των διεθνών προσδιοριστικών παραγόντων.

vi. Τις αναθεωρήσεις της εμπορικής πολιτικής των Λ.Α.Χ..

Τα αποτελέσματα της αναθεωρητικής διαδικασίας της Υπό-Επιτροπής θα υποβάλλονται κάθε χρόνο στην Επιτροπή Εμπορίου και Ανάπτυξης ώστε να διασφαλιστεί ότι η Επιτροπή λαμβάνει γνώση των συμπερασμάτων στα οποία καταλήγει η Υπό-Επιτροπή.

4.6.6 Ένταξη των Λ.Α.Χ. στον ΠΟΕ.

Μόνο τριάντα από τις σαράντα εννέα Λ.Α.Χ. είναι μέλη του ΠΟΕ. Στην παράγραφο 9 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα, οι Υπουργοί Εμπορίου επισήμαναν την σημασία ολοκλήρωσης των διαδικασιών προσχώρησης στον ΠΟΕ όσον το δυνατόν γρηγορότερα, κυρίως των Λ.Α.Χ.. Στην παράγραφο 42, οι Υπουργοί αποφάσισαν να διευκολύνουν και επιταχύνουν τις διαπραγματεύσεις προκειμένου να προσχωρήσουν στον ΠΟΕ οι Λ.Α.Χ. και ενημέρωσαν την Γραμματεία του ΠΟΕ να δώσει προτεραιότητα στην ένταξη των Λ.Α.Χ. στα Ετήσια Σχέδια της (Wide Annual Plans). Η σημασία της ένταξης των Λ.Α.Χ. αναγνωρίζεται και στο Πρόγραμμα Δράσης LDC-III. Η σημείωση προόδου στο παραπάνω ζήτημα, πριν την Πέμπτη Διυπουργική Σύνοδο θα αποτελέσει σημαντικό γεγονός προκειμένου να διατηρηθεί η εμπιστοσύνη στον ΠΟΕ και στο πολυμερές εμπορικό σύστημα.

Για τους παραπάνω λόγους:

- i. Η ένταξη των Λ.Α.Χ. θα αποτελέσει θέμα συζήτησης της Υπό-Επιτροπής δύο φορές μέσα στο 2002, και θα ήταν ιδανική συγκυρία να συμπέσει με την Εβδομάδα της Γενεύης ώστε να υπάρχει και η συμμετοχή των Λ.Α.Χ. που δεν είναι ακόμα μέλη του ΠΟΕ.
- ii. Οι επικεφαλές των επιτροπών ένταξης και οι Λ.Α.Χ. που θέλουν να ενταχθούν στον ΠΟΕ θα προσκαλεστούν να παρουσιάσουν εν συντομία στην Υπό – Επιτροπή την πρόοδο που συντελέστηκε από τα Σώματα Εργασίας.
- iii. Ο επικεφαλής της Υπό-Επιτροπής θα πρέπει να παραδώσει μία αναφορά στο Γενικό Συμβούλιο κατά την πρώτη του συνεδρίαση το 2003 όπου θα υπάρχουν συγκεκριμένες συστάσεις για την εκπλήρωση της δέσμευσης των Υπουργών για «την διευκόλυνση και την επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων προκειμένου να προσχωρήσουν στον ΠΟΕ οι Λ.Α.Χ.».

- iv. Η Γραμματεία του ΠΟΕ θα πρέπει να ετοιμάσει μία αναφορά σχετικά με τα αποτελέσματα των δράσεων τεχνικής βοήθειας που έγιναν προκειμένου να επιταχυνθεί η ένταξη των Λ.Α.Χ. και να δοθεί προτεραιότητα στις δράσεις αυτές στο Ετήσιο Σχέδιο της Γραμματείας. Η αναφορά αυτή θα πρέπει να εξεταστεί από την Υπό – Επιτροπή των Λ.Α.Χ.
- v. Μια αναφορά σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί θα πρέπει να υποβληθεί στον Γενικό Διευθυντή της Πέμπτου Υπουργικής Διάσκεψης με τον τίτλο: «Εκπλήρωση των δεσμεύσεων των Υπουργών για την διευκόλυνση και την επιτάχυνση των διαπραγματεύσεων προκειμένου να προσχωρήσουν στον ΠΟΕ οι Λ.Α.Χ.».

4.6.7 Παρακολούθηση και εφαρμογή των υπουργικών Αποφάσεων / Διακηρύξεων του ΠΟΕ.

Στα πλαίσια της παρακολούθησης και εφαρμογής των Αποφάσεων και Διακηρύξεων του ΠΟΕ, η Υπό – Επιτροπή θα πρέπει:

- i. Να θέσει στην ατζέντα της το παραπάνω ζήτημα όπου τα μέλη θα καλούνται να αναφέρουν τα μέτρα που παίρνονται προκειμένου να ικανοποιηθούν οι Αποφάσεις και οι Διακηρύξεις του ΠΟΕ.
- ii. Να δοθεί με έμφαση προτεραιότητα στα ζητήματα των Λ.Α.Χ. στις διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ.

4.7 Διαπραγματεύσεις του ΠΟΕ: Γεωργία και Αναπτυσσόμενες Χώρες¹⁹

Η γεωργία διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στην οικονομική μεγέθυνση και στις προοπτικές ανάπτυξης της πλειοψηφίας των αναπτυσσόμενων χωρών. Η κατάσταση αυτή αντανακλάται στις έντονες πιέσεις των Λ.Α.Χ. για ουσιώδεις βελτιώσεις της πρόσβασης στις παγκόσμιες αγορές των γεωργικών τους εξαγωγών, ίσες συνθήκες ανταγωνισμού κυρίως σε ότι αφορά στις επιχορηγήσεις των εξαγωγών καθώς και στην ζήτηση ειδικής και προτιμησιακής συμπεριφοράς.

Όπως προκύπτει από τις προτάσεις που υποβλήθηκαν στη Γενεύη, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι Λ.Α.Χ. θα χρησιμοποιήσουν τις διαπραγματεύσεις που γίνονται στα πλαίσια του ΠΟΕ στον αγροτικό τομέα, προκειμένου να επιτύχουν πιο ουσιαστική φιλελευθεροποίηση σε σχέση με όσα επιτεύχθηκαν στον Γύρο της Ουρουγουάης.

Υπάρχουν, ωστόσο, αναπτυσσόμενες χώρες των οποίων οι θέσεις είναι πιο αμυντικές και προσανατολίζονται στην διατήρηση του υπάρχοντος καθεστώτος για ορισμένα προϊόντα, για τα οποία απολάμβαναν μία προνομιακή θέση σε κάποια αγορά.

Επίσης, υπάρχουν περιορισμοί σε σχέση με ποιο βαθμό είναι διαπραγματεύσιμος ο αγροτικός τομέας από μόνος του, χωρίς να διατρέχουμε τον κίνδυνο να μπλοκάρουμε την καθημερινή λειτουργία του συστήματος του ΠΟΕ, ή να καθορίσουμε τις διαπραγματεύσεις στο τομέα των υπηρεσιών. Οι αγρότες στις αναπτυσσόμενες χώρες καθώς και τα ευρύτερα συμφέροντα της παγκόσμιας οικονομίας θα εξυπηρετηθούν, αναμφίβολα καλύτερα αν οι διαπραγματεύσεις λάβουν χώρα κάτω από ένα ευρύτερο πρίσμα.

Αυτό αφορά το διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα και τις χώρες που παίζουν τον ρόλο των πιστωτών, οι οποίοι έχουν ένα ουσιαστικό ενδιαφέρον για την οικονομική και χρηματοοικονομική βιωσιμότητα των αναπτυσσόμενων χωρών, και η γεωργία είναι αυτή που θα υποστηρίξει το εμπόριο και την οικονομική πορεία των αναπτυσσόμενων χωρών.

Το διεθνές εμπόριο αγροτικών προϊόντων αφορά εμπόριο επεξεργασμένων και υψηλής αξίας προϊόντων.

Παραχωρήσεις για ακατέργαστες πρώτες ύλες του αγροτικού τομέα και άλλα ογκώδη

19. (Παρίσι, 6 Δεκ. 2000, Ομιλία του Γενικού Διευθυντή του ΠΟΕ Mike Moore)

προϊόντα, πολλά από τα οποία οι βιομηχανοποιημένες χώρες πρέπει να εισάγουν (ως εισροές για τις δικές τους καινοτόμες αλλά προστατευόμενες βιομηχανίες), και τα τροπικά προϊόντα καλύπτουν μέρος μόνο του εξαγωγικού ενδιαφέροντος των αναπτυσσόμενων χωρών. Έτσι πολλές εξαγωγικές χώρες δεν θα δεχθούν να «εξαπατηθούν», όπως έγινε σε κάποια έκταση στον Γύρο της Ουρουγουάης, με παραχωρήσεις στα παραδοσιακά, χαμηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντα.

Με άλλα λόγια, παραχωρήσεις σε προϊόντα που παράγονται από αναπτυσσόμενες χώρες και γενικότερα, επεξεργασμένα αγροτικά προϊόντα κυριαρχούν στην διαδικασία των διαπραγματεύσεων.

Οι αγορές των αναπτυσσόμενων χωρών, καθώς επίσης και οι μεταβατικές αγορές, έχουν και θα εξακολουθήσουν να αποτελούν σημαντικές διεξόδους για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Την προηγούμενη δεκαετία, το μερίδιο των αγροτικών εξαγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών σε αυτές τις αγορές αυξήθηκε κατά 40%. Οι αγορές αυτές έχουν γίνει εξίσου σημαντικές με τις αγορές των βιομηχανοποιημένων χωρών.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες, όπως είναι φυσικό, ανησυχούν για τον αντίκτυπο των ληστρικών και επιχορηγούμενων εισαγωγών στις αγορές τους. Αυτό αντανακλάται στις προτάσεις για ειδική και διαφορετική μεταχείριση στα πλαίσια των μέτρων που εφαρμόζονται στο σύστημα του ΠΟΕ. Η λύση όμως είναι μία όχι συνολική εφαρμογή στις αναπτυσσόμενες χώρες των μηχανισμών προστασίας της γεωργίας. Για να συμβεί αυτό χρειάζεται να προβλεφθεί η πραγματική και δυνητική δυνατότητα των αναπτυσσόμενων χωρών σε κάθε μία από τις άλλες αγορές. Πιθανόν να χρειάζεται διόρθωση των διαταραχών της αγοράς από την πηγή τους.

Ένα σημαντικό ζήτημα για τις αναπτυσσόμενες χώρες καθώς επίσης και για το πολυμερές σύστημα αυτό καθεαυτό είναι η ειδική και διαφοροποιημένη αντιμετώπιση που μπορεί να λάβει την μορφή προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης για γεωργικά προϊόντα που προέρχονται από αναπτυσσόμενες χώρες. Δηλαδή θα πρέπει να διερευνηθεί εάν τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών διασφαλίζονται καλύτερα μέσω του συστήματος του ΠΟΕ και της μη διακριτικής πολιτικής ή εάν τα συμφέροντα τους εξυπηρετούνται καλύτερα με την εφαρμογή ειδικής και προτιμησιακής μεταχείρισης.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες ενδιαφέρονται για περαιτέρω μειώσεις, και σταδιακή εξάλειψη των «επιχορηγήσεων των εξαγωγών» και την εφαρμογή πιο αυστηρών και αποτελεσματικών κανόνων σε όλες τις μορφές επιδοτήσεων των εξαγωγών αφού δημιουργούν πλεονάσματα παραγωγής με αποτέλεσμα την μείωση των τιμών των προϊόντων αυτών.

Με βάση την διακήρυξη της Ντόχα, η Ευρωπαϊκή Ένωση συγκατένευσε να περιορίσει ορισμένες αγροτικές επιδοτήσεις και να σταματήσει να εξάγει τα προϊόντα της σε τιμές χαμηλότερες της αγοράς, διαστρεβλώνοντας έτσι τον ανταγωνισμό.

Ο ΠΟΕ όπως έχει αναφερθεί ξανά παρέχει τεχνική βοήθεια στις αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να συμμετέχουν στις διαπραγματεύσεις. Στον αγροτικό τομέα άλλωστε απασχολείται περισσότερο από το μισό εργατικό δυναμικό των αναπτυσσόμενων χωρών. Το 15% περίπου του εισοδήματος από εξαγωγές των χωρών της Αφρικής προέρχεται από αγροτικά προϊόντα και στην Λατινική Αμερική το ποσοστό αυτό φτάνει το 20%. Από τα παραπάνω φαίνεται η σημασία που διαδραματίζει ο αγροτικός τομέας στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Αν οι αναθεωρήσεις της αγροτικής πολιτικής αποτύχουν, θα αποτύχουν επίσης και οι προσπάθειες για την εξάλειψη της φτώχειας.

Συμπεράσματα

Η σχέση μεταξύ εμπορίου και φτώχειας μπορεί να μην είναι άμεση, το εμπόριο ωστόσο επηρεάζει τις ευκαιρίες για απόκτηση εισοδήματος. Το ζήτημα της συσχέτισης του εμπορίου, της φτώχειας και των εισοδηματικών ανισοτήτων έχει εξετασθεί σε μελέτη που εκπόνησε η Γραμματεία του ΠΟΕ (*Trade, Income Disparity and Poverty*, Hakan Nordstrom, 2001).

Το βασικό πόρισμα της μελέτης αυτής είναι ότι η παγκόσμια οικονομία χαρακτηρίζεται «από αυξανόμενα εισοδηματικά κενά μεταξύ των φτωχών και πλούσιων χωρών και το εμπόριο μπορεί να αποτελέσει ένα παράγοντα σύγκλισης του εισοδήματος μεταξύ των χωρών». Επίσης ένα άλλο συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η σύγκλιση του εισοδήματος λόγω του εμπορίου συνοδεύεται από ταχύτερη μεγέθυνση για τις χώρες που ακολουθούν φιλελευθεροποίηση της εμπορικής τους πολιτικής.

Παρά το γεγονός ότι εμπόριο και φτώχεια δεν σχετίζονται άμεσα, οι ενδείξεις καταδεικνύουν ότι η απελευθέρωση του εμπορίου είναι ένας θετικός παράγοντας για την εξάλειψη της φτώχειας, αφού επιτρέπει την πλήρη χρησιμοποίηση του παραγωγικού δυναμικού, ενισχύει την οικονομική μεγέθυνση, εμποδίζει τις αυθαίρετες πολιτικές επεμβάσεις και συμβάλει στην απομόνωση των κρίσεων. Ωστόσο οι εμπορικές αναθεωρήσεις δημιουργούν και (χαμένους) ακόμα και σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, και η φτώχεια μπορεί να αυξηθεί προσωρινά. Η κατάλληλη πολιτική απάντηση σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η απομόνωση των μειονεκτημάτων της απελευθέρωσης του εμπορίου και η διευκόλυνση των κανονισμών και όχι η εγκατάλειψη της όλης αναθεωρητικής προσπάθειας.

Έχουν γίνει διάφορες εκτιμήσεις σε μακροοικονομικό επίπεδο για τα οφέλη σε εισόδημα και για το διεθνές εμπόριο, που απορρέουν από την εφαρμογή των κανόνων της GATT και του ΠΟΕ. Είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί και να μετρηθεί η ευεργετική επίδραση που έχουν οι θεσμοί αυτοί μέσω των διεθνών κανόνων στην ασφάλεια και σταθερότητα πρόσβασης στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

Οι εκτιμήσεις για τα οφέλη ποικίλλουν ανάλογα με τις υποθέσεις εργασίας που υιοθετούνται και τις χρησιμοποιούμενες μεθοδολογίες. Ωστόσο θα πρέπει να υπάρχει

επιφυλακτικότητα στην ερμηνεία των μακροοικονομικών μελετών τόσο γιατί οι εκτιμήσεις αυτές επηρεάζονται από τις υποθέσεις εργασίας που γίνονται και τις χρησιμοποιούμενες μεθοδολογίες όσο γιατί η πραγμάτωση των εκτιμώμενων αποτελεσμάτων μπορεί να καθυστερήσει ή να ματαιωθεί. Ο ΠΟΕ χρησιμοποιώντας τρεις διαφορετικές παραλλαγές του αναλυτικού του υποδείγματος, εκτίμησε ότι το ετήσιο όφελος σε παγκόσμιο εισόδημα θα κυμανθεί από 110 έως 510 δισεκατομμύρια δολάρια κατά το έτος 2005 (UNCTAD/WTO, 1997). Η κατανομή των ωφελημάτων μπορεί να διαφέρει από περιοχή σε περιοχή. Το εισοδηματικό όφελος των αναπτυσσόμενων χωρών αναμένεται να είναι ισοδύναμο προς το ένα τρίτο περίπου του συνόλου. Ενώ οι δυναμικές οικονομίες της Ανατολικής και Νοτιοανατολικής Ασίας θα είναι οι κύρια ωφελημένες, οι Αφρικανικές χώρες και οι ελάχιστα ανεπτυγμένες άλλων περιοχών θα επωφεληθούν μόνο περιθωριακά, αν όχι και καθόλου.

Όσον αφορά το εμπόριο, οι ίδιες εκτιμήσεις (UNCTAD/WTO, 1997) δείχνουν ότι το εμπόριο αγαθών θα αυξηθεί από 9% έως 24% το έτος 2005. Αυτή η ανάπτυξη θα είναι υψηλότερη από τον παρόντα μέσο ρυθμό με τον οποίο αναπτύσσεται το παγκόσμιο εμπόριο σε αγαθά. Οι ομάδες προϊόντων στις οποίες αναμένονται μεγαλύτεροι ρυθμοί ανάπτυξης περιλαμβάνονται στους τομείς των βιομηχανικών αγαθών, των υφαντουργικών και του ενδύματος, του μεταφορικού εξοπλισμού, των προϊόντων αλιείας και άλλων βιομηχανικά επεξεργασμένων ειδών. Γενικά οι αναπτυσσόμενες χώρες αναμένεται να αυξήσουν το εμπόριο τους σε αγαθά που εμπεριέχουν έντονη συμμετοχή εργασίας και οι ανεπτυγμένες χώρες σε προϊόντα που απαιτούν μεγάλες εισροές σε κεφάλαιο.

Άλλες οικονομετρικές μελέτες πάλι (*The anticipated effects of the implementation of the Uruguay Round Agreement on poverty in Developing Countries*, T.B. Palaskas and T.J. Crowe) διαπιστώνουν ότι οι δυναμικές επιπτώσεις που προέρχονται από την απελευθέρωση του εμπορίου διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών και εξαρτώνται από παράγοντες, όπως η δυνατότητα προσαρμογής, η διαφοροποίηση της οικονομίας και η προσαρμογή των ακολουθούμενων πολιτικών. Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν οικονομικούς και νομισματικούς περιορισμούς και έλλειψη επενδύσεων, γεγονός που έχει επιπτώσεις στην ανεργία, την ανταγωνιστική παραγωγή, στις εξαγωγές και κατά

συνέπεια στην φτώχεια. Απαιτούνται πολιτικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις καθώς και εξωτερική αρωγή (όπως η ελάφρυνση του χρέους). Το κέρδος που θα επιτύχουν οι αναπτυσσόμενες χώρες αναμένεται να είναι οριακό εξαιτίας του μικρού βαθμού διαφοροποίησης της παραγωγής και της χαμηλής εισοδηματικής ελαστικότητας, ενώ οι χώρες του ΟΟΣΑ θα εξακολουθήσουν να απολαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών από την απελευθέρωση του εμπορίου. Γενικώς οι χώρες που κατατάσσονταν υψηλά σε όρους φτώχειας οφελούνται λιγότερο από την απελευθέρωση του εμπορίου σε όρους αύξησης του εισοδήματος.

Επισημαίνεται ότι οι δασμολογικές μειώσεις και η άρση των εμπορικών φραγμών δεν διευρύνουν αυτόματα το εμπόριο. Επαφίεται στη γνώση και κατανόηση των λεπτομερειακών κανόνων του συστήματος αλλά και στην ικανότητα των χωρών να υιοθετήσουν πρόσφορες στρατηγικές για να επωφεληθούν από το σύστημα.

Όσον αφορά την Ελλάδα είναι δύσκολο να εκτιμηθούν επακριβώς οι επιπτώσεις από τις συμφωνίες της GATT και του ΠΟΕ πάνω στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας (UNCTAD/WTO, 1997). Σε γενικές γραμμές ο περιορισμός των δασμών σε βιομηχανικά προϊόντα διευκόλυνε την πρόσβαση των ελληνικών εξαγωγικών προϊόντων στις ευρύτερες διεθνείς αγορές. Ταυτόχρονα όμως πολλά ελληνικά προϊόντα αντιμετωπίζουν ισχυρό ανταγωνισμό από χαμηλού κόστους προϊόντα τρίτων χωρών κυρίως λόγω των χαμηλών αμοιβών εργασίας στις χώρες αυτές.

Γενικά όμως, οι μικρές χώρες έχουν καλύτερη πρόσβαση στις αγορές των μεγαλύτερων χωρών τώρα, σε σχέση με ότι θα μπορούσαν να είχαν πετύχει διαπραγματευόμενες μόνες τους.

Υπάρχουν βέβαια από την άλλη πλευρά μελέτες της Παγκόσμιας Τράπεζας, στις οποίες υποστηρίζεται ότι το παγκόσμιο εμπόριο αναμένεται να αυξηθεί με πολύ αργούς ρυθμούς από το 2001 μέχρι το 2003.

Η Παγκόσμια Τράπεζα στην έκθεσή της (World Bank, *Global Economic Prospects*, 2000) τονίζει την ανάγκη συνέχισης της διαδικασίας απελευθέρωσης του εμπορίου στα πλαίσια του ΠΟΕ, η οποία όμως για να οδηγήσει σε άνοδο του επιπέδου ευημερίας των φτωχότερων χωρών, θα πρέπει να εξασφαλίζει συγχρόνως ότι οι φτωχότερες χώρες θα ωφελούνται από αυτήν.

Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι οι δασμοί που επιβάλλουν οι ανεπτυγμένες χώρες στα προϊόντα των αναπτυσσόμενων χωρών, παρότι είναι χαμηλοί, είναι τετραπλάσιοι από

τους δασμούς που επιβάλλονται στα προϊόντα των ανεπτυγμένων, ενώ οι επιδοτήσεις των αγροτικών προϊόντων στις πλούσιες χώρες (1 δισ. δολ. ημερησίως ή πάνω από έξι φορές η αναπτυξιακή βοήθεια) καταδικάζουν τον αγροτικό τομέα των φτωχότερων χωρών σε υπανάπτυξη.

Υπάρχει και νεώτερη μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας (*Can We Discern The Effect of Globalization on Income Distribution, Evidence from Household Budget Surveys*, Milanovic Branko, World Bank, 2002), στην οποία ο διεθνής οργανισμός υποστηρίζει ότι η παγκοσμιοποίηση, που προβάλλεται ως εκ των αξιών του ελεύθερου εμπορίου και των επενδύσεων, γενικώς διευρύνει την εισοδηματική ψαλίδα μεταξύ πλούσιων και φτωχών. Τα συμπεράσματα της μελέτης αντιβαίνουν στην επίσημη άποψη της Παγκόσμιας Τράπεζας ότι το άνοιγμα του εμπορίου και των επενδύσεων ωφελεί κυρίως τους φτωχούς.

Η μελέτη αυτή, η οποία βασίζεται σε εθνικές έρευνες επί οικογενειακών εισοδημάτων σε 88 αναπτυσσόμενες χώρες, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η απελευθέρωση του εμπορίου και των επενδύσεων προωθεί την εισοδηματική ισότητα μόνο μεταξύ πλούσιων χωρών και χωρών μέσου εισοδήματος.

Μεταξύ των φτωχών χωρών, εκείνων δηλαδή με κατά κεφαλήν εισόδημα λιγότερο των 5.000 δολ. ετησίως, απλώς αυξάνει την ανισότητα.

«Στο πολύ χαμηλό εισοδηματικό επίπεδο οι πλούσιοι είναι εκείνοι που ευνοούνται από τη φιλελευθεροποίηση», αναφέρεται στη παραπάνω μελέτη η οποία επικεντρώνεται σε θέματα που αφορούν στη φτώχεια.

«Φαίνεται πως η απελευθέρωση καθιστά τη διανομή εισοδήματος χειρότερη, προτού τη βελτιώσει», υπογραμμίζει ο μελετητής.

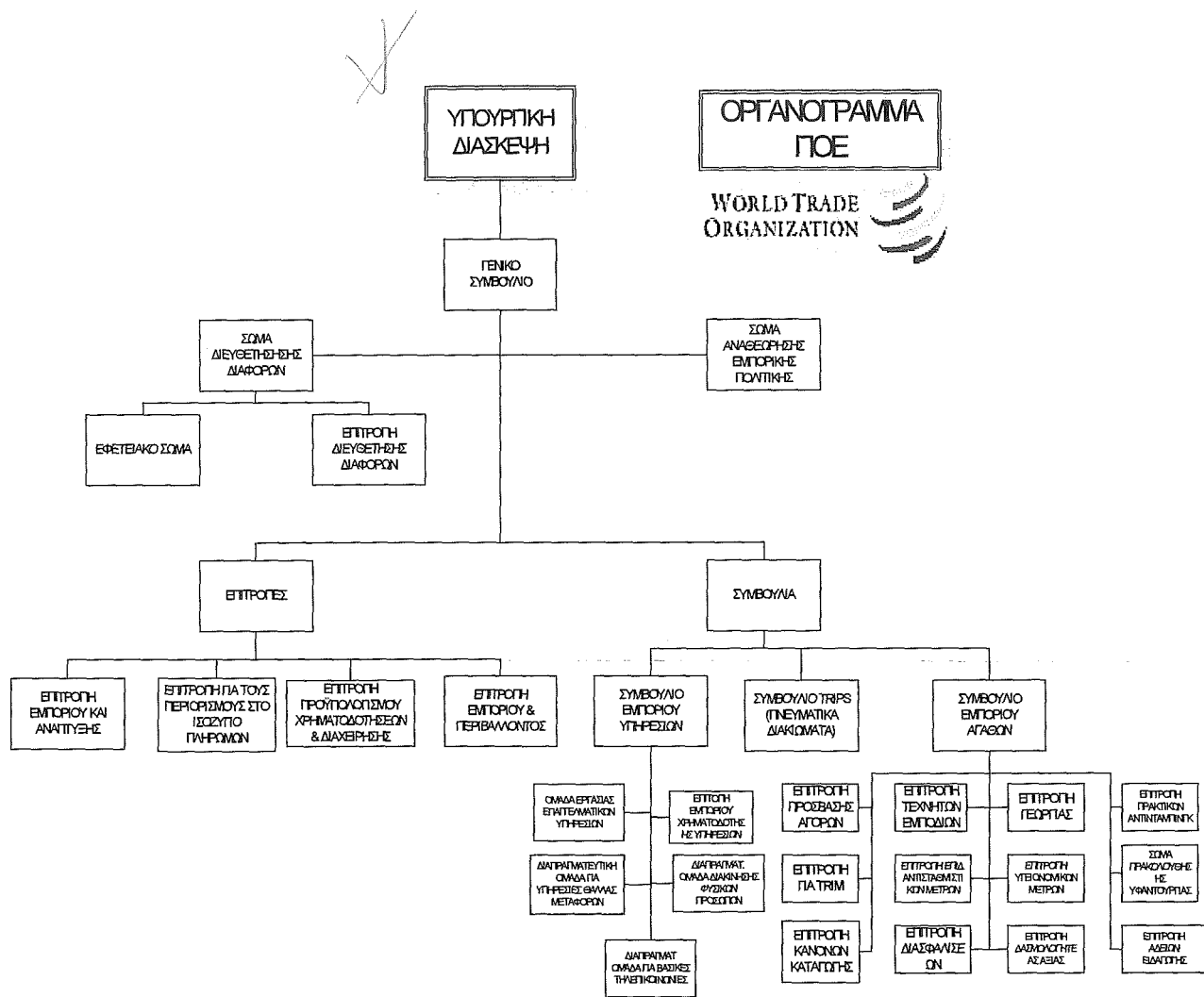
Τα συμπεράσματα αυτά αντιβαίνουν στη βασική οικονομική θεωρία, η οποία υποστηρίζει ότι το άνοιγμα του εμπορίου και των επενδύσεων ωφελεί κυρίως τις φτωχές χώρες, μιας και τους επιτρέπει να αυξήσουν τις εξαγωγές τους προς τις πλουσιότερες χώρες και να προσελκύσουν τα επενδυτικά τους κεφάλαια. Τα συμπεράσματα της μελέτης αντιβαίνουν επίσης στην επίσημη άποψη της Παγκόσμιας Τράπεζας. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες η Τράπεζα τάσσεται υπέρ της απελευθέρωσης του εμπορίου.

Στο διάστημα 1992-97 έναντι του 1985-91 διαπιστώνεται στην έρευνα (*Can We Discern The Effect of Globalization on Income Distribution, Evidence from Household Budget Surveys*, Milanovic Branko, World Bank, 2002), ότι η απελευθέρωση αυξήθηκε σε όλες τις περιοχές εκτός των πλέον ανεπτυγμένων, αλλά όμως αυξήθηκαν και οι ανισότητες (αύξηση εισοδήματος 30,7% για τις φτωχές το '88 και μείωση 24,8% το '93 έναντι αύξησης 273,5% για τις πλούσιες το '88).

Πρέπει πάντως να τονιστεί ότι οι αναφορές του Γενικού Διευθυντή του ΠΟΕ υποστηρίζουν ότι αν καταργηθούν όλα τα δασμολογικά εμπόδια το παγκόσμιο εισόδημα θα φτάσει τα 2,8 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2015 και 320 εκατομμύρια άνθρωποι θα βγουν από τα όρια της φτώχειας. Επίσης θεωρεί ότι το εμπορικό σύστημα μπορεί να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης και να λύσει το πρόβλημα της φτώχειας των αναπτυσσόμενων χωρών καλύτερα από οποιαδήποτε κρατική παρέμβαση.

Μία άλλη άποψη είναι ότι αυτοί που κερδίζουν και χάνουν από τον ΠΟΕ είναι αυτοί που κερδίζουν και χάνουν από την ίδια την παγκοσμιοποίηση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Βιβλιογραφία

Ελληνική

1. Gilpin Robert, Σταματάκης Ν. (μετάφραση): *Η πολιτική οικονομία των διεθνών σχέσεων*. Εκδόσεις Gutenberg, Τόμοι Α΄, Β΄, 1995.
2. Κώττη Α. Π.: *Σύγχρονη μακροοικονομική, θεωρία και πολιτική*. Εκδοτικές επιχειρήσεις "Το Οικονομικό" Κ & Π Σμπίλιας Α.Ε.Β.Ε., 1996.
3. Ρέππας Α. Παναγιώτης: *Οικονομική ανάπτυξη, θεωρίες και στρατηγικές*. Εκδόσεις Παπαζήση, 1991.
4. Φατούρος Α. Αργύρης: *Οι Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών*. Εκδόσεις Σάκουλας, 1995.
5. UNCTAD/WTO : *Γύρος Ουρουγουάης*. International Trade Centre, Commonwealth Secretariat, 1997.

Ελληνικά άρθρα

6. Ανδρονόπουλος Μάκης: «Ποιοι κέρδισαν από τον πρώτο Γύρο της Χιλιετίας», *Επιλογή*, 1/1/2000.
7. Βρετός Σπύρος: «G7/G8: Το Διευθυντήριο της Παγκοσμιοποίησης», *Επιλογή*, 1/8/2001.
8. Δελαστίκ Γιώργος: «Το φιάσκο του Σιάτλ και η παγκοσμιοποίηση», *Επιλογή*, 1/1/2000.
9. «Οικονομία 2001». Ειδική έκδοση της *Ναυτεμπορικής, οικονομικής και επιχειρηματικής εφημερίδας*, Φεβρουάριος 2001.
10. Καλλωνιάτης Κωνστ.: «Παγκοσμιοποίηση: η διαμάχη για την αναδιανομή της πίτας», *Επιλογή*, 1/1/2000.
11. Καπερναράκου Κατερίνα: «ΠΟΕ: συμφωνία για νέο γύρο διαπραγματεύσεων», *Επιλογή*, 1/1/2002.
12. Παλάσκας Θ.: «Η ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών θα σώσει τις οικονομίες των αναπτυγμένων;». *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, Απρίλιος 1996.

13. Παλάσκας Θ.: «Τεχνολογία - παραγωγή : μια τόσο μακρινή απουσία...». *Βιομηχανική Οικονομική Επιθεώρηση*, Φεβρουάριος 1998.
14. Παπαϊωάννου Ευαγγελία: «Παγκόσμια Τράπεζα: Ανάκαμψη από το 2003», *i-note report*, 1/11/2001.

Ξενόγλωσση

15. Hoekman Bernard, Kostecki Michel: *The Political Economy of the World Trading System*. Oxford University Press 1995.
16. Hoekman Bernard : *Economic Development and the World Trade Organization After Doha*. World Bank Policy Research Working Paper 2851, 2002.
17. Hoekman Bernard, Mavroidis Petros : *Economic Development, Competition Policy and the World Trade Organization*, World Bank, Policy Research Working Paper 2917, 2002.
18. Milanovic Branko : *Can We Discern The Effect of Globalization on Income Distribution, Evidence from Household Budget Surveys*. World Bank, Policy Research Working Paper 2876, 2002.
19. Schmitthoff Clive: *The export trade: the law and practice of international trade*. 6th edition, London Stevens, 1975.
20. Sodersten Bo and Reed Geoffrey: *International Economics*. 3rd edition, McMillan, 1994.
21. Van Dijck Pitou and Faber Gerrit: *Challenges to the new World Organization*. Kluwer Law International, The Hague, London, Boston.

Ξενόγλωσσα άρθρα

22. Bayne Nicholas, "History of the G7 Summit: the importance of American Leadership", keynote address at the Conference on "Explaining Summit Success: Prospects for the Denver Summit of the Eight", University of Colorado at Denver and Metropolitan State College of Denver, 19-VI-1997.
23. Boughton James M., "The IMF and the Silent Revolution; Global finance and development in the 1980s", www.imf.org/external/pubs/

24. Culpeper Roy, "New Economic Architecture: Setting the Right Specs", speech at the North-South Institute, 15-II-1999, www.nsi-ins.ca/ensi/
25. Culpeper Roy, "Systemic Reform at a Standstill: a flock of "G"s in Search of Global Financial Stability", 2001, www.g7.utoronto.ca/g7/scholar/
26. Helleiner G.K., "Global Finance Needs New Framework for Global Economic Governance", speech at the UN General Assembly's Second Committee, 15-X-1997.
27. Kirton John, "The G7 and China in the Management of the International Financial System", paper, Department of Political Science, Centre for International Studies, University of Toronto, 2001, www.library.utoronto.ca/g7/scholar/
28. Lamy Pascal, "The Economic Summit and the European Community", Bissell Paper No Five, University of Toronto, March 1998.
29. Lutz Matthias and Singer H.W., "The Link Between Increased trade Openness and the Terms of Trade: An Empirical Investigation", 1994, University of Sussex, Brighton, UK and Institute of Development Studies, Brighton, UK.
30. Palaskas T.B. and Crowe T.J., "The Anticipated Effects of the Implementation of the Uruguay Round Agreement on Poverty in Developing Countries", Queen Elizabeth House, Oxford University and Panteio University of Athens.
31. Singer Hans W. and Griffith-Jones Stephany, "New Patterns of Macro-Economic Governance", Occasional Papers No 10, UNDP, 1994.
32. Whitman M., "Sustaining the International Economic System: International Trade and Investment", 1981, Essays in International Finance.
33. www.wto.org/